

Registered Under R.N.I. No. GUJGUJ/2023/84401

વિશ્વ ઉમિયાધામ – જાસપુર, અમદાવાદ
(ISO 9001:2015 - Approval No. 00044220)

UMA SRUSHTI ઉમાસૃષ્ટિ

₹ 40-00
₹ 50-00

આસ્થા, એકતા અને શક્તિનું ધામ | ૦૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૨૪
Published on - 01 August, 2024

એક વૈશ્વિક વિચારધારા

તંત્રી-ડૉ. પ્રભુદાસ આઈ. પટેલ
Editor-Dr. Prabhudas I. Patel

“લહુ દેવર જિસકી દિફાજલ હમને કી,
उस तिसंगे को सदा दिल में बसाये रखना।”

૭૮માં 'સ્વાતંત્ર્ય દિન' પ્રસંગે વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશનની શુભકામનાઓ...

વિશ્વ ઉમિયાધામ સામાજિક સશક્તિકરણ કેન્દ્ર

૧૦૦ વીધા જમીન એક હજાર કરોડનો સામાજિક પ્રોજેક્ટ

“આસ્થા - એકતા અને ઊર્જાનું ધામ”

સ્કીલ યુનિવર્સિટી

છાત્રાલય

સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્સ

અદતન હોસ્પિટલ

ઉમાસૃષ્ટિ

મેટ્રીમોનિયલ સર્વિસીસ

ઉમાછત્ર

સમાધાન પંચ

કાનૂની માર્ગદર્શન

ઉમા લગ્ન સંસ્કાર

મેડિકલ સહાય

નિ:શુલ્ક શિક્ષણ સહાય

ગુજરાતી વિદ્યાર્થીઓને કેનેડામાં મદદ

વિશ્વ ઉમિયાધામ - અમદાવાદમાં નિર્માણ થનાર - મંદિરની વિશેષતા - સુવિધાઓ

- ★ જગતજનની શ્રી ઉમિયા માતાજીનું વિશ્વનું સૌથી મોટું અને ૫૦૪ ફૂટ ઊંચું મંદિર
- ★ જગત જનની મા ઉમિયાનું આસન જમીનથી ૫૧ ફૂટ ઊંચું રહેશે.
- ★ દેવોના દેવ મહાદેવનું પારાનું વિશાળ શિવલિંગ, ગણપતિ દાદા તથા કાળભૈરવ મંદિરનું નિર્માણ.
- ★ અત્યાધુનિક ટેક્નિકલ પદ્ધતિથી મંદિરનું બાંધકામ તથા ધજા બદલવા માટે હાર્ડરો મિકેનીકલ સિસ્ટમ.
- ★ ૩૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ પર વ્યૂ ગેલેરી કે જ્યાંથી આબુબાબુના સમગ્ર વિસ્તારને નિહાળી શકાશે.
- ★ જગતજનની મા ઉમિયાના દર્શન માટે એસ્કેલેટર તથા વ્યૂ ગેલેરી સુધી લીફ્ટની વ્યવસ્થા.
- ★ મંદિરના મુખ્ય ખંડમાં એક સાથે પાંચ હજાર ભક્તો મા ઉમિયાના દર્શન કરી શકે તેવી સુવિધા.
- ★ મંદિરના ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર ઉપર બે કરતાં વધુ વાતાનુકૂલીન સલ્સંગ હોલનું નિર્માણ.
- ★ વિકલાંગ અને વૃદ્ધોને મા ઉમિયાના મંદિર ગર્ભગૃહ સુધી જવા માટે ટ્રાવેલેટર / એસ્કેલેટરની સુવિધા.
- ★ યાત્રીઓ તથા દર્શનાર્થીઓ માટે રહેવા - જમવાની ઉત્તમ વ્યવસ્થા તેમજ શોપિંગ માટે હાર્ડપર માર્કેટની વ્યવસ્થા.
- ★ વિશ્વમાં પ્રથમ વાર સ્પેશિયલ લાઈટિંગ ઈફેક્ટ દ્વારા આઠમ, પૂનમ, અગિયારસ અને રાષ્ટ્રીય તહેવારોના દિવસે અલગ-અલગ પ્રકારની રોશનીથી મંદિર ઝળહળતું થશે જેથી અમદાવાદના રહીશોને જે તે તિથિની જાણકારી મળશે.
- ★ સંપૂર્ણ વાસ્તુશાસ્ત્ર અને હિન્દુધર્મ મુજબ ગર્ભગૃહનું બાંધકામ.
- ★ મંદિર પરિસરમાં વિશાળ બેઝમેન્ટ પાર્કિંગ.
- ★ સોનાના કળશથી મંદિરની ભવ્યતાનું નિર્માણ.
- ★ મંદિર પરિસરની આબુબાબુ જળાશયનું આયોજન.
- ★ અદતન ભોજનાલય તથા પ્લાસ્ટિક ઝોન ફ્રી પરિસર.
- ★ સંપૂર્ણ ગ્રીન અને એનર્જી એફિસિયન્ટ મંદિર પરિસર.
- ★ પાટીદાર ઇતિહાસનું ભવ્ય મ્યુઝિયમ.
- ★ બાળકો માટે ચિલ્ડ્રન પાર્કની વ્યવસ્થા.

The Cradle of Care

ENDOMETRIOSIS
CLINIC

INFERTILITY AND ART CLINIC

OBSTETRICS/GYNECOLOGY

FETAL
MEDICINE

GI SURGERY

COSMETOLOGY AND
GYNEC-COSMETOLOGY

ANESTHESIA

RADIOLOGY

PEDIATRICS &
NEONATAL CARE

DR. SANJAY PATEL

M.D. Diploma Endoscopy (Germany)
Endometriosis &
Cynaec Onco surgeon
Director

DR. SMEET PATEL

MBBS, MS, OBGYN
Endometriosis &
Cynaec Onco surgeon
Director

DR. JAYA PATEL

MBBS, DGO
Consultant Obstetrician
& Gynaecologist

DR. RAVINA PATEL

MBBS, DGO
Consultant Obstetrician
& Gynaecologist

+91-9898036701

hello@mayflowerhospital.com

+91-79-27495001/02/03

"Mayflower House", Opp. - Police Helmet, Near Manav Mandir Temple, Drive-In Road, Ring Road Junction,
Memnagar, Ahmedabad - 380052, Gujarat, India

ઓગસ્ટ ૦૧, ૨૦૨૪

વર્ષ : ૦૩, અંક : ૧૬

સળંગ અંક : ૨૮

માલિક : વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશન

August 01, 2024

Year : 03, Ank : 16

Owner : Vishv Umiya Foundation

પ્રમુખ : આર. પી. પટેલ
President : R. P. Patel

મેનેજિંગ એડિટર : ડો. પ્રભુદાસ પટેલ
Managing Editor: Dr. Prabhudas I. Patel

પરામર્શકશ્રી
Consultant

પદ્મશ્રી-ડો. કુમારપાળ દેસાઈ પદ્મશ્રી-દેવેન્દ્ર પટેલ
Padmashri-Dr. Kumarpal Desai Padmashri-Devendra Patel

સંપાદક મંડળ: Editor Board :

ડો. હર્ષદ પટેલ Dr. Harshad Patel

ડો. અશોક પટેલ Dr. Ashok Patel

ડો. ઉત્પલ પટેલ Dr. Utpal Patel

ડો. રૂપલ પટેલ Dr. Rupal Patel

સહસંપાદક : ધવલ માકડિયા Co-Editor : Dhaval Makadia

કલાનિર્દેશક : રેખા ચાવડા Art Director : Rekha Chavda

ફોટોગ્રાફી : હાર્દિક પંચોલી

Photography : Hardik Pancholi

લવાજમ :

દેશમાં : આજીવન (૧૦ વર્ષ) રૂ. ૩૫૦૦

પાંચ વર્ષ : રૂ. ૨૦૦૦

વિદેશમાં : આજીવન (૧૦ વર્ષ) ૫૦૦ ડોલર

પાંચ વર્ષ : ૩૦૦ ડોલર

Subscription Amount :

For India : Life Time (10 Year) Rs. 3,500

5 Year : Rs. 2,000

For USA : Life Time (10 Year) 500 \$

5 Year : 300 \$

ઈ-મેઇલ/e-mail: editorumasrushti@gmail.com

રજિ. ઓફિસ :

વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશન - વિશ્વ ઉમિયાધામ,
વૈષ્ણોદેવી મંદિરની સામે, એસ.જી.હાઇવે, જાસપુર રોડ,
તા. કલોલ, જી.ગાંધીનગર, ગુજરાત-૩૮૨૭૨૧

Regd. Office :

Vishv Umiya Foundation - Vishv Umiyadham,
Opp. Vaishnodevi Temple, S.G. Highway, Jaspur Road,
Ta. Kalol, Dist. Gandhinagar, Gujarat-382721

www.vishvumiyafoundation.org

E-mail: info@vishvumiyafoundation.org

www.facebook.com/VishvUmiyaFoundation

Phone: +91 72020 80333 / 222

મુદ્રક અને પ્રકાશક :

મુદ્રક: અનિલ ડી. ગોંડલિયા - કેવલ ઓફસેટ, બી/૮, જે. કે. એસ્ટેટ, દુધેશ્વર, અમદાવાદ. પ્રકાશક : ડો. પ્રભુદાસ આઈ. પટેલ
વિશ્વ ઉમિયાધામ - જાસપુર, કલોલ, ગાંધીનગર ખાતેથી પ્રસિદ્ધ કર્યું.

Printer & Publishers :

Printed by Anil D. Gondaliya - Keval Offset,

B/8, J. K. Estate, Dhudeshwar, Ahmedabad &

Published by Dr. Prabhudas I. Patel at Vishv Umiyadham

Jaspur, Kalol, Gandhinagar

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	લેખનું શીર્ષક	લેખક	પાના નં.
૧.	જીવ, જગત અને ઈશ્વર એ અનાદિ ત્રિકોણ છે	ભદ્રાચુ વછરાજાની	૦૬
૨.	સંતકવિ તુલસીદાસ : સદા સ્મરણીય મહાકવિ	ડો. ભાવેશ જેતપરિયા	૦૮
૩.	વેદોનો દિવ્ય સંદેશ	પ્રહ્લાદભાઈ પટેલ (કામેશ્વર)	૧૨
૪.	શ્રી રામચરિત માનસ કથાસાર	ડો. પ્રભુદાસભાઈ પટેલ	૧૩
૫.	અમારી શાળા અને સહપાઠીઓ	ડો. અમૃત કાંજિયા	૧૪
૬.	બાળકના સંસ્કાર, શિક્ષણ અને વિકાસની સંભાવના ઓળખો	જયંતીલાલ વાછાણી	૧૬
૭.	“ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ એટલે શું?”	ડો. નરભેરામ જે. રાંકજા	૧૭
૮.	પોસ્ટર્સ લઘુકથા	નટવર આહલપરા	૨૦
૯.	શ્રી અકલ્પ્ય શક્તિનો ભંડાર	શ્રીમતી ગીતા ઉનડકટ	૨૧
૧૦.	સ્વતંત્રતા દિવસ ૧૫ મી ઓગસ્ટ	પ્રો. ડો. જે. એમ. પનારા	૨૩
૧૧.	પાંચ તોફાની અશ્વો અને મનમોજી સારથિ !	પદ્મશ્રી ડો. કુમારપાળ દેસાઈ	૨૭
૧૨.	“...તો ઘર બનશે સ્વર્ગ”	શ્રુતપ્રજ્ઞ સ્વામી	૨૮
૧૩.	જ્યારે ટોળાંની બુદ્ધિ લોક થઈ જાય છે	રસિક પટેલ	૩૧
૧૪.	યુવાનોને સંબોધન - શ્રદ્ધા	સ્વામી વિવેકાનંદ	૩૩
૧૫.	મહાદેવના પંચકેદારની યાત્રા	પ્રા.ડો. ચશવંત કે. ગોસ્વામી	૩૫
૧૬.	બધા ઘસારા ઓપરેશન લાયક નથી હોતા આગોતરી સંભાળ ઘૂંટણનું આયુષ્ય વધારશે	ડો. વિક્રમ શાહ	૩૮
૧૭.	ઈમાનદારીનું ઈનામ	ડો. ભગીરથ પટેલ	૪૦
૧૮.	પ્રવૃત્તિ અહેવાલ	શૈલેષભાઈ પટેલ	૪૧
૧૯.	સમાચાર	ડો. રૂપલબેન પટેલ	૪૫

Printed by Anil D. Gondaliya and Published by Dr. Prabhudas I. Patel on behalf of Vishv Umiya Foundation and Printed at Keval Offset, B/8, J. K. Estate, Dhudeshwar, Ahmedabad and Published at Vishv Umiyadham - Jaspur, Kalol, Gandhinagar, Editor - Dr. Prabhudas I. Patel

તંત્રીલેખ

પ્રો. ડો. જે. એમ. પનારા

: पुष्प की अभिलाषा :

“चाह नहीं मैं सुरबाला के गहनों में गूथा जाऊँ,
चाह नहीं मैं देवता के सिर चढ़ भाग्य पर इठलाऊँ ।
मुझे तोड़ लेना बनमाली, उस पथ पर देना तुम फेंक,
मातृभूमि पर शीश चढ़ाने जिस पथ जावें वीर अनेक ।”

— माखनलाल चतुर्वेदी

સનાતન હિન્દુ પરંપરાઓનું વૈજ્ઞાનિક કારણ

ગતાંકથી ચાલુ...

હિન્દુ ધર્મની કેટલીક માન્યતાઓ અને પરંપરાઓને સમજ્યા-વિચાર્યા વિના અંધશ્રદ્ધામાં ખપાવી વિરોધ કરવામાં આવે છે, પરંતુ તેઓ સાચી માહિતીથી અજાણ હોય છે. આજે આપણે સનાતન હિન્દુ ધર્મની આવી જ કેટલીક પરંપરાઓ અને તેના વૈજ્ઞાનિક કારણની વાત કરવી છે :

(૧) એક જ ગોત્રમાં લગ્ન કેમ નહીં ? : ડિસ્કવરી ચેનલની બિમારીઓ સંબંધિત એક કાર્યક્રમમાં એક વૈજ્ઞાનિકે કહ્યું કે જેનેટિક (અનુવાંશિક) બિમારી ન થાય તેનો એક જ ઉપાય છે - “સેપરેશન ઓફ જીન્સ” અર્થાત્ પોતાના નજીકના સગાઓમાં વિવાહ કરવા જોઈએ નહીં, કારણ કે નજીકના સગાઓમાં જીન્સ સેપરેટ (વિભાજિત) નથી થઈ શકતા અને જીન્સ લિંકેજડ બિમારીઓ જેમ કે હિમોફિલિયા, કલર બ્લાઈન્ડનેસ અને એલ્બોનિજમ થવાની સંભાવના સો ટકા રહે છે. અહીં આશ્ચર્ય સાથે આનંદની વાત એ છે કે સનાતન હિન્દુ ધર્મમાં હજારો વર્ષો પહેલાં ‘જીન્સ’ અને ‘ડીએનએ’ ની બાબતમાં કેવી રીતે લખવામાં આવ્યું છે. હિન્દુ પરંપરામાં કુલ સાત ગોત્ર હોય છે. એક જ ગોત્રના લોકો પોતાના ગોત્રમાં વિવાહ કરી શકતા નથી, જેથી જીન્સ અલગ (વિભાજિત) રહે. તે વૈજ્ઞાનિકે કહ્યું કે, “સમગ્ર દુનિયાએ માનવું પડશે” કે સનાતન હિન્દુ ધર્મ વિશ્વનો એકમાત્ર એવો ધર્મ છે જે વિજ્ઞાન પર આધારિત છે.”

(૨) કાન વીંધવાની પરંપરા ? : ભારતના લગભગ તમામ રાજ્યોમાં કાન વીંધવા (કર્ણછેદન) ની પરંપરા છે.

વૈજ્ઞાનિક કારણ :- દર્શનશાસ્ત્રીઓ એમ માને છે કે આનાથી વિચારવાની શક્તિમાં વધારો થાય છે. જ્યારે ડોક્ટરોનું માનવું છે કે તેનાથી વાણી સારી થાય છે અને કાનથી મગજ સુધી જતી નસનું લોહી પરિભ્રમણ નિયંત્રિત રહે છે. કાનની બૂટનો પોઈન્ટ ફેફસાં સુધી પણ જોડાયેલો છે. આ પ્રથા અસ્થમાં જેવી બિમારીમાં ખૂબ જ રાહત આપે છે. વર્ષો પહેલાં કાયમી રાહત માટે બચપણથી જ કાનની બૂટમાં કાણું પાડીને ઈયરીંગ પહેરાવી દેવામાં આવતા. આ વિધિ હકીકતમાં એક્યુપંકચર નામની એક મેડિકલ સિસ્ટમ સાથે જોડાયેલી બાબત છે. જો કે આજે ફેશનના નામે આ પરંપરા પુનઃ શરૂ થઈ છે !

(૩) મસ્તક પર કુમકુમ - તિલક : સ્ત્રીઓ અને પુરુષો મસ્તક પર કુમકુમ અથવા તિલક લગાવે છે. **વૈજ્ઞાનિક કારણ :-** આંખોની મધ્યમાંથી મસ્તક સુધી એક નસ જાય છે. ચાંદલો કે તિલક કરવાથી તે જગ્યાની ઊર્જા જળવાય રહે છે. કપાળ પર તિલક કરતા સમયે જ્યારે અંગૂઠા કે આંગળીથી દબાણ (પ્રેસર) પડે છે, ત્યારે ચહેરાની ત્વચામાં રક્ત સંચાર કરવાવાળી માંસપેશી સક્રિય થઈ જાય છે. આનાથી ચહેરાની કોશિકાઓ (શેલ્સ) સુધી લોહી સારી રીતે પહોંચે છે.

(૪) જમીન પર બેસીને ભોજન કરવું : ભારતીય સંસ્કૃતિ પ્રમાણે ડાઈનીંગ ટેબલ કરતા જમીન પર બેસીને ભોજન કરવું સારી વાત ગણાય છે.

વૈજ્ઞાનિક તથ્ય :- પલાંઠી વાળીને બેસવું એક પ્રકારનું યોગનું આસન છે. આ અવસ્થામાં બેસવાથી મગજ શાંત રહે છે અને ભોજન કરતાં સમયે જો મગજ શાંત હોય તો પાચન ક્રિયા સારી રીતે થાય છે. આ સ્થિતિમાં બેસવાથી મગજમાંથી એક સંકેત પેટ સુધી જાય છે કે ભોજન માટે તૈયાર થઈ જાઓ.

(૫) હાથ જોડીને નમસ્કાર કરવા : આપણા સમાજમાં આપણે કોઈને મળીએ ત્યારે હાથ જોડીને નમસ્કાર કરીએ છીએ.

વૈજ્ઞાનિક તથ્ય :- બે હાથ જોડીને નમસ્કાર કરવાથી બધી આંગળીઓના છેડા એકબીજાના સંપર્કમાં આવે છે અને તેના ઉપર દબાણ આવે છે ત્યારે એક્યુપ્રેશરને કારણે તેની સીધી અસર આપણી આંખ, કાન અને મગજ ઉપર થાય છે, જેનાથી સામેવાળી વ્યક્તિને આપણે વધારે સમય સુધી યાદ રાખી શકીએ છીએ. બીજો તર્ક એ છે કે હાથ ભેગા કરવાને (પશ્ચિમી સભ્યતા) બદલે જો આપણે નમસ્કાર કરીએ તો સામેની વ્યક્તિના શરીરના કીટાણુ આપણા સુધી પહોંચી શકતા નથી.

પ્રો. ડો. જે. એમ. પનારા
તંત્રી

પ્રમુખશ્રીની કલમે

વિભક્ત પરિવારોનાં વધતાં પ્રમાણની દુરોગામી અસરો

મહાન સંસ્કૃતિ ધરાવતા આપણા ભારત દેશની સંયુક્ત કુટુંબ પ્રથાના જેટલાં ગુણગાન ગાઈએ તેટલાં ઓછા છે. આજે સતત બદલાતી જતી પરિસ્થિતિઓ અને ભૂલાતાં જતાં જીવન મૂલ્યો વચ્ચે સંપૂર્ણ સુખી અને આદર્શ સંયુક્ત કુટુંબ શોધવું ઝાંઝવાના જળ સમાન બની ગયું છે. પરંતુ ખારા રણમાં મીઠી વીરડી સમાન આવા કુટુંબો ક્યાંક નજરે ચડે ત્યારે હૈયાને ટાટક વળે છે. આવા કુટુંબો આજની યુવા પેઢીને એક નવો આદર્શ પૂરો પાડે છે.

અનાદિ કાળથી પરિવારને સમાજની આધારશીલા માનવામાં આવેલ છે. માનવ સમાજ માટે પરિવાર એક આવશ્યક, સુરક્ષિત અને આદર્શ સંસ્થા છે, પરંતુ થોડા વર્ષોથી તેના મૂળ હલવા લાગ્યા છે. જેના કારણે સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ દ્વારા સન ૧૯૮૪ ના વર્ષને ‘પરિવાર આંતરરાષ્ટ્રીય વર્ષ’ જાહેર કરવામાં આવેલ છે.

આધુનિકરણ, ઔદ્યોગિકરણ અને શહેરીકરણને કારણે વિભક્ત કુટુંબો વધવા લાગ્યા છે. આજના ભૌતિકવાદી યુગમાં પ્રત્યેક વ્યક્તિ અંગત સ્વાર્થને જ મહત્ત્વ આપતો થયો છે, તેની પાસે બીજા માટે વિચારવાનો સમય નથી. પરિણામે વ્યક્તિ સંયુક્ત પરિવારથી દૂર જતો રહ્યો છે. સંયુક્ત પરિવારમાં માતા-પિતા, દાદા-દાદી, ભાઈ-બહેન આ બધા મળીને સુખ-દુઃખને વહેંચી લે છે. આ તેની આગવી વિશેષતા છે. કોઈની શારીરિક - માનસિક ક્ષમતાઓ વધુ - ઓછી હોય તો પણ તમામની અભિવૃદ્ધિ સાથે જ થતી હતી. બાળકોનો વિકાસ પણ એકદમ વાત્સલ્ય અને હૂંફ ભરેલા સ્વસ્થ વાતાવરણમાં થઈ શકતો હતો. આજે ‘અમે બે - અમારા બે’ અથવા ‘અમે બે અમારે એક’ (સીંગલ ચાઈલ્ડ) ની વધતી જતી સ્વાર્થી મનોવૃત્તિને કારણે દિવસે ને દિવસે પરિવારોના સભ્યોની સંખ્યા સીમિત થતી જાય છે. ભવિષ્યમાં અને થોડા ઘણા આજે પણ ભાઈ - બહેન, કાકા - કાકી, ફોઈ - ફુવા, માસા - માસી, મામા - મામી - ભાણેજ, પિતરાઈ જેવા સંબંધોની ઓળખ આપણા બાળકોને આપવી હોય તો શોધવા જવું પડે તેવી પરિસ્થિતિ ઉભી થનાર છે. આ બધા સંબંધોની જે મધુરતા હતી તે હવે રહી નથી. સંયુક્ત કુટુંબમાં સદ્ગુણો અને સંસ્કારોનું સિંચન વધારે થાય છે. જ્યારે વિભક્ત કુટુંબમાં સંસ્કારોના હનનની પરિસ્થિતિ સમયાંતરે પેદા થતી રહે છે.

ઉપભોક્તાવાદ અને વ્યક્તિવાદી સંસ્કૃતિને કારણે પરિવારોની આ હાલત જોવા મળી રહી છે. ઉચ્ચ શિક્ષણ મેળવ્યા બાદ વૈશ્વિકરણના યુગમાં બાળકો વિદેશમાં સ્થાય થાય ત્યારે શરૂઆતમાં માતા-પિતા ખૂબ જ રાજી થાય છે, પરંતુ થોડાં સમય પછી આ ખુશી દુઃખમાં ફેરવાઈ જતી પણ જોવા મળે છે. આજકાલના બાળકોની માનસિકતા પણ બદલાઈ ગઈ છે. પોતાના માતા-પિતાની વાત એ ત્યાં સુધી જ માને છે કે જ્યાં સુધી એ આત્મનિર્ભર નથી બની જતા, પછી તો તેનો અહંકાર એટલો વધી જાય છે કે માતા - પિતાની વાતને માનવી તેને પોતાની શાનની વિરુદ્ધ લાગે છે. દાદીમાની વહાલી વાતઓના નૈતિક મૂલ્યો કચરાના ડબામાં જોવા મળે છે. ઘરમાં ઘરડાં લોકોની ભૂમિકા માત્ર નાના બાળકોને સાચવવા પૂરતી જ હોય તેવું લાગે છે. સંયુક્ત પરિવારમાં બાળકોનો સામાજિક વિકાસ ખૂબ સારો થાય છે, જ્યારે વિભક્ત પરિવારના બાળકોનો વિકાસ અધૂરો રહે છે અને પરિવારમાં અધૂરપ વર્તાય છે.

પ્રમુખશ્રીની કલમે

આ તૂટતાં જતાં પરિવારોની સૌથી વધુ ખરાબ અસર બાળકો અને વૃદ્ધોને ભોગવવી પડે છે. માનવ સમાજે જે સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરી છે, તેમાં કૌટુંબિક જીવનનો જ્ઞાનો વિશેષ છે. સંયુક્ત કુટુંબમાં આર્થિક મંદીની અસર પણ ઓછી જોવા મળે છે. છેલ્લાં વર્ષોમાં આવેલી ભયંકર વૈશ્વિક આર્થિક મંદીની અસર વિભક્ત કુટુંબ હોવાના કારણે અમેરિકા અને યુરોપના દેશોમાં વધારે જોવા મળી હતી. જ્યારે સંયુક્ત કુટુંબ પ્રથાના કારણે મંદીના એ વાવાઝોડા સામે પણ ભારત અડીખમ રીતે ઊભું રહી શક્યું હતું. તેથી સંયુક્ત પરિવારો ટકાવવા ખૂબ જ જરૂરી છે; કારણ કે આ એક આપણી આગવી ઓળખ છે. **વિકટ સંજોગોમાં પ્રેમ અને હૂંફ સંયુક્ત કુટુંબમાંથી મળી રહે છે.**

ઘણા પરિવારો કલહના અગ્નિથી દાઝી ગયા છે, પરિણામે વિભક્ત કુટુંબો વધતાં જાય છે. આ વિભક્તતા ત્યાં સુધી પહોંચી ગઈ છે કે પરિવારમાં એક જ દીકરો હોય છતાંય માતા - પિતાને અલગ રહેવું પડે છે !! આવા તો અસંખ્ય ઉદાહરણો જોવા મળે છે. વડીલોએ પોતાના સંતાનોને સંયુક્ત કુટુંબના ફાયદા વિશે, લગ્ન જીવન વિશે, સહિષ્ણુતા વિશે અને એકબીજાની સાથે સમાધાન કરીને સુખી થવાની ચાવી વિશે શીખવવું જોઈએ.

વિભક્ત કુટુંબની જીવનશૈલીએ દાદા - દાદી અને નાના - નાનીના ખોળામાં રમતાં અને લોરી સાંભળનારા બાળકોનું બાળપણ છીનવી તેને ટી.વી. અને મોબાઈલના આદી બનાવી દીધાં છે. એકલવાયા જીવનને લોકો અસલી ખુશી અને આદર્શ માની બેઠા છે !

સંયુક્ત કુટુંબમાં આર્થિક સ્થિરતા આવે છે. સાંસ્કૃતિક મૂલ્યો જળવાઈ રહે છે અને ભાવનાત્મક બંધન મજબૂત બને છે. પરિવારનો કોઈ નબળો સભ્ય પણ તેમાં સચવાઈ જાય છે. આકસ્મિક ખર્ચ આવી જાય તો મુશ્કેલી પડતી નથી. સારા - માઠાં પ્રસંગે એકબીજાને કામ આવી શકાય છે. એકતા એ સરવાળો છે, સરવાળાથી શક્તિ વધે છે અને શક્તિથી સુરક્ષા. વિપરીત પરિસ્થિતિમાં કોઈપણ મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવામાં સંયુક્ત કુટુંબ સફળ રહે છે. જ્યારે વિભક્ત પરિવારના સભ્યો હંમેશા બીજા ઉપર નિર્ભર રહે છે.

આજકાલ સમાજમાં વધતાં જતા ગુનાઓ, માનસિક બિમારીઓ અને યુવાનોમાં વધતા આત્મહત્યાના પ્રમાણ માટે પણ વિઘટિત કુટુંબ વ્યવસ્થા કારણભૂત છે. વિભક્ત પરિવાર સનાતન સંસ્કૃતિ માટે પણ ઘાતક પૂરવાર થશે. સંકટ સમયે એકબીજાને સમર્થન આપવાની પ્રણાલી નબળી પડી જશે. સનાતન સંસ્કૃતિના વિભિન્ન રીત - રિવાજો અને પરંપરા ધીરે - ધીરે લુપ્ત થઈ જશે અને આખરે પરિસ્થિતિ સનાતન ધર્મ માટે પણ ઘાતક બની જશે. ધાર્મિક, સામાજિક, શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ અને સંગઠનોમાં પણ તેની અસરો જોવા મળશે. આ માટે દેશની પરિવાર નિયોજન અને જનસંખ્યા નીતિ બાબતમાં નવેસરથી વિચારવાની જરૂરિયાત ઉભી થઈ છે, જેથી વસ્તીનું સંતુલન જળવાઈ રહે. તમામ સમુદાયો વચ્ચે એકતા અને સહયોગ વધારવાના તમામ પ્રયત્નો સાથે મળીને કરવા પડશે અને તો જ ધર્મ અને સંસ્કૃતિનું રક્ષણ કરી શકીશું. ટૂંકમાં, ધર્મ હશે તો બીજું બધું જ બચી જશે.

આર. પી. પટેલ - પ્રણેતા એવમ્ પ્રમુખ
વિશ્વ ઉમિયાધામ - જાસપુર, અમદાવાદ

ધર્મ સૃષ્ટિ

ભદ્રાચ્યુ વઘરાજની

લેખક જાણીતા કેળવણીકાર અને
મોટીવેશનલ સ્પીકર છે.

જીવ, જગત અને ઈશ્વર એ અનાદિ ત્રિકોણ છે

ગહન વિષયોની સરળતાથી ચર્ચા કરતાં વર્ષો જૂનાં એક પુસ્તકની પહેલી આવૃત્તિ હાથમાં આવી ગઈ છે. ૧૯૫૯માં ડિસેમ્બર મહિનામાં એ પુસ્તકની પહેલી આવૃત્તિ બહાર પડી. આ પુસ્તક હકીકતમાં કટાર લેખક યશોધર મહેતાના લેખો ઉપરથી તૈયાર થયું, અને એટલું નહીં પણ પુસ્તકનું નામ ‘અગમ-નિગમ’ રાખવામાં આવ્યું, તે જ અગમ-નિગમ નામનું એક મંડળ પણ અમદાવાદમાં સ્થાપવામાં આવ્યું!! પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ ૧૯૬૬-૬૭માં

જીવ, જગત, અને ઈશ્વર એ અનાદિ ત્રિકોણ છે. આ વાક્ય ઉપર વિચાર કરીએ તો આપણે અનેક તરંગો ઉપર ચડી જઈએ. દેખાતી લીલા મનુષ્યની સમજણના પ્રમાણમાં હોય છે, છતાં ‘હું કહું છું તે જ સાચું’, ‘બીજાઓ કહે તે જૂઠું’ એવા વિચિત્ર આગ્રહો વધતા-ઓછા પ્રમાણમાં સૌને વળગેલા હોય છે. શાંતવૃત્તિ પામ્યા પછી આપણે વધુ તટસ્થ બનવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ. આપણને ઝટ સમજાઈ જાય છે કે જે અપૂર્ણતાઓ કે ખોડખાંપણો આપણને

ભાગ છે. એટલે કે પાંચેક હજાર વર્ષ જેટલું પ્રાચીન હશે. એની અંદરનો શાંતિપાઠ પૂર્ણ વસ્તુ શી છે એનો ધીર ગંભીર મનોહર લલકાર કરતાં સમજાવી આપે છે. ઈષાવાસ્ય ઉપનિષદ કહે છે કે, આ વિશ્વ એક અને અદ્વિતીય એવી કોઈ સવિશેષ પૂર્ણ સત્તાના આધારે છે. એ સત્તા પૂર્ણ છે એનો અર્થ એટલો છે કે, એને કોઈના આધારની જરૂર નથી. એટલું જ નહીં પરંતુ એનાથી સ્વતંત્ર એવી કોઈ પણ વસ્તુ નથી. ટૂંકમાં, એ અદ્વિતીય છે. એ સત્તા એવા પ્રકારની છે કે એમાંથી કશું બાદ થઈ શકતું નથી અને કશું ઉમેરી શકાતું પણ નથી.

પ્રગટ કરવાની ઈચ્છા હતી, પણ કાળક્રમે શક્ય ન બન્યું અને ૧૯૮૦માં એની બીજી આવૃત્તિ તૈયાર થઈ. બહુ ગૂઢ કહી શકાય તેવા વિષયોને શક્ય તેટલી સરળતાથી આપણી સમક્ષ મુકવાનો પ્રયાસ આ પુસ્તકમાં કરવામાં આવ્યો છે. આ પુસ્તકમાંથી એક સુંદર વિચાર પકડીને આજની વાત કરવી છે. વાત થોડી અઘરી ચોક્કસ છે પણ અગમ નિગમનો માર્ગ આરંભે તો કઠિન જ હોય ને!!

સામામાં દેખાય છે, તે આપણા પોતાના અનેક વૃત્તિ તરંગો છે. ત્યારે આપણને ચોક્કસ થાય છે કે કોઈ પૂર્ણ નથી. આ ઉદ્દગાર મનુષ્યને જ્ઞાનનો અધિકારી બનાવે છે, અંતર્મુખ બનાવે છે, નિર-અહંકારી બનાવે છે. પરંતુ સાથે સાથે એનું મગજનું ચક્રોળ ફરવા લાગે છે. ‘કોઈ પૂર્ણ નથી’ એનો અર્થ શું?

એક ઉપનિષદનું નામ છે ‘ઈષાવાસ્ય ઉપનિષદ’ એ ઉપનિષદ યજુર્વેદનો આખરી

આમ જોઈએ તો યોગીજનો મૌન સેવે છે. તત્વજ્ઞો દલીલ કરે છે કે જગતનો અનુભવ દ્વૈત ભાગથી ભરેલો છે. એટલે કે બહુરંગી તક્તો છે. દ્વૈતને અંત જ નથી, અને અદ્વૈત તો આપણી પકડની બહાર છે. એનું વર્ણન ઉપનિષદ આમ કરે છે. ‘તે નિશ્ચળ છે, એક છે, મનથી પણ વધારે વેગીલું છે, આ રહ્યું, આ રહ્યું, એમ લાગે છે છતાં એ ઈન્દ્રિયોને પકડી શકતું નથી, તે ચંચળ છે અને દૂર પણ છે છતાં અત્યંત નજીક છે. તે સર્વના અંતરમાં છતાં સર્વની બહાર છે.’ ઈષાવાસ્ય ઉપનિષદ સ્થૂળ જીવનનું, વિષયોપભોગનું, વિરોધી નથી. સંસારને ભલે સો વર્ષ સુધી ભોગવો એવું કહી એ ઉપનિષદ આગળ કહે છે કે મુખ્ય વસ્તુ દૃષ્ટિના પરિવર્તનની છે. દૃષ્ટિ જો આત્મમાર્ગી હોય તો ઈન્દ્રિયોની લીલા આપણા ઉપર કશું કરી શકે નહીં. શરીરની અંદર જે ગુપ્ત ચક્રો છે એ બધા એક સીડી જેવા છે. સીડીના પગથિયાં તો ઉપર ચડવા

ધર્મ સૃષ્ટિ

માટે કે નીચે ઉતરવા માટે હોય છે. પોતાના શરીરને જે મનુષ્ય આ રીતે ઓળખે છે તે ક્યારેય પણ મોહ પામતો નથી.

ઈષાવાસ્યના જે દષ્ટા જે ઋષિ છે, તેમનું નામ છે 'દીર્ઘતમસ'. પોતે આ નામ પોતાની મશ્કરી અર્થે ધારણ કર્યું હોય કે જન્મથી પોતે અંધ છે તેનું સૂચક હોય, તેનો ખ્યાલ આવતો નથી. પરંતુ ઈષાવાસ્યમાં તેમના ઉદ્દગારોની મસ્તીની પ્રચંડ છોળો વાચકના હૃદયને તરબોળ કરી મૂકે છે. **પડછાયો ભલે સત્ય નથી, પરંતુ અસત્ય પણ નથી.** ઋષિ એમ પણ કહે છે કે, ઈન્દ્રિયો છે જ નહિ, એવી રીતે વર્તવાથી પણ પુરી માહિતી મળી શકે તેમ નથી. સંસાર, એની અંદરના વિષયો, અને તેનો પ્રવાહ સત્ય નથી, તો અસત્ય પણ નથી. ઋષિના શબ્દોનો ધ્વનિ શો છે? ઋષિ તો કદાચ એમ કહેવા માંગે છે કે, સંસારનો રાગ અને સંસારનો ત્યાગ એ બંને છેડાઓની વચ્ચે જે મધ્યસ્થ વૃત્તિ છે તે જ્ઞાનનિષ્ઠા છે. આત્મા ઈન્દ્રિયોની પકડની બહાર છે, પરંતુ ઈન્દ્રિયો

પોતે આત્માની અંદર ઓતપ્રોત છે. ઈન્દ્રિયોની ઉપેક્ષા એ જ્ઞાનમાર્ગ નથી. ઈન્દ્રિયો એ જ પોતાના ને એ જ પરમાત્મા એવું માનવું એ પણ જ્ઞાનમાર્ગ નથી.

આરૂઢ યોગી 'નૃસિંહાચાર્ય'ના પદ્મશિષ્ય અને 'યોગિની કુમારી' ના જાણીતા લેખક છોટાલાલ જીવણલાલ માસ્તર યોગાભ્યાસી પુરુષ હતા. તેમને ઓપરેશન કરાવવાનું હતું. ઘણું કરીને પગનું ઓપરેશન હતું. તેમણે ક્લોરોફોર્મ કે એનેસ્થેટિકની ના પાડી. પ્રાણ નિરોધ કરીને વૃત્તિ નિરોધ કરેલો અને એ રીતે આખું ઓપરેશન એમણે કરાવેલું. તેઓ કહેતા કે, "જ્ઞાનતંતુ-ઓને બહારથી બેહરા કરવા તેના કરતાં વૃત્તિ નિરોધ કરીને મન તેમાંથી કાઢી નાખવું એ યોગાભ્યાસી માટે વધુ બહેતર છે." જો કે શ્રી છોટાલાલ માસ્તર જેવા પ્રૌઢ યોગાભ્યાસીને મન એ વસ્તુ સહેલી હશે. પરંતુ આપણા માટે એ એટલી સહેલી નથી. આ માહિતી જે સ્થાનેથી મળી છે તે આધારભૂત હોવાથી અત્યારે આપણે એને

વિશ્વાસપાત્ર માની લઈએ.

યોગીજનો સુખનો જ અનુભવ કરે છે, દુઃખનો અનુભવ કરતા નથી. યોગી તો સંસારની સાથે સુખ પૂરતી સગાઈ રાખે છે. પોતાના મનના સઘળા તારો હૃદયમાં મક્કમતાથી પકડી રાખે છે. વૃત્તિઓને તે પોતે નચાવે છે, વૃત્તિઓના કલ્પા મુજબ પોતે નાચતો નથી. જ્યાં સુધી આત્માનું અજ્ઞાન હોય છે, ત્યાં સુધી માણસ પોતાને સંસારમાં પડેલો માને છે. શ્રી યશોધર મહેતાનું એવું માનવું છે કે, શ્રદ્ધાનું બીજ માણસના હૃદયમાં કુદરત પોતે રોપે છે. કોઈના કલ્પાથી કે દેખાદેખીથી રોપાતું નથી. એ જ બીજ રોપાય છે પછી જ માણસને યોગમાર્ગની જિજ્ઞાસા પેદા થાય છે. માત્ર કુતુહલવૃત્તિથી જીવ્યા કરવું એ જિજ્ઞાસા નથી. યોગ માર્ગ એ સાધ્ય માર્ગ છે એવું યોગીજનોના જીવન સાખ પુરે છે. મનોવિજ્ઞાનની પદ્ધતિથી આત્માનો અનુભવ થાય છે, એટલે એમ પણ કહી શકાય કે યોગ એક મનોવિજ્ઞાન છે.

યોગાહાર : આહારનો યોગ

લેખક : રાજેશ પટેલ
યોગાહાર એક્સપર્ટ

ચાવીને ખાવાના ફાયદા (કબજિયાત થાય નહીં, રોગ થાય નહીં)

- ◆ બાળક ચાવીને ખાય એટલે તેનામાં ધીરજનો ગુણ વિકસિત થાય. ધીરજને યોગની ભાષામાં ધ્યાન કહેવાય. ધ્યાન એટલે મેડીટેશન, ધ્યાન વધે તો બાળકની યાદ શક્તિ વધે. શિક્ષણનું સ્તર સુધરે.
- ◆ ચાવીને ખાવાથી ખોરાકમાં મોઢાની લાળ ભળે, જેથી ખોરાકને સ્વાદિષ્ટ બનાવવા વપરાતા મરી-મસાલાનું પ્રમાણ ઘટે. મરી-મસાલા હમેશાં તીખા વધારે હોવાથી તેનો વધુ પડતો ઉપયોગ પિત્ત પ્રકૃતિ વધારે, બાળકો ગુસ્સાવાળા સ્વભાવના બને, જેથી નવી પેઢી જૂની પેઢી વચ્ચે તનાવ થાય.
- ◆ ચાવીને ખાવાથી જઠર અડધું ખોરાકથી ભરાય અને અડધું લાળથી ભરાય એટલે જરૂર કરતાં વધારે ખાય નહિ, વધારે ખાય નહિ તો ખોરાકનો બચાવ થાય. શરીર પ્રમાણસર ખોરાક ખાય તો તંદુરસ્ત સમાજનું નિર્માણ થાય.
- ◆ ચાવીને ખાવાથી દરેક વસ્તુ સ્વાદિષ્ટ લાગે જેથી બાળકો તમામ પ્રકારના ખોરાક ખાવા ટેવાય, ન ભાવતા શાકભાજી પણ ભાવે, સીઝનલ ફળફળાદી ખાવાથી તંદુરસ્તીમાં ખૂબ ફાયદો થાય. ફળફળાદી વધુ ખાય તો ખેડૂતોની આવક વધે.

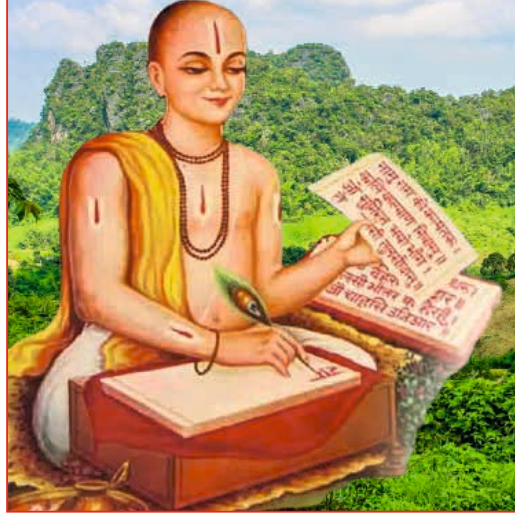
સંતકવિ તુલસીદાસ : સદા સ્મરણીય મહાકવિ

(૧૧ ઓગસ્ટ, શ્રાવણ સુદ-૭, તુલસીદાસ જયંતી પર વિશેષ પ્રસ્તુતિ)

સંતકવિ તુલસીદાસજી મહાકવિ અને દાર્શનિક છે. મહર્ષિઓ - યુગપુરુષો મહાપુરુષો - મહાકવિઓનાં જીવન વિશે ચમત્કારિક વાતો લોકમાં તરતી હોય છે. એમાં ભાવનાનું સત્ય છુપાયેલું હોય છે. તુલસીદાસ વિશે ઘણી ચમત્કારિક ઘટનાઓ લોકમાં તરતી જોવા મળે છે અને ઘણી ઘટનાઓ ગ્રંથમાં પ્રમાણ સાથે મળે છે. મુગલ સમ્રાટ અકબરના સમયમાં, ઉત્તરપ્રદેશનાં, ચિત્રકૂટ જિલ્લાના રાજાપુરના બાંદા ગામમાં સં. ૧૫૩૨માં તેમનો જન્મ થયો હતો. તેઓ સરયુપારીણ બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિના હતા. તેમના પિતાનું નામ આત્મારામ દૂબે અને માતાનું નામ હુલસી હતું. જન્મ સમયે રડવાને બદલે આ તેજસ્વી બાળક 'રામ' નામ બોલ્યો એટલે 'રામબોલા' નામ પડ્યું. નરહરી સ્વામીએ પંચસંસ્કાર કરીને 'રામમંત્ર'ની દીક્ષા આપી. અયોધ્યામાં વિદ્યાજ્ઞાન મેળવ્યું. શૂકરક્ષેત્રમાં રામચરિતનો મહિમા સાંભળ્યો. કાશીમાં શેષસનાતનજી પાસેથી અખંડ પંદર વર્ષ રહીને વૈદિકગ્રંથો અને વેદોક્ત પરંપરાનો અભ્યાસ કર્યો.

શિક્ષિત-દીક્ષિત અને વિદ્વાન થયા પછી ઘણા વરસે ઘેર પરત આવ્યાં. આવીને બેહાલ થઈ ગયેલા પરિવારની સંભાળ લીધી અને લોકોને રામકથાનું રસપાન કરાવવાનું શરૂ કર્યું. રત્નાવલી સાથે તેઓના લગ્ન થયાં. 'હાડમાંસના દેહમાં અનહદ આસક્તિ છે એનાથી અર્ધા જો ઈશ્વરમાં રાખો તો ભવપાર

ઉતરી જવાય.' પત્નીની આ ટકોરથી મોહમાયા છોડીને પરમસત્યની ખોજ માટે નીકળી ગયા. ફરતાં ફરતાં કાશી નગરમાં આવ્યા. ત્યાં માન-સરોવર પાસે કાકભુશંડીનો મેળાપ થયો. કાશીમાં રામકથા શરૂ કરી અને હનુમાનજીનો ભેટો થયો. રામભક્ત તુલસીદાસનો રામને મળવાનો તલસાટ જોઈને હનુમાનજીએ કહ્યું : 'ચિત્રકૂટમાં પ્રભુ શ્રીરામના સન્મુખ દર્શન થશે.' ત્યાંથી

ચિત્રકૂટ ગયા. ચિત્રકૂટના રામઘાટે સંતોની ભીડ હતી. એકવાર પ્રભુને તિલક કરવા માટેના ચંદનને ઘસવામાં તલ્લીન હતા અને પ્રભુ પ્રગટરૂપે આવીને સ્વહસ્તે તુલસીદાસના મસ્તક પર તિલક કરીને અંતર્યામિ થઈ ગયા. આ તિલક અક્ષત રહ્યું. એ ઘટનાને યાદ કરતો સુપ્રસિદ્ધ હુલો રચાયો :

ચિત્રકૂટકે ઘાટ પર ભઈ સંતનકી ભીર.
તુલસીદાસ ચંદન ઘસે તિલક કરે રઘુવીર.

તુલસીદાસજી પ્રયાગ આવ્યા. રસ્તામાં ભારદ્વાજ અને યાજ્ઞવલ્ક્ય-મુનિના દર્શન થયા. ત્યાંથી ફરી કાશી આવ્યા. ત્યાં પ્રહલાદઘાટ પાસે એક બ્રાહ્મણને ઘેર રહ્યા. આ સ્થળે શિવકૃપાએ કાવ્યગાંગાનું ઝરણું વહેતું થયું. રામજન્મને દિવસે 'શ્રીરામ-ચરિતમાનસ' મહાગ્રંથનો પ્રારંભ કર્યો અને રામવિવાહના દિવસે ગ્રંથ પૂર્ણ થયો. રાત્રે શ્રીવિશ્વનાથ મંદિરમાં પોથીમાં ગ્રંથ રાખવામાં આવ્યો. સવારે પટ ખોલીને જોયું તો હરિવર શંકર હસ્તાક્ષર કરી ગયા હતા. આ ઘટના વાયુવેગે પ્રસારિત થતા લોકપ્રિયતા મળી, પરંતુ પંડિતવર્ગમાં ઈર્ષ્યા અને તેજોદ્વેષનો ભોગ બન્યાં. તુલસીદાસ પર જીવલેણ હુમલાઓ થયા છે. મહાગ્રંથને નષ્ટ કરવાના તેમજ ચોરવાના પ્રયત્નો થયા. પણ 'જીસકો રાખે સાંઈયા માર શકે ના કોઈ' એમ ચમત્કારિક બચાવ પણ થતો ગયો.

'હનુમાન ચાલીસા' નાં સર્જન પાછળ એક અદ્ભુત કથા જોડાયેલી છે. સમ્રાટ અકબરે ગોસ્વામી તુલસીદાસજીને શાહી દરબારમાં બોલાવ્યા અને ગ્રંથ લખવાનું કહ્યું પરંતુ તુલસીદાસે ના કહી એટલે જેલની સજા મળી. ચાલીસ દિવસ સુધી જેલમાં રહ્યા. સંકટમોચન હનુમાનને યાદ કરીને 'હનુમાન-ચાલીસા' ની રચના કરી. તેનું પઠન કરતા જ વાનરસેનાએ અકબરના મહેલ પર હુમલો કર્યો. આ ચમત્કારી ઘટનાથી અંજાઈને અકબરે તુલસીદાસને જેલમુક્ત કર્યા. મુગલ સમ્રાટ અકબર અને જહાંગીરે

ધર્મ સૃષ્ટિ

પણ તુલસીદાસની પ્રશંસા કરી હતી. સમયાંતરે વિરોધીઓ ઝુકવા લાગ્યા. તેઓના પારસમણિ સંસર્ગથી લોકો ભક્તિરંગે રંગાવા લાગ્યા. નરસિંહ મહેતા અને ભાણસાહેબના જીવનમાં પણ જેલવાસની ઘટના બની છે. ચમત્કારોથી રાજાઓ પ્રસન્ન થતા, પછી લોકને અહોભાવ થતો. એવું કહેવાય છે કે, તુલસીદાસે પહેલીવાર ‘હનુમાન ચાલીસા’નો પાઠ કર્યો ત્યારે તેને સાંભળવા માટે હનુમાનજી સન્મુખ આવીને બેઠા હતા.

આજે આ હનુમાન ચાલીસા ઘેર - ઘેર ગૂંજે છે. તેના પાઠ વિના શનિવાર અધુરો રહે. શનિવાર તેમના નામનો ઉજવાય છે. આ અભય બનવા માટેનું કવચ છે. શરદ નવરાત્રિમાં ‘સુન્દરકાંડ’ના પાઠ નવ દિવસ ચાલે છે. ‘રામચરિતમાનસ’ ની સંપૂર્ણ કથા શ્રોતા બનીને હનુમાનજીએ સાંભળી હતી. આજે પણ લોકવાયકા છે કે, જ્યાં રામકથા હોય ત્યાં હનુમાનજી શ્રોતા બનીને હાજર રહે છે. ભારતભરમાં શહેર કે ગામના ખૂણે ખૂણે હનુમાનજીના નાના-મોટા મંદિરો થયા છે. એક કવિએ સરસ કહ્યું છે: આ કાશીરૂપી આનંદવનમાં તુલસીદાસ ચાલતો-ફરતો તુલસીનો છોડ છે. તેની કવિતારૂપી મંજરી ખૂબ જ સુંદર છે, જેના પર શ્રીરામરૂપી ભમરો સદા મંડરાયા કરે છે. તુલસીદાસજી રામકથા વિશે કહે છે:

**રામકથા સુનહી નહિ કાના,
શ્રવણ રંધ્ર ભવન સમાના.**

તુલસીદાસજી જીવનના અંતિમ વરસો અસીઘાટ પર રહ્યા. કલિયુગ પ્રભાવક હતો. ત્યાં ‘વિનય-પત્રિકા’ લખીને પ્રભુનાં ચરણોમાં સમર્પિત કરી. એવું કહેવાય છે કે,

ગ્રંથ પર હરિવર શ્રીરામે પોતાના હસ્તાક્ષર કર્યા હતા. રામમય તુલસીદાસના બધા જ મનોરથો પૂર્ણ થયા. અસીઘાટ - વારાણસી (ઉ.પ્ર.) ખાતે સં. ૧૬૮૩માં શ્રાવણ વદ, ત્રીજને દિવસે ૮૧ વર્ષની ઉંમરે ‘રામ સ્મરણ’ કરતા-કરતા સહજતાથી પરમધામે સિધાવ્યાં.

તુલસીદાસજી ઉચ્ચકોટિના પ્રતિભાવંત સાહિત્યકાર છે. તેનાં વિપુલ સાહિત્ય સર્જનમાં ‘દોહાવલિ’, ‘કવિતાવલિ’, ‘ગીતાવલિ’, ‘પ્રશ્નાવલિ’ ‘રામાજ્ઞા’ અને ‘વિનયપત્રિકા’ દીર્ઘ કદમાં છે. ‘રામલલા નહછૂ’, ‘પાર્વતી-મંગલ’, ‘જાનકી મંગલ’, ‘બરવૈ રામાયણ’, ‘વૈરાગ્યસંદીપિની’ અને ‘કૃષ્ણગીતાવલિ’ ગ્રંથો લઘુ કદમાં છે. તેમના સાહિત્ય સ્વરૂપોમાં મહાકાવ્ય, ખંડકાવ્ય, કવિત, છંદ, મુક્તક, સ્તોત્ર, ગીત વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. તેઓનું સર્જન વૈવિધ્યવંતું છે. ‘રામચરિતમાનસ’ ગ્રંથથી તેઓ મહાકવિ તરીકે સુપ્રસિદ્ધ થયા છે. અવધિમાં લખાયેલ દુહા-ચોપાઈમાં અવતારી પ્રભુ શ્રીરામનું સંપૂર્ણ જીવનદર્શન કરાવતો, સાત કાંડમાં વિભાજિત થયેલ, ચરિત્રપ્રધાન અને ભક્તિ-પરક આ ગ્રંથ આદર્શ પાત્રોનો મહાગ્રંથ છે. પ્રભુશ્રીરામ, હનુમાનજી, સીતા, ઊર્મિલા, લક્ષ્મણ, ભરત વગેરે દ્વારા ઉદારતા, ત્યાગ, સહનશીલતા અને ભક્તિભાવના જેવા સદગુણોનું ચરિત્રાંકન કરેલું છે. ‘રામચંદ્ર કૃપાલુ ભજ મન...રામ ચરણ સુખદાઈ...’ તેઓનાં સર્જનનો સાર છે.

‘વિનયપત્રિકા’ માં રામચરિત્ર સાથે આત્મોદ્ગાર આસ્વાદ્ય છે. ‘કૃષ્ણ ગીતાવલી’ માં કૃષ્ણનાં કોમલ મધુર રૂપવર્ણન કરતો વિશિષ્ટ ગ્રંથ છે. તો ‘રામાજ્ઞાપ્રશ્ન’ કવિના

સમય નિર્ણય માટે પ્રમાણભૂત ગ્રંથ છે. ‘પાર્વતીમંગલ’ માં શિવ-પાર્વતીને લગ્ન નિમિત્તે યાદ કરે છે. ‘વૈરાગ્ય સંદીપિની’ માં વૈરાગ્યભાવ પ્રબલરૂપે ઝિલાયો છે. તેઓએ લોકકલ્યાણની ભાવના જાળવીને વિવિધ પુરાણો, સંપ્રદાયો, વૈરાગ્ય, ભક્તિ, જ્ઞાન, સંસ્કૃતિ અને શંકરાચાર્યનો અદ્વૈતવાદ તથા રામાનુજાચાર્યના વિશિષ્ટાદ્વૈતવાદનો સુભગ સમન્વય કરેલો છે. તેમાં છંદપ્રયોગ અને અવધિ, હિન્દી અને વ્રજભાષા પરનું પ્રભુત્વ ધ્યાનાર્હ છે.

અવતારી પ્રભુ શ્રીરામના અનેક અવતારોને ઉજાગર કરતી ભારતીય ભાષાઓમાં, કથાનકમાં ફેરફારો સાથે અનેક રામાયણો લખાયેલી છે. તુલસીદાસજીએ આ કથાનકને જટિલતામાંથી મુક્ત કરીને સરળ બનાવ્યું છે. અનેક કથા-તંતુઓ સાથે ગરુડ-કાકભુશુંડી, શિવ-પાર્વતી અને યાજ્ઞવલક્ય-ભારદ્વાજનો સંવાદ વણી લેવામાં આવ્યો છે. વૈશ્વિક મહાકાવ્યોમાં ‘રામચરિતમાનસ’નું મહત્ત્વનું સ્થાન અને માન છે. આ ગ્રંથ પ્રેરણાસ્ત્રોત છે. તેમાંથી પ્રેરણા લઈને અનેક કવિઓએ ગ્રંથો અને કાવ્યો લખ્યાં છે. મૈથિલીશરણજી કહે છે:

**રામ તુમ્હારા જીવન સ્વયં કાવ્ય હૈ,
કોઈ કવિ બન જાઈ સહજ સંભાવ્ય હૈ.**

તુલસીદાસજી ભક્તિમાર્ગને સર્વશ્રેષ્ઠ માર્ગ માને છે. તેમણે નવધાભક્તિ પર વિશેષ પ્રકાશ પાડ્યો છે. સ્મરણ ભક્તિને અલગ સ્થાન આપીને ‘રામનામ’નું મહાત્મ્ય વધાર્યું છે. સાકાર ભક્તિમાં પ્રભુ શ્રીરામ અને ભક્ત વચ્ચે સેવક-સેવ્યનો સંબંધ સ્વીકારીને ચરિત્રાંકન કરવામાં આવ્યું છે. ભક્તે અહંકારનો ત્યાગ કરી વિનયી રહેવું અને

ધર્મ સૃષ્ટિ

આત્મનિરીક્ષણ કરીને દોષમુક્ત થવાનું કહે છે. સાકાર નિરપેક્ષ ભક્તિ માટે સત્સંગ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, તપ, સંયમ, શ્રદ્ધા, પ્રેમ, ભગવતકૃપા વગેરે બાબતો પર ભાર મૂક્યો છે. માનવતાવાદી અભિગમનો સવિશેષ પ્રચાર કરેલો છે. તેઓની ઉદાત્ત ભાવનાથી લોકમાનસ પર કાયમી પ્રભાવ રહેલો છે. તત્કાલીન સમાજનું સર્વાંગી ચિત્રણ કરનાર મહાકવિ તુલસીદાસ યુગદષ્ટ છે.

ભક્તિ આંદોલન મધ્યકાલીન ભારતીય સંસ્કૃતિની મહત્વની ઘટના છે. મિથ્યાચારીઓથી દુઃખી પ્રજાને સરળ ધર્મનો રાહ બતાવ્યો છે. અંધશ્રદ્ધા, જુદા - જુદા ધર્મની વાડાબંધીની ચૂંગાલમાંથી ઉગારવા જાણે ભક્તિમાર્ગનાં દ્વાર ખોલી નાખ્યાં. લોકભાષામાં સાહિત્ય લખીને સમાજના છેવાડાના માણસ સુધી જઈને સમાનતા અને એકતાના અમીસિંચન કર્યાં છે. ભક્તિયુગનો સૂર જોઈએ તો: તમામ ધર્મોનો સાર સમાન છે. ઈશ્વર પ્રત્યે અનન્ય ચાહત એ એકમાત્ર માર્ગ છે. ઈશ્વર સર્વવ્યાપી, સર્વકાલીન અને સર્વસ્પર્શીય છે. ઈશ્વર બધાનો છે અને ભક્તિ દ્વારા કોઈપણ વ્યક્તિ એ ભાવ અનુભવ કરી શકે છે. એવી શ્રદ્ધા સામાન્ય લોકોમાં પ્રસરી. આ પ્રચારથી સામાન્ય લોકો પણ ધર્મનો સાચો અર્થ સમજવા લાગ્યા. ધર્મના ભેદભાવો અને ઊંચ-નીચના ભેદભાવો ઓછા થયા. અનેક સંતો નાતજાતને ભૂલીને ગુરુ-શિષ્ય બનતા થયા. સમાજમાં સમરસતા આવી.

આઠમી સદીમાં શંકરાચાર્યે દક્ષિણ ભારતમાં હિન્દુધર્મનાં પ્રખર પ્રચારનું મહાઅભિયાન શરૂ કર્યું, રામાનુજાચાર્યે દક્ષિણ ભારતમાં ભક્તિ આંદોલનની શરૂઆત કરી. દક્ષિણ ભારતમાં અલવાર અને નયનાર સંતો, કવિ જયદેવ અને શ્રી

ચૈતન્ય મહાપ્રભુએ બંગાળમાં, ઉત્તર ભારતમાં રામાનંદસ્વામિએ ભક્તિ આંદોલનનો પ્રારંભ કર્યો હતો. ‘ભક્તિ દ્રવિડ ઉપજી લાયે રામાનંદ’ એવું કહેવાય છે. પછી તો કબીર, સંત રૈદાસ, ગુરુ નાનકદેવ, નરસિંહ મહેતા અને મીરાંબાઈએ ગુજરાતમાં, સંતકવિ સૂરદાસે વ્રજમાં ભક્તિનો પ્રચાર કર્યો. પંઢરપુરનું વિઠોબા મંદિર મહારાષ્ટ્રમાં ભક્તિ આંદોલનનું મુખ્ય કેન્દ્ર હતું. સંત જ્ઞાનેશ્વર, સંત એકનાથ અને તુકારામે મહારાષ્ટ્રમાં અને સમર્થ રામદાસે આધ્યાત્મ અને સાંસારિક જીવનને જોડવાનો પ્રયત્ન કર્યો. સંતકવિ તુલસીદાસ આ ભક્તિયુગના લોકભોગ્ય અને પ્રભાવક મહાકવિ છે. રામભક્તિના આંદોલનમાં તેઓનું મહામૂલ્યું યોગદાન છે.

વાલ્મીકીકૃત રામાયણ અને તુલસીકૃત રામાયણની તાસીર અલગ છે. યુગકાલીન તાસીર, ભાષાનું પોત, રજૂઆત શૈલી અને ગ્રંથના હેતુ-પ્રયોજનો ભિન્ન હોવા છતાં ઉભય ગ્રંથનો પ્રભાવ અદ્યપિપર્યંત રહ્યો છે. રામાયણ સંસ્કૃત ભાષામાં છે, તેના પઠનના ચોક્કસ નિયમો હોવાથી વિદ્વતભોગ્ય છે. ‘રામચરિતમાનસ’ લોકભાષામાં રચાયેલી ખૂલ્લી કિતાબની જેમ સર્વજન સુલભ છે. શ્રીરામ અવતારી, પ્રરબ્રહ્મ પરમાત્મા છે. રામાયણમાં હનુમાનજી વાનરરૂપે તો રામચરિતમાનસમાં હનુમાનજીનું રુદ્રાવતાર રૂપે ચરિત્રાંકન થયું છે. તુલસીદાસ લોકપ્રિય છે અને ગ્રંથ સર્વજન સુલભ હોવાથી સવિશેષ લોકાદર પામ્યા છે. મર્યાદા-પુરુષોત્તમ શ્રીરામનું માનવીયકરણ કરીને રામનો આદર્શ માર્ગ બતાવ્યો છે. રામચરિત-માનસ કલિયુગમાં રામભક્ત સંતકવિ દ્વારા લખાયેલ

છે. વિધર્મીઓના અત્યાચાર સમયે ધાર્મિક ભાવના જાળળી રાખવા, રામાભિમુખ બનવા રામચરિત્રરૂપી સરોવરમાં સ્નાન કરીને મુક્તિ મેળવવાના મુખ્ય હેતુથી લખાયેલ છે:

**મન કર વિષય અનલ બન જરઈ,
હોઈ સુખી જો યહી સર પરઈ.**

રામની અનેક પ્રકારની રામાયણો લખાયેલી છે. પ્રવાહિત અને જટિલ કથાનકને તુલસીદાસે સરળ બનાવ્યું છે. સાહિત્યકલાની દૃષ્ટિએ આ એક ઉત્કૃષ્ટ મહાકાવ્ય છે. મહાકાવ્યોમાં અને જગતની મહાન કૃતિઓમાં ‘રામચરિતમાનસ’ નું મહત્વનું સ્થાન છે. કલિયુગમાં માનવીએ માનવતા મૂકી દીધી, પ્રેમ-કરુણાનું ઝરણું થંભી ગયું અને સંસ્કૃતિ, સંસ્કાર, ધર્મ ભૂલીને, માણસ ધન-વૈભવ અને પ્રતિષ્ઠા પાછળ ભટકી થાકી-હાંકીને વેરવિખેર થઈ ગયો હતો. એ સમયે મોંઘા માનવદેહનું મહત્વ સમજાવીને, માનવ કર્તવ્યનો રાહ બતાવવા માટે આ મહાકાવ્યનું સર્જન કર્યું. રામકથાથી અનેક મહાકાર્યો થયા છે.

**બડે ભાગ માનુષ તનુ પાવા,
સુર દુર્લભ સબ ગ્રંથંહી ગાવા;
સાધન ધામ મોક્ષ કર દ્વારા,
પાઈ ન જોહિ પરલોક સંવારા.’**

સંતકવિ તુલસીદાસજીની જન્મજયંતી દર વર્ષે શ્રાવણ માસની શુકલપક્ષની સપ્તમીના દિવસે ઉજવવામાં આવે છે. આ પુનિત દિવસે તેમની કવિતાઓ અને ગ્રંથોનો પાઠ થાય છે, દુહા-ચોપાઈ-સાખી ભાવથી ગવાય છે અને તેઓની યુગસેવાને યાદ કરવામાં આવે છે. ■

મો. ૯૮૭૯૮ ૩૫૭૧૭

ધી મહેસાણા અર્બન કો.ઓપ.બેન્ક લિમિટેડ

(મલ્ટી સ્ટેટ શિક્ષ્યુલ બેન્ક)

: હેડ ઓફિસ :

અર્બન કોર્પોરેટ બિલ્ડીંગ, હાઈવે, મહેસાણા-૩૮૪૦૦૨, ફોન : (૦૨૭૬૨) ૨૫૭૨૩૩, ૨૫૭૨૩૪

E-mail: info@mucbank.com | Website : www.mucbank.com

પ્રગતિનાં સોપાન (તા. ૩૧-૦૩-૨૦૨૪) અન ઓડિટેડ (ઓડિટ વર્ગ 'અ')
(રકમ રૂ. કરોડમાં)

શેર ભંડોળ : ₹ ૩૮૮.૭૮	કામકાજનું ભંડોળ : ₹ ૧૦૯૯૧.૫૦
રીઝર્વ ફંડ : ₹ ૧૦૦૦.૫૦	ગ્રોસ નફો (૩૧-૦૩-૨૦૨૪) : ₹ ૨૪૭.૯૬
ધિરાણ : ₹ ૬૧૧૭.૯૪	નફો (૩૧-૦૩-૨૦૨૪) : ₹ ૧૨૨.૯૫
ડિપોઝીટ : ₹ ૯૧૮૬.૭૦	ડીવીડન્ડ (સાધારણ સભાની* મંરૂતીની અવેસાએ) : ૧૫%*

58
શાખાઓ

થાપણનાં વ્યાજના દર (તા. ૨૧-૦૨-૨૦૨૩ થી અમલમાં)

૦૭ થી ૨૯ દિવસ સુધી : ૩.૭૫%	૧૨ માસ વધુ થી ૨૪ માસ સુધી : ૭.૨૫%
૩૦ થી ૯૦ દિવસ સુધી : ૪.૨૫%	૨૪ માસ વધુ થી પરંતુ ૩૬ માસ સુધી : ૭.૭૫%
૯૧ થી ૧૮૦ દિવસ સુધી : ૫.૦૦%	૩૬ માસ થી વધુ પરંતુ ૬૦ માસ સુધી : ૭.૫૦%
૧૮૧ થી ૩૬૪ દિવસ સુધી : ૬.૦૦%	૬૦ માસ થી વધુ પરંતુ ૧૨૦ માસ સુધી : ૭.૫૦%
૧૨ માસ સુધી : ૬.૭૫%	સેવિંગ્સ ડીપોઝીટ ઉપર મળવા પાત્ર વ્યાજ : ૩.૭૫%

સીનીયર સીટીઝન ખાતેદારને ૦.૫% વધારે વ્યાજદર ● સુપર સીનીયર સીટીઝન(૭૫ વર્ષ પૂર્ણ કરેલ હોય તેવા) થાપણદારને સીનીયર સીટીઝન ખાતેદાર કરતા ૦.૧૦% વધારે વ્યાજ દર

1,16,646 સભાસદો

અર્બન બેન્કની વિવિધ સેવાઓ

- (૧) કોર બેન્કીંગ સુવિધા તમામ ૫૮ શાખાઓમાં
- (૨) ATPAR ચેકબુક ફેસિલીટી, ATM તથા SMS ની સુવિધા
- (૩) RTGS, NEFT તથા NACH ફંડ ટ્રાન્સફરની સગવડ
- (૪) બેન્ક ગેરંટી તથા LC ઈસ્યુ
- (૫) ૧૦ શાખાઓમાં સ્ટેમ્પ ફેન્ડીંગ તથા ૨૮ શાખાઓમાં લોકર સુવિધા
- (૬) સ્થાપના વર્ષથી જ સતત ૪૦ વર્ષથી નફો કરતી બેંક
- (૭) સેવિંગ્સ-કરંટ ખાતેદાર તથા બેન્કના સભાસદોને રૂ. ૫ લાખનો અકસ્માત વિમાનો લાભ વિના મૂલ્યે
- (૮) બીજી બેન્કોના ATM સેન્ટરથી નાણા ઉપાડવાની સગવડ
- (૯) મોબાઈલ, ઈન્ટરનેટ તેમજ વોટસએપ બેન્કીંગ સુવિધા
- (૧૦) કરન્સીચેસ્ટ, પબ્લીક ઈસ્યુ ભરવા માટે ASBA ફેસિલીટી, DEMAT સુવિધા

શ્રી કે.કે.પટેલ
ચેરમેન

શ્રી જી.કે.પટેલ
વાઈસ ચેરમેન

શ્રી એમ.એસ.પટેલ
ચીફ એક્ઝિક્યુટીવ

બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ

શ્રી ચંદુભાઈ આઈ. પટેલ
શ્રી નરોત્તમભાઈ એસ.પટેલ
શ્રી ઘનશ્યામભાઈ કે.પટેલ
શ્રી ઉપેન્દ્રભાઈ કે.પટેલ
શ્રી લક્ષ્મણભાઈ એસ.વણકર

શ્રી ખોડાભાઈ એન.પટેલ
શ્રી જીતેન્દ્રભાઈ પી.પટેલ
શ્રી અમૃતભાઈ જી.પટેલ
શ્રી અલ્કેશભાઈ બી.પટેલ (C.A.પ્રો.ડિરેક્ટર)
શ્રી સોમાભાઈ બી.પટેલ (પ્રો.ડિરેક્ટર)

શ્રી ડૉ.અનિલભાઈ ડી.પટેલ
શ્રી ભાઈલાલભાઈ એમ.પટેલ
શ્રી વિનોદભાઈ બી.પટેલ
શ્રી અશોક કુમાર
(એડીશનલ ડાયરેક્ટર-આર.બી.આઈ.)

શ્રી કાનજીભાઈ એસ.પટેલ
શ્રીમતી કોકીલાબેન એન.પટેલ
શ્રીમતી દીપીકાબેન આર.પટેલ

તેમજ સમગ્ર અર્બન બેન્ક પરિવાર...

ઉત્તમ, ઝડપી, વિનયી, ગ્રાહક સેવા એજ અમારો ધ્યેય

વેદોનો દિવ્ય સંદેશ

अकन् कर्म कर्मकृतः सह वाचा मयोभुवा ।
देवेभ्यः कर्म कृत्वास्तं प्रेत सचाभुवः ॥

(ऋग्वेद ૩/૪૭)

ભાવાર્થ : આળસનો ત્યાગ કરી પુરુષાર્થી બનો. મૂર્ખતાનો ત્યાગ કરી વેદજ્ઞાન મેળવો. મધુર બોલો અને એકબીજાને મદદ કરો. આથી આ લોકનું અને પરલોકનું સુખ મળશે.

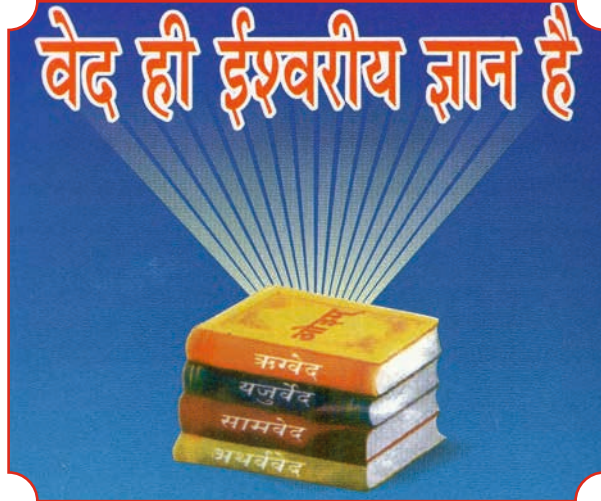
સંદેશ : વેદોમાં જ્ઞાન અને વિજ્ઞાનનો અખૂટ ભંડાર ભરેલો છે. વેદજ્ઞાનથી આપણું ભલુ થાય છે. વેદોથી આપણને સંસારનાં ગૂઢતમ તત્ત્વોનું જ્ઞાન મળે છે. મેળવેલ જ્ઞાનના સદુપયોગનો માર્ગ પણ દેખાય છે. અજ્ઞાન અને ખોટા સંસ્કારોથી છુટકારો મેળવવો, ખોટા માર્ગો ગયેલાને સાચા માર્ગ પર લાવવાનો પ્રયત્ન કરવો અને સદ્જ્ઞાનનો ફેલાવો કરવો એ માનવધર્મ છે. મોટા ભાગે તો માણસ પોતાના સ્વાર્થ લાલસાઓ અને કામનાઓ પૂરી કરવાની મૂર્ખતામાં વ્યસ્ત રહે છે. તે યોગ્ય - અયોગ્યનું ધ્યાન રાખતો નથી અને નીચતાની પરાકાષ્ઠા સુધી પહોંચી જાય છે.

આપણે હંમેશાં જેના ઉપર સજ્જનો ચાલે છે એ માર્ગ ઉપર ચાલવું જોઈએ. “ૐ દેવાનામપિ પન્થાનગન્મ.” આપણે બધા પરસ્પર સજ્જનતાના વ્યવહાર કરીએ. સજ્જનતાનો વ્યવહાર ઉદારતા, સહાયતા અને પ્રેમથી પરિપૂર્ણ થાય છે. આ દેવોપમ

વ્યવહાર છે. આપણે એવો વ્યવહાર કરવો જોઈએ. વેદજ્ઞાનથી બધાને ઉન્નતિનો માર્ગ મળવો જોઈએ. એકબીજા સાથે મધુર વાણી બોલવી જોઈએ. તેનાથી તકરાર ઘટે છે અને પ્રેમ વધે છે. જેણે મધ જેવી મીઠી અને ઘી જેવી લાભદાયક વાણીનું મહત્ત્વ સમજી લીધું છે તે સર્વત્ર સફળ થાય છે. આપણે ક્યારેય કોઈને ખોટા રસ્તા પર જવાની સલાહ આપવી જોઈએ નહિ. બધાના હિતનું ધ્યાન રાખીને કામ કરવું જોઈએ.

અમૂલ્ય સમજીને વેડફવા ન દે. સમય જ્યારે યોગ્ય રીતે વપરાય ત્યારે તે બચી શકે છે. પરમાત્માએ સમયરૂપી ધન આપવામાં કોઈ પ્રકારનો પક્ષપાત કર્યો નથી. નિર્ધન, ધનવાન, મૂર્ખ, જ્ઞાની, સ્ત્રી, પુરુષ, બાળકો, વૃદ્ધો બધાને આ સંપત્તિ એકસરખી આપી છે. આ સમયને ઘટાડી શકાતો નથી કે વધારી શકાતો નથી, પણ આળસ અથવા મૂર્ખતામાં આપણે આ સમયને નષ્ટ કરી શકીએ છીએ અને તેનો સદુપયોગ કરીને એક જ જીવનકાળમાં એટલું બધું કામ કરી શકીએ છીએ, જે સેંકડો માણસો દ્વારા પણ થઈ શકે નહિ.

વેદ હી ઈશ્વરીય જ્ઞાન હૈ

નિષ્ક્રિયતા જડતાનું લક્ષણ છે. મૃત્યુનું લક્ષણ છે. એટલે આળસુ, મૂર્ખ, અજ્ઞાની તથા દરિદ્ર લોકો નિષ્ક્રિય અને મરેલા જેવા હોય છે. જ્ઞાની વ્યક્તિ શાંત અને સંતુલિત વૃત્તિની હોય છે અને જીવનની એકે એક પળનો સદુપયોગ કરે છે.

આળસુ અને કાયર માણસ કદાપિ આનંદ મેળવી શકતો નથી. જ્ઞાની અને પુરુષાર્થી જ શ્રેય મેળવી શકે છે. તેઓ આત્મિક પરમાનંદને મેળવે છે. તેઓ જીવનમાં દરેક પ્રકારનું સુખ અને સંતોષ મેળવે છે.

શ્રી રામચરિત માનસ કથાસાર

ગોસ્વામી તુલસીકૃત 'રામચરિત માનસ' આધારિત કથાસાર અને ભગવાન રામચંદ્રની લીલાઓ

પૂર્વકથા : શ્રીરામચંદ્ર સહિત ચારે ભાઈઓના લગ્ન સંસ્કાર સંપન્ન થયા. જનકજીએ બધાનું પૂજન કરી ઉત્તમ પ્રકારનો કરિયાવર કર્યો. આમ શ્રીરામચંદ્રજીનો વિવાહોત્સવ થયો. વિશ્વામિત્રજીના ચરણોમાં માથું નમાવી રાજા કહે છે, “હે મુનિરાજ ! આ સર્વ સુખ આપની કૃપાનો પ્રસાદ છે.”

હવે આગળ :

बहुत दिवस बीते अेहि भांति ।
जनु सनेह रजु बंधे बराती ॥

આ રીતે ઘણા દિવસો વીતી ગયા. જાણે જાનૈયા સ્નેહના દોરડે બંધાઈ ગયા છે. પછી વિશ્વામિત્રજી અને શતાનાંદજીએ જનક રાજાને કહ્યું, હવે દશરથજીને આજ્ઞા આપો. જનકજીએ કહ્યું, “અયોધ્યાનાથ જવા ઈચ્છે છે. રાણીવાસમાં આ જાણ કરી દો.

पुरबासी मुनि चलिरि बराता।
बूझत बिकल परस्पर बाता ॥

જનકપુરવાસીઓએ સાંભળ્યું કે જાન હવે જશે, તો વ્યાકુળ થઈને એકબીજાને કહેવા લાગ્યા. જવાનું સત્ય છે, એ સાંભળી બધા ઉદાસ થઈ ગયા. જનકજીએ એક લાખ ઘોડા અને પચીસ હજાર રથ, બધા નખથી શિખાસુધી શણગારેલા આપ્યા. દસ હજાર હાથી, ગાડા ભરીને સોનું વસ્ત્રો અને રત્ન તથા દૂઝણી ગાય અને દાસીઓ આપી.

पुनि पुनि सीप गोद करि लेहि ।
देइ असैस सिखावनु देही ॥

રાણીઓ વારંવાર સીતાજીને ખોળામાં લે છે અને આશીર્વાદ આપીને શિખામણ આપે છે. તું સદાય પતિને પ્રિય થજે, તારું સૌભાગ્ય અખંડ થાય એ અમારા આશિષ છે. તું સાસુ -

સસરાની સેવા કરજે. કોમળ વાણીથી સ્ત્રીઓનો ધર્મ શીખવે છે. એમ કહી રાણીઓ વારંવાર હૃદય સાથે ચાંપે છે.

तेहि अवसर भाई सहित रामु भानु कुल केतु ।
चले जनक मंदिर मुदित बिदा कराबल हेतु ॥

તે સમયે સૂર્યવંશની ધ્વજા સ્વરૂપ શ્રી રામચંદ્રજી ભાઈઓ સહિત પ્રસન્ન થઈને વિદાય લેવા જનકજીના મહેલે આવ્યા.

રૂપના સમુદ્ર સર્વે ભાઈઓને જોઈને આખો રાણીવાસ હર્ષિત થઈ ગયો. ચારે ભાઈઓને સુગંધી લેપ કરીને સ્નાન કરાવ્યું. આ સુઅવસરે શ્રીરામજી બોલ્યા.

शउ अवधपुर चहत सिधाये ।
बिदा होन हम ईहाँ पढाअे ॥

મહારાજ અયોધ્યાપુરી જવા ઈચ્છે છે. તેમણે અમને વિદાય લેવા માટે અહીં મોકલ્યા છે. હે માતા ! પ્રસન્ન મનથી આજ્ઞા આપો. અમને બાળક જાણીને સદાય સ્નેહ બતાવી રાખજો. આ વચનો સાંભળી રાણીવાસ વ્યાકુળ થઈ ગયો. સાસુઓ પ્રેમવશ બોલી શકતી નથી, બધી કુમારીઓને તેમના પતિઓને શોધીને વિનંતી કરી.

करि बिनय सिय रामही समरथी,
जोरि कर पुनि पुनि कहे ।
बलि जाउं तात सुजान तुम्ह,
करु बिदित गति सबकी अहै ॥

વિનંતી કરીને તેમણે સીતાજીને શ્રી રામચંદ્રજીને સમર્પિત કર્યા અને હાથ જોડી વારંવાર કહ્યું, “હે તાત ! હું વારી જાઉં છું. હે તુલસીના સ્વામી ! એના શીલ અને સ્નેહને જોઈને તેને પોતાની દાસી કરી માનજો. તમે પૂર્ણ કામ છો, સુજ શિરોમણિ છો અને ભાવપ્રિય છો. હે રામ ! તમે ભક્તોના ગુણ પ્રહણ કરનારા - દોષોને નાશ કરનારા છો.

अस कही रही चरन गहि रानी ।
प्रेम पंख जनु गिरा समानी ॥

એમ કહીને રાણી ચરણો પકડી રહી ગયાં. જાણે તેમની વાણી પ્રેમરૂપ પંકમાં સમાઈ ગઈ હોય. સ્નેહથી તરબોળ થયેલ શ્રેષ્ઠ વાણી સાંભળી શ્રીરામચંદ્રજીએ સાસુને ઘણી રીતે સન્માન કર્યું. શ્રીરામચંદ્રજીએ હાથ જોડીને વિદાય માગતાં વારંવાર પ્રણામ કર્યાં. આશીર્વાદ પામીને અને પછી શીશ નમાવીને ભાઈઓ સહિત શ્રી રઘુનાથજી ચાલ્યા. ■

(ક્રમશઃ આવતા અંકમાં)

અમારી શાળા અને સહપાઠીઓ (હાસ્ય વ્યંગ)

‘મહાત્મા ગાંધીજીની આત્મકથાનું બીજું નામ છે સત્યના પ્રયોગો...’ ગાંધીજી વિશેનો એક પાઠ ધોરણ-૪ માં ભણાવતી વખતે અમારા એ શિક્ષકે આત્મકથા વિશે વર્ગમાં ધૂંવાધાર પ્રવચન આપ્યું. એટલું જ નહિ, અમને પણ આત્મકથા લખવા માટે ભવિષ્યકાળમાં ઉપયોગી થાય એવી ડાયરી વર્તમાનકાળમાં જ લખવાનું ચાલુ કરી દેવા ઉશ્કેર્યા.

બાવન છોકરાના કો-એજ્યુકેશનના વિલાયતી નળિયાવાળા ૧૯૭૫ના વર્ગખંડમાં ચારેક આજ્ઞાંકિત વિદ્યાર્થીઓ તો હતા જ. અઢાર તો મોટા થવા જ નિશાળે આવતા હતા. દશક દાદાના મારથી બચવા ખાતર નિશાળના વર્ગખંડને બંકર સમજતા હતા. બીજા આઠ દશના મગજમાં એના માબાપ એવું ઠસાવવામાં સફળ થયા હતા કે - ભણવું જોઈએ. ભણવાથી નોકરી મળે. નોકરી મળે તો ગાય-ભેંસ ચરાવવા કે બળદના પૂંછડા આમળવા ન પડે એટલે આવતા હતા. દશબાર ઘર-ખેતરનું કામ ન કરવું પડે, નાના ભાઈભાડુંને સાચવવા ન પડે એ કારણથી નિશાળે આવતા હતા. બીજા આઠ દશને ભલે ખબર નહોતી કે કેમ આવીએ છીએ પણ મહેનત તો કરતા હતા. ટૂંકમાં એ મારીજમાતના હતા!

મંગળવારની સાહેબની આ વાત પછી બુધવારે બારેક જણા તો પોતાની પાકી નોટમાંથી પીન પેઈઝ કાઢી, સોયદોરાથી સાંધીને પોકેટ ડાયરી કરીને લાવ્યાંતા. નાની નોટના પનાની નાની ડાયરી ! ફૂલ સ્કેપ બુકનું નામ જ કોણે સાંભળ્યું હતું?

ચારપાંચ સહપાઠીઓએ તો તાજમહાલ છાપ સિગારેટના ખોખાનું જાડું પાકું પૂંદ્રુચ ચોડ્યું હતું. અલબત્ત એમાં દોરો બહાર ન દેખાય એ માટે ઘઉંના લોટમાં પાણી નાખીને બનાવેલા ગુંદરનો ઉપયોગ કરેલો હતો.

અમારે જે વર્ગશિક્ષક હતા એ ગયા વર્ષે પાંચમા ધોરણના વર્ગશિક્ષક હતા. ત્યારે અમે ત્રીજા ધોરણમાં હતા. આ વર્ષે સાહેબ એક વર્ગ હેઠે ઊતર્યા, અમે એક ધોરણ ઉપર કૂદ્યા ! આમ અમારો શુભ સંગમ ચોથા ધોરણમાં થયેલો. વર્ગ ચડવામાં સાત વિદ્યાર્થી ભાઈ-બહેનો પાછા પડ્યા હતા. એમાંથી બે તો કાયમ માટે મામાને ઘેર જ જતા રહ્યા. બે-ત્રણનો એના પરિવારને ખેતીકામમાં લાભ મળવા લાગ્યો.

એ વખતે શિક્ષકો ભલે શાળાનું જ પાસ હતા, પણ હતા એ દરેક ધોરણના દરેક વિષયમાં એક્સપર્ટ. એ કાળમાં સોટી નહિ તો પણ ધૂંબા - ધોલધપાટ - ચીંટિયાનું ચલણ ખરું. જે તેમની સફળ શિક્ષણ ક્રિયામાં સહાયક ટુલ્સ હતું.

બે-ત્રણ આજ્ઞાંકિત વિદ્યાર્થીઓ તો સમજ્યા, બીજાઓનું ભણતર કેવું હતું ? ભાર વગરનું, સાવ ભાર વગરનું ભણતર... ભાર તો છોકરાંવને છાનામાના બેસાડી રાખવામાં દેવો પડતો. તોફાનો ન કરે એ માટે ભાર દેવો પડતો !

આજે શ્રમ પ્રત્યે જે ઉપેક્ષા આવી છે એ શિક્ષણમાં વધારે પડતા ફેરફારો કરવાથી આવી છે. એ વખતે બાળકોને શિક્ષણ લેવા કરતા શ્રમમાં જોડાવું, કામમાં લાગી જવું

વધારે ગમતું. શિક્ષકની આજ્ઞા થાય કે જાવ!, તળાવના કૂવેથી પાણીની માટલી ભરી લાવો. ત્યાં તો અર્ધો ક્લાસ છૂટી પડે ! એ કાળે કૂવા બે પ્રકારના હતા. ખેતરમાંના કૂવા અને ગામના તળાવને કાંઠે કે વચમાં કૂવો હોય તે. તળાવ ભર્યું હોય ત્યાં સુધી એના કાંઠાના કૂવાનું પાણી પીવાતું. ઉનાળે તળાવ સુકાય જાય ત્યારે તળાવની વચ્ચે જે કૂવો હોય એ ચોમાસા સુધી પાણી પૂરું પાડે. એટલે તળાવના કૂવેથી પાણી ભરી લાવો એમ સ્પષ્ટતા સાથે શિક્ષક આજ્ઞા છોડતા. એક વાર શહેરમાંથી નવા આવેલા એક શિક્ષકે વર્ગમાં પહેલીવાર બાળકોને કૂવેથી પાણી ભરી લાવવાનું કામ સોંપેલું. માટલી માટે પડાપડી કરતા વીસમાંથી ચાર મોટા કદના છોકરાઓએ માટલી ખૂંચવી લીધી. પાણી ભરવા દોડ્યા. પોણા બાર વાગ્યે ગયેલા એ સાંજના પોણા ચાર વાગ્યા સુધી પરત ન આવતા આ નવા માસ્તર મૂંઝાઈ ગયા. ના છુટકે આચાર્યસાહેબ પાસે ફરિયાદ કરી. આચાર્ય સાહેબ અમારા વર્ગમાં જાતે જ દોડી આવ્યા. પાણી ભરવા ગયેલા એ ચારેય શપ્સોના નામ જાણી લીધા. પછી આમાંથી સૌથી દૂર ચારેક કિમીના અંતરે બીજા ગામની સીમમાં એક છોકરાની વાડી હતી એ બાજુ

શિક્ષણ સૃષ્ટિ

તપાસ કરવા બબલભાઈની સાયકલ હતી તે લઈને નીકળી પડ્યા.

એ વાડીની ઝાંપલી પાસે પહોંચ્યા ત્યાં પાણીની સવારી સામે મળી. મોટા સાહેબને જોઈને ચારેયના મોં પડી ગયા! સાહેબે સાયકલની ઘોડી ચડાવતા જ પાસે આવી ચારેયના ગાલ પર એક એક તમાચો ચોડી દીધો. પછી બોલ્યા; ‘આ કૂવે પાણી ભરવા આવવાનું તમને કોણે કીધું ‘તું ?... સાંજ પડી ગઈ!’

તૂટક અવાજે મનિયો બોલ્યો, ‘મારા ભાત્તુ રોજ આ કુવાના પાણીના વખાણ કરે છે. ખીચડી ને અડદની દાળ ચોળવવા આ કૂવાનું પાણી મગાવે છે...’ મનિયાને બીજો એક તમાચો ચોડી દેતા આચાર્ય સાહેબ બોલ્યા; ‘આપણે ક્યાં ખીચડી પકાવવી હતી !.., છાલાવ, રખડું ! સાંજ પાડી દીધી. થાવ મોર...!’ આમ બોલી એ ચતુર્ભુજને માટલીની ટીંગાટોળી કરાવી આગળ કર્યા ને પાછળ એ પોતે સાયકલ પર. છેક નિશાળ સુધી આવી રીતે ખદેડ્યા. આ ઘટના દરેક શિક્ષકને યાદ હતી. એટલે પાણી ભરવા મોકલતી વખતે ‘તળાવના કૂવેથી’ એવી ચોખવટ કરવાનું ન ભૂલતા. તળાવ બહુ દૂર નહોતું. શાળાની ફેન્સિંગ દિવાલ તળાવની પાળને અડીને જ હતી. તોય ક્યારેય એવું બન્યું નથી કે પાણી ભરવા ગયેલા સ્વયં સેવકોને બોલાવવા બીજા બે બાળકોને ન દોડાવવા પડ્યા હોય ! કેટલીક વખત અને ઉનાળામાં કાયમ નાહી લેવાની ઈચ્છા એમને બળાત્કારેય પાણીમાં ખેંચી જતી. તો વળી પાણીની માટલી ભરવા માટે ઊંડા કુવામાંથી પાણીની બાલદી સિંચવી પડતી. આ સિંચણિયાવાળી ડોલવાળી કોઈ પનિહારી આવે ને આપે અથવા સિંચીને ભરી આપે તો

થાય. એ પનિહારી પણ બિચારી શું કરે ? અમદાવાદની રિક્ષાની જેમ દરેક સાસુઓએ પોતાની વહુઓ પર ટાઈમના મીટર ફિટ કરેલા હોય !

એકવાર તો પાણી ભરવા માટે ઊપડેલા અમારી શાળાના આચાર્યની ઓળખ મુજબના ત્રણેક નંગ તળાવમાં કાયબી પકડવામાં મશગૂલ થઈ ગયેલા. એવામાં ભૂરાબાપા ભેંસ પાવા આવ્યા. એમને રમૂજ સૂઝી. એ ભેંસની ઓથે ઓથે માટલી લઈ ગયા! પકડેલી કાયબીને પાણીમાં તરતી છોડીને પછી કાંઠે જોયું તો માટલી ગાયબ ! ત્રણેયને ડ્રાસકો પડ્યો. રડમસ મોંએ કાંઠા પરની શંકરની દેરીના ઓટે બેસી ત્રણેયે એક સાથે પોક મૂકી. પોણી કલાક સમૂહ રુદન કર્યા પછી હજુ ધુસકે ધુસકે ત્રીજા સ્ટેપમાં રડી રહ્યા હતા ત્યાં આચાર્ય દ્વારા નિયુક્ત એક દૂત પધાર્યો. ‘હાલો નિશાળે, મોટા સાઈબ બોલાવે છે.’ એણે જમાદાર ગુનેગાર પર કરે એવા રોફથી કહ્યું. આમાંથી કોઈ ઊઠ્યું નહિ, ઉડતાનું એકબીજા સામે જોઈ વધુ જોશથી રુદનરાગ આલાખ્યો. તેઓ જાણતા હતા કે ટાંચા સાધનોવાળી શાળામાંથી આવડી મોટી એક જણસ ઓછી થઈ ગઈ તો આચાર્ય આપણી શી વલે કરતે !

અમે તો સાબરમતી જેલ તોડીને ભાગતા ગુંડાની માફક પેલાને હાથતાળી દઈ રોતા રોતા ગામને પછવાડેથી બીજી શેરીમાંથી દોડતા દોડતા પોતપોતાના ઘેર ગયા. ઘેર જવાથી કંઈ આ પ્રશ્નનું નિરાકરણ આવી ગયું ન કહેવાય એવું તો બધા સમજતા જ હતા. આ તો આજનો માર કાલ પર ઠેલવવામાં તેઓ સફળ થયા હતા.

ઘેર પણ જો કોઈને ખબર પડે કે આપણા ભઈ આવું રુંડું કામ કરીને આવ્યા છે તો ઘેરથી

ટીપી નાખે એ તો બોનસમાં! એટલે મૂંગા મૂંગા પડ્યા રહેવું સારું. હજુ કલાક થઈ હશે ત્યાંતો આચાર્યશ્રી બબલભાઈની સાયકલ લઈને ત્રણેયને ઘેર પહોંચી ગયા! એ ત્રણેયે વળી જોશ જોશથી પોક મૂકીને સાહેબનું પોતપોતાને ઘેર સ્વાગત કર્યું.

ત્રણેયને ભેગા કરી, આગળ ચાલતા કરીને પોતે સરઘસની પાછળ ચાલ્યા. પેલા ચતુર્ભુજવાળા પૈકીના આ સરઘસમાં એકેય નહોતા.

એમને સીધા જ આચાર્યની ઓફિસ કમ વર્ગખંડમાં લઈ જવામાં આવ્યા. અંદર નજર કરી તો બાંકડા પર પિત્તળની એ ઘોબારી માટલી પડી હતી. જેને ભરવા માટે લઈ ગયા હતા. આ જોતા જ ત્રણેયને ધરપત થઈ. હા, માર તો ખાવાનો જ છે, ખાઈ લઈશું. પણ માટલી ક્યાંથી આપત? હવે આખી સમસ્યા ધોલધપાટમાં જ સમાપન થઈ જવાની હતી એટલે મન મક્કમ કરીને, પીઠ મજબૂત રાખીને ઊભા રહ્યા. મોટા સાહેબ સજા શરૂ કરે એ જ ક્ષણે એક મહેમાન કક્ષમા પ્રવેશ્યા. એમના પ્રવેશ સાથે જ સાહેબનો અમારા પરનો ક્રોધ એમની તરફના પ્રેમભાવ અને પૂજ્યભાવમાં પલટાઈ ગયો. એમને બેસવા બીજી ખુરશી એમની તરફ સરકાવી. એ બેસે એ પહેલાં અમારા તરફ જોઈ બોલ્યા; ‘જાવ! કલાસમાં...’

અમે કલાસમાં ગયા ત્યારે ત્યાં પેલા મનિયાએ કહ્યું, ‘ઈ તો સારું થયું, સાઈબના સસરા પધાર્યા નહિતર આજ તમારો વારો હતો !

સાઈબના સસરા તરફનો અમારો પૂજ્યભાવ આજે પણ અમારા મનમાં અકબંધ છે. ■ મો. ૯૮૭૯૮ ૭૯૯૦૦

બાળકના સંસ્કાર, શિક્ષણ, વિકાસની સંભાવનાઓ ઓળખો

આપણા સંતાનો આપણી પ્રતિકૃતિ બને એ આગ્રહ નકામો છે, એમને એમની આકૃતિ ઘડવા માટે મદદરૂપ થવાનું જ આપણું કર્તવ્ય છે.

બાલ્યાવસ્થામાં બાળકના સ્વાસ્થ્ય માટે જાગૃત બનો. કારણકે જેનું તન સ્વસ્થ, તેનું મન સ્વસ્થ. જેનું મન સ્વસ્થ, તેના વિચાર સ્વસ્થ. જેના વિચાર સ્વસ્થ, તેનું કર્મ સ્વસ્થ. જેનું કર્મ સ્વસ્થ, તેનું જીવન સ્વસ્થ. જેનું જીવન સ્વસ્થ, તેનું મૃત્યુ પણ સ્વસ્થ. જેનું મૃત્યુ સ્વસ્થ, તેનું નવજીવન પણ સ્વસ્થ. આ નિયમ અનુસાર સારા સંસ્કાર, સદ્વિચાર માટે તનનું સ્વાસ્થ્ય જરૂરી બને છે.

આપણા બાળકને સ્વસ્થ, સંસ્કારી અને આદર્શ નાગરિક બનાવવું હોય તો, આપણું દાંપત્યજીવન, આપણા ઘર અને કુટુંબ અને સમાજનું વાતાવરણ સુસંસ્કારી અને પ્રેરણાદાયી બનાવવું ખાસ જરૂરી છે. કારણકે બાળક શિખામણ અને સલાહ - સૂચનથી નથી શીખતું એટલું આપણાં વાણી-વર્તનમાંથી જાણ્યે-અજાણ્યે શીખી લે છે. આમ આપણને આપણા બાળકના જેવા વર્તનની, જેવા સંસ્કારની અપેક્ષા હોય તેવું જ આપણું વાણી - વર્તન અને સંસ્કાર વાસ્તવિકરૂપે આપણા જીવનમાં હોવા આવશ્યક છે - તે સમજીને ચાલવું જોઈએ. બાળકને સંસ્કાર પ્રેરિત વાતાવરણ આપો.

બાળકના જન્મ દાતા બનવું તે પ્રકૃતિદત્ત છે, પણ બાળકના જીવન વિકાસ માટે સાચા અર્થમાં માતા-પિતા બનવું એ જબરો પુરુષાર્થ માગી લે છે. બાળકના વિચાર, વાણી અને વર્તનને કેળવી યોગ્ય દિશા આપી, ગતિશીલ

બનાવવા તે આપણું કર્તવ્ય છે. આવી સજ્જતા કેળવવા માટે માતા-પિતાએ સદ્વાચનની અને સત્સંગની આદત કેળવવી પડે.

તમારું બાળક ટીકાઓ સાથે ઉછરે તો તે નિંદા કરતા શીખશે. બાળક ધિક્કાર સાથે ઉછરે તો તે ઝઘડા કરતા શીખશે. બાળક મશ્કરી સાથે ઉછરે તો તે શરમાળ થતા શીખશે. બાળક અપમાન સાથે ઉછરે તો તે અપરાધભાવ અનુભવવાનું શીખે છે. આમ

બાળક સહિષ્ણુતા સાથે ઉછરે તો તે સહનશીલતાનો ગુણ કેળવી સહિષ્ણુ બનશે. બાળક પ્રશંસા સાથે ઉછરે તો તે કદર કરતા શીખશે. બાળક યોગ્ય ઉચિત વ્યવહાર સાથે ઉછરે તો તે ન્યાયી વલણ અપનાવતા શીખશે. બાળક સલામતી સાથે ઉછરે તો તે શ્રદ્ધા કેળવતા શીખશે. બાળક સ્વીકૃતિ સાથે ઉછરે તો તે આદર કરતા શીખશે. બાળક મૈત્રીભાવની રીતે ઉછરે તો તે વિશ્વમાં પ્રેમની ખોજ કરતા શીખશે.

જીવનમાં સુખ, શાંતિ, સમૃદ્ધિ મેળવવી હોય તો સકારાત્મક લાગણીઓને પોષવી પડે છે. બાળકના સમસ્યાત્મક વર્તનના કારણ પાછળ ભય, ચિંતા કે માનસિક તાણ જેવી બાબતો રહેલી છે. વારંવારની રોકટોકના કારણે બાળક સુધરવાને બદલે વધારે બગડે છે. આ માટે બાળકના વર્તનની સમસ્યાઓ કેવી હોય તેનો જરા વિચાર કરીએ તો જેમકે જૂઠું બોલવું, ચોરી કરવી, ભાગી જઈને રખડપટ્ટી કરવી, અતડાપણું અનુભવવું સ્વાભિમુખતા, ભાંગફોડ કરવી, અવળ-ચંડાઈ અથવા નકારાત્મક વર્તન કરવું, જાતીય વર્તનની સમસ્યા વગેરે.

તમારા બાળકના શારીરિક, માનસિક અને શૈક્ષણિક વિકાસનું સંતુલન જાળવી રાખવું હોય તો ઉપરોક્ત સમસ્યા દૂર કરવાના ઉપાયો અસરકારક બનશે.

જો તમારા સંતાનોને સંસ્કાર નહીં આપો, તો સંતતિ અને સંપત્તિ બંને ગુમાવવાનો વારો આવશે. માટે બાળક પ્રત્યેના વર્તનમાં જાગૃત બની સકારાત્મક વલણ અપનાવો તે જરૂરી છે.

સામાન્ય રીતે માનવ સ્વભાવનું એવું હોય છે કે તે બીજાની પાસેથી માન અને સારા વર્તનની અપેક્ષા રાખે છે. આ માટે જેવી સામેના પક્ષે આપણી અપેક્ષા હોય તેવું જ આપણું વાણી, વર્તન હોવા જરૂરી છે.

“આપણી નિકટનો માણસ આપણી વાસ્તવિક વાત સમજવા તૈયાર નહીં થાય વાસ્તવિક વાત સમજવા તૈયાર થશે ત્યારે આપણી હયાતી નહિ હોય.” ■

મો. ૯૮૭૮૫ ૫૬૮૪૮

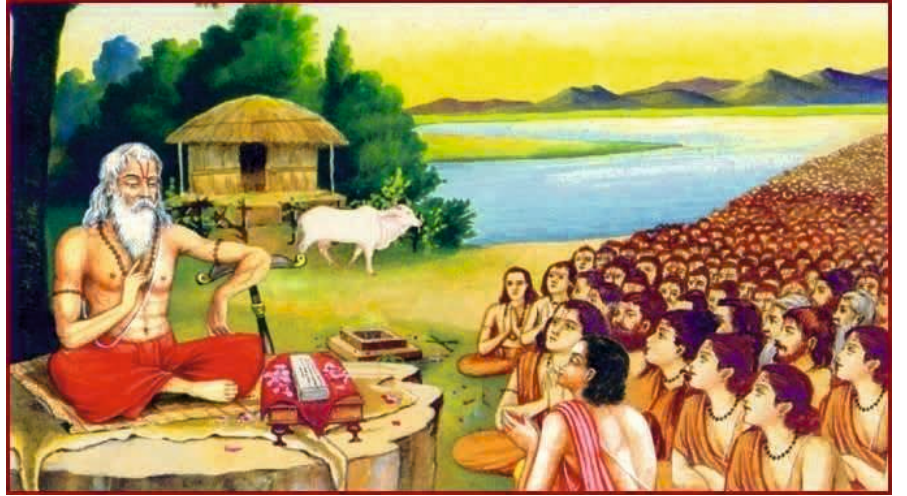

“ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ એટલે શું ?”

આપણે જાણીએ છીએ કે પહેલાના જમાનામાં ઋષિ મુનીઓ દ્વારા રાજા મહારાજાના પુત્રોને શિક્ષણ આપવામાં આવતું અને તે પણ ગામ કે શહેર થી દુર જંગલમાં. અત્યારની શિક્ષણ પદ્ધતિઓથી જુદા જ પ્રકારની પદ્ધતિ હતી. જો કે સમય અને સંજોગો પ્રમાણે તે મુજબની પદ્ધતિ હતી પરંતુ તે ગુણવત્તા સભર શિક્ષણ પદ્ધતિ હતી. ઋષિ મુનીઓ દ્વારા બાણવિદ્યા અંગેનું શિક્ષણ આપવામાં આવતું તે યુધ્ધ મેદાનમાં આ બાણવિદ્યાનો ઉપયોગ થતો. આ સાથે સામાજિક તેમજ કૌટુંબિક જવાબદારી અંગેની સમજ પણ આપવામાં આવતી હતી. ત્યારે એકબીજા વચ્ચે હરીફાઈ હતી પરંતુ તે હાલની જેમ ફક્ત ટકાવારી ઉંચી લાવવાની ન હતી પરંતુ પેલા કરતા હુ કેમ શ્રેષ્ઠ બાણવિદ્યા શિખુ એ બાબત અંગેની હતી. આપણે ઘણી વખત કહીએ છીએ કે આનામાં ભણતર છે પણ ગણતર નથી, એ ગણતર એટલે ગુણવત્તા-યુક્ત શિક્ષણ, જેની અંદર સામાજિક/કૌટુંબિક જવાબદારી, ચરિત્રતા, વડીલોનું માન-સન્માન જાળવવું, દેશભક્તિ, નિરૂતા, પ્રમાણિકતા, નિયમિતતા અને સાથે સાથે જે તે વિષયમાં ટેકનીકલ કે વહીવટી સમજણ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. હાલના સંજોગોમાં શિક્ષણનું સ્તર ખુબજ ઉંચું આવેલ છે. આજે છેલ્લા ત્રણ-ચાર દશકામાં અનેકગણી એન્જિનીયરીંગ કોલેજ, મેડીકલ કોલેજ અને અન્ય ટેકનીકલ કોલેજોનો વધારો થયેલ છે,

પરંતુ આ સાથે ગુણવત્તાની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો પહેલા કરતા સ્તર નીચે ગયેલ હોઈ એવું જણાય છે. ફક્ત ડીગ્રી મેળવી લેવાથી અને તેના આધારે નોકરી મેળવી સંતોષ માનવો તે યોગ્ય નથી. પહેલા કરતા દરેક ધોરણમાં કે દરેક ક્ષેત્રમાં ટકાવારીનું પ્રમાણ ખૂબ જ ઊંચું આવેલ છે. આજથી ત્રણ ચાર દાયકા પહેલા સાઈઠ ટકા મેળવેલ વિદ્યાર્થીઓને હોશિયાર કહેવામાં આવતા

કોઠાસૂઝથી ખેતરમાં ઉભા પાક ઉપરથી કહી દેતા કે કેટલું ઉત્પાદન થશે અને તેના અંદાજમાં ઝાજો ફેર પડતો નહી, જ્યારે આજે આપણે આ અંદાજ મેળવવા સ્ટેટીસ્ટીકલ એનાલીસીસ કરવું પડે છે, ફોર્મ્યુલા શોધવી પડે છે, જુદા જુદા મોડલોનો ઉપયોગ કરવો પડે છે, છતાં પણ અંદાજ અને વાસ્તવિકતામાં ઘણો ફેર પડે છે. આમ શિક્ષણમાં ડીગ્રીનું પ્રમાણ

હતા, આજે દશમા કે બારમા ધોરણમાં એંશી કે પંચાસી ટકાની કશી જ કિંમત નથી. આમ ટકાવારી વધેલ છે પરંતુ આ ટકાવારી પ્રમાણે નોલેજનું સ્તર નીચે ગયેલ છે. પહેલાના જમાનામાં પાંચ કે છ ચોપડી ભણેલ આપણા વડવાઓ આંગળીના ટેરવેથી મોટી રકમની ગણતરી કરી દેતા, આજે એ જ કામ માટે આપણે કેલ્ક્યુલેટર કે કોમ્પ્યુટરનો સહારો લેવો પડે છે. આપણા વડવાઓ તેમની

વધેલ છે, ટકાવારીનું પ્રમાણ વધેલ છે, પરંતુ ગુણવત્તાનું પ્રમાણ ઘટતું હોય તેવું જણાય છે.

શિક્ષણમાં ગુણવત્તા ઘટવાના કારણોમાં એક કારણ એ પણ છે કે ઈંગ્લીશ મીડીયમમાં ભણવાનો કેઝ, આ કેઝ માત્ર ને માત્ર બીજાનું અનુકરણ કરીને કે સ્ટેટસ માટે ન હોવો જોઈએ. કોઈપણ વિષયમાં સમજ (Understanding) એ અગત્યની વસ્તુ છે. અને આ સમજ માતૃભાષામાં જેટલી આવી

શિક્ષણ સૃષ્ટિ

શકે તેટલી ઈંગ્લીશ મીડીયમથી આવી શકે નહી તેવું મહંદ અંશે જોવા મળે છે. કોઈપણ વિષયમાં સમજ હશે તો ઈંગ્લીશ તો આપો આપ સમાયંતરે આવડી જશે. માતૃભાષામાં શિક્ષણ મેળવવાનો બીજો ફાયદો એ છે કે એડમીશન માટે કમ્પીટીશનમાં પણ સ્તર ઉંચું રહેવા પામે એવું જણાય છે. ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ માટે બાધા રૂપ થાય તેવું શિક્ષણનું માધ્યમ ન હોવું જોઈએ. આપણા રાજ્યના કે દેશના ઘણા બધા માણસો વિદેશ જાય છે જેમાં મોટાભાગનાએ માતૃભાષામાં શિક્ષણ મેળવેલ હોય છે તો પણ સારી રીતે એડજેસ્ટ થઈ જાય છે. અત્યારે ઈન્ટરનેશનલ કક્ષાએ કમ્પીટીશન હોવાથી ઈંગ્લીશ ભાષા જરૂરી છે. જેને અવગણી શકાય નહી, પરંતુ શિક્ષણના મુખ્ય હેતુના ભોગે પ્રાધાન્ય આપી શકાય નહી. ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણમાં હક અને ફરજ જે બંધારણમાં બતાવવામાં આવેલ છે તેનો પણ સમાવેશ થાય છે. શિક્ષણની સાથે દેશ પ્રત્યે, રાજ્ય પ્રત્યે, સમાજ પ્રત્યે, કટુંબ પ્રત્યે આપણી ફરજો શું છે તે પણ જરૂરી છે.

આવડા મોટા તંત્રમાં બધા જ નિયમોનું પાલન કરાવવું બહુજ અઘરૂ છે. શિક્ષણ સાથે આ પણ જરૂરી છે. આપણે વાહન લઈને બજારમાં નીકળીએ છીએ ત્યારે બિનજરૂરી હોર્ન વગાડતા જઈએ છીએ, રોંગ સાઈડમાં વાહન ચલાવતા હોઈએ છીએ તેમજ અન્ય નિયમોનું પાલન જાણે અજાણે કરતા નથી, આવી રીતે સરકારી નિયમોનું પાલન કરાવવાનું તંત્ર દ્વારા તો થતું જ હોય છે, પરંતુ આપણી પણ તેમને

સહકાર આપવાની ફરજ બને છે, આવી બાબતો પણ ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણની સાથે સાથે આવે છે. આપણે ઘણી વખત કહીએ છીએ કે આને ભણતર છે પણ ગણતર નથી, આ ભણેલો છે તોય આટલી ખબર નહી પડતી હોય? ભણેલા આવું કરે તો બીજા તો કરે જ ને. આ ભણ્યો પણ નકામું છે, કંઈ વ્યવહારીક જ્ઞાન તો નથી. ક્યારેક પોલીસ તંત્ર દ્વારા કે અન્ય દ્વારા કહેવામાં આવે છે કે તમે ભણેલા ઉઠીને પણ નિયમમાં સમજતા નથી તો બીજાને કેમ સમજાવવા? ક્યારેક સામાજિક કે કૌટુંબિક કામમાં પણ કહેવામાં આવે છે તું તો ભણેલો છો તું નથી સમજતો? આમ શિક્ષણ સાથે આ બધાને સાંકળી લેવામાં આવે છે. આમ શા માટે? કેમ કે શિક્ષણ સાથે આ બધું હોવું જોઈએ એમ માની લેવામાં આવે છે. આ બધી બાબતોનો સમાવેશ શિક્ષણ સાથે આપો આપ આવી જાય છે, જે ભણવામાં બધું નથી આવતું છતા તે હોવું જોઈએ તેમ માની લેવામાં આવે છે. આને કહેવાય ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ, જેનો હાલના સમયમાં ઘણો જ અભાવ હોય તેમ જણાય છે.

હાલની શિક્ષણ પદ્ધતિમાં ત્રણ ચાર દાયકા પહેલાની જુની શિક્ષણ પદ્ધતિની સરખામણીમાં ઘણા ફેરફાર જોવા મળે છે. ખાસ કરીને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર તો અદ્યતન પ્રકારનું જોવા મળે છે. ખૂબ જ આધુનિક સુવિધા સાથે શૈક્ષણિક પરિસરોનું નિર્માણ કરવામાં આવે છે. જ્ઞાનની અનેક વિદ્યા-શાખાઓ, વિવિધ પ્રકારના અભ્યાસક્રમો આવી વિદ્યાશાખાઓથી અને આવા અભ્યાસક્રમોમાંથી પસંદગી માટે વિદ્યાર્થીને

મોકળાશ, પ્રવેશ માટેના અગાઉના કેટલાક અવરોધો અને બંધનોમાંથી મુક્તિ, સમૃદ્ધ લાયબ્રેરીઓ, વિશાળ સંખ્યામાં ડેટા બેઈઝ ઘેર બેઠા સુલભ અને અભિગમ્ય બને તે માટેની વેબસાઈટોની લીંક, અદ્યતન પ્રયોગશાળાઓ, દૂરદૂરના વિસ્તારોમાંય શાળા, કોલેજોની શિક્ષણની ઉપલબ્ધતા, લાખોની સંખ્યામાં કોલેજોમાં અને યુનિવર્સિટીઓમાંથી વર્ષો વર્ષ ડીગ્રી પ્રાપ્ત કરતા સ્નાતક અને અનુસ્નાતક વિદ્યાર્થીઓમાં માહિતી, જ્ઞાન અને કૌશલ્યનો વિકાસ થાય તે માટેના થતા પ્રમાણિક પ્રયત્નો, આ બધું હોવા છતાં વાસ્તવિકતા તો જાણે સાવ વરવી જોવા મળે છે. સ્નાતકો કે અનુસ્નાતકોમાં તેમની જે તે વિદ્યા શાખાનું જ્ઞાન ધીછરું, પોપટીયું અને વ્યવહારિક અનુપ્રયોગવિહોણું હોય છે. તેમના પોતાના વિશે સંક્ષિપ્તમાં સુસ્પષ્ટ વર્ણન કરવાનુંય બહુધા વિદ્યાર્થીઓમાં પ્રત્યાયન કૌશલ્ય જોવા મળતું નથી. ઘણી વખત તો એક બે વેધક પ્રશ્નો પૂછતાં જ ખબર પડી જાય છે કે તેને સામાન્ય બાબતોનું ય જ્ઞાન હોતું નથી. ઘણી વખત તો જાણીને આશ્ચર્ય થાય છે કે કોઈ બાબતે - સાહિત્ય, કલા, વિજ્ઞાન, સમાજવિદ્યાઓ, ભૌતિક વિજ્ઞાનો, જીવ વિજ્ઞાનો ઈત્યાદીમાં નથી હોતી તેને કોઈ રૂચિ કે નથી હોતી તે વિશે જાણવાની કોઈ જાણશા. વળી, હાલમાં સ્નાતક કે અનુસ્નાતકની ઉપાધિનો ઉંચો દરજ્જો દર્શાવતું પ્રમાણપત્ર હોવા છતાં, નથી મળતી તેને સુયોગ્ય નોકરી. શિક્ષિત બેકારોનું પ્રમાણ ખૂબ વધતું જાય છે. ફક્ત નોકરી પ્રાપ્ત થાય તોય ત્યાંની કામગીરી

શિક્ષણ સૃષ્ટિ

અને કાર્ય સંપાદનમાં તેને પ્રાપ્ત કરેલ જે તે વિદ્યાશાખાનું જ્ઞાન ખાસ ઉપયોગી થતું નથી. ઘણી વખત સ્નાતકો - અનુસ્નાતકોમાં શોભનીય વર્તન, ચારિત્રતા, પ્રમાણિકતા, નૈતિકતા, નિષ્ઠા, વડીલોના આદર જેવા મૂલ્યોનો સદંતર અભાવ જોવા મળે છે. કેળવણીનો સાચો ઉદ્દેશ, આજીવિકા કે ભરણપોષણનું સાધન પ્રાપ્ત કરવા પૂરતો સીમિત નથી, પરંતુ એક નિષ્ઠાવાન, પ્રમાણિક, ચારિત્રવાન અને સંવેદનશીલ નાગરિકનું સર્જન કરવાનો છે. પ્રવર્તમાન શિક્ષણ વ્યવસ્થા આવી કેળવણી પૂરી પાડવામાં ઉણી ઉતરી રહી હોઈ એવું લાગે છે. ઉપરોક્ત મૂલ્યોને ચારિત્રાર્થ કરવા, સ્નાતક-અનુસ્નાતકની ઉપાધી પ્રાપ્ત કરેલી હોવી જ જોઈએ એવું પણ જરૂરી નથી હોતું. સમાજમાં એવી ઘણી બધી પ્રતિભાઓ છે કે જેણે આવી ઉપાધિઓ પ્રાપ્ત કર્યા સિવાય પણ આ મૂલ્યોને યથાર્થ રીતે ચરિત્રાર્થ કરી, તેમના સંપર્કમાં આવેલા હજારો વ્યક્તિઓના જીવનમાં આ મૂલ્યોના દીપ પ્રગટાવ્યા હોય છે.

કોઈપણ શિક્ષણ સંસ્થાને કે વિશ્વ વિદ્યાલયના યોગદાનને મૂલવવા તેના કેટલાક પાયાના અંગભૂત ઘટકોની ગુણવત્તાનું સ્તર સર્વસ્વીકૃત માપદંડ છે. આ પૈકીનું **સૌપ્રથમ અંગભૂત ઘટક છે**, તેની વિવિધ વિદ્યાશાખાઓમાં સતત અધ્યયન અને સંશોધનથી પોતાને સુસજ્જ રાખતા અધ્યાપકો કે જે તે શિક્ષણ સંસ્થાની આધારશીલા સમાન છે. અધ્યાપકે તો સદૈવ લર્નિંગ બનીને જ રહેવાનું છે. જે તે વિષયના અધ્યાપનની સાથે સાથે કુનેહપૂર્વક

વર્ગખંડના વાતાવરણમાં જ કેટલાક પાયાના મૂલ્યો જેવાં કે આગળ જોયું તેમ પરસ્પરનો આદર, વડીલોનો આદર, નિષ્ઠા, પ્રમાણિકતા, શ્રમનો મહિમા, સમાજસેવા, સ્વચ્છતાનો આગ્રહ ઇત્યાદી વિદ્યાર્થીઓમાં સાકાર થાય તે જોવાનું અધ્યાપકોનું કર્તવ્ય બની રહેવું જોઈએ. વિદ્યાર્થીઓમાં બુદ્ધિઆંક (Intelligent Quatient) માત્ર નહીં, પરંતુ તેનો ભાવાત્મક આંક (Emotional Quatient), સામાજિક આંક (Social Quatient), આધ્યાત્મિક આંક (Spritual Quatient), ઉર્ધ્વગામી જ બનતો રહે એવા શૈક્ષણિક પ્રયાસો-પ્રયોગો કરતા રહેવું જોઈએ. તેણે પ્રાપ્ત કરેલી માહિતી તો સમયાંતરે કદાચ વિસરાઈ જશે, પરંતુ ઉપરોક્ત વર્ણવ્યા એ પાયાના મૂલ્યો, જીવન પર્યંત વિદ્યાર્થીઓના માર્ગદર્શક બની રહેશે. **બીજો મહત્વનો ઘટક છે અધ્યાપન કલા**. અધ્યાપકોએ ચીલા ચાલુ પદ્ધતિનો ઓછામાં ઓછો ઉપયોગ કરવાની ટેવ પાડવી જોઈએ. વિદ્યાર્થીઓને પ્રશ્નો પૂછતા કરવા એ પણ એક કળા છે. વિદ્યાર્થીઓ સાથે સંવાદ (Interaction) પદ્ધતિની કલા હોવી જોઈએ. ફક્ત લેખિત પરિક્ષાને સંપૂર્ણ વેઈટેજ આપવું જોઈએ નહીં, જેમાંથી પ્રોજેક્ટ, રીસર્ચ પેપર કે પુસ્તક રીવ્યું કરવા, કંપની સંબંધિત કેઈસ લખવા વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. **ત્રીજા મહત્વનો ઘટક છે અભ્યાસક્રમો**, જે તે વિષયના અભ્યાસક્રમો ઘડવાની અને તેમાં ફેરફાર કરવાની પ્રક્રિયા નિરંતર ચાલુ રહેવી જોઈએ. અભ્યાસક્રમોનું વિષય વસ્તુ અને સામગ્રી, વર્તમાન સમાજ વ્યવસ્થા,

વર્તમાન વહીવટી તંત્રની અપેક્ષાઓ, આકાંક્ષાઓ અને આવશ્યકતાઓને અનુરૂપ અને સુસંગત બને તે માટે તેમાં સમયાંતરે પરિવર્તન કરતાં જ રહેવું પડે. શિક્ષણવિદો અને શિક્ષણેતર ક્ષેત્રના તજજ્ઞોને આમંત્રિત કરી, વિવિધ કાર્યશાળાઓ યોજી, તેમના મંતવ્યો જાણી, નવા આધુનિક વિષયોને અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ કરતાં રહેવું જોઈએ. **ચોથો ઘટક છે સંશોધન**, વર્તમાન સ્પર્ધાના યુગમાં, અધ્યાપકોનું કર્તવ્ય, અધ્યાપન અને મૂલ્યાંકન પૂરતું જ સીમિત ન હોવું જોઈએ. પરંતુ તેણે તેના વિષયમાં ઉંડા ઉતરી, તેના વિવિધ પાસાંઓમાં સંશોધન કરતાં જ રહેવું જોઈએ અને એ સંશોધન કાર્ય રીસર્ચ જર્નલમાં પ્રસિદ્ધિ પામે એ કક્ષાનું હોવું જોઈએ.

ઉપરોક્ત બાબતો ધ્યાને રાખી અપાતું શિક્ષણ એટલે ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ. આવું શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરેલ વિદ્યાર્થીને તે જે ક્ષેત્રમાં પદાર્પણ કરશે તે ક્ષેત્રમાં સફળતા તેના ચરણ ચુમતી આવશે જ, પરંતુ તેથી વિશેષ તો એક આદર્શ નાગરિક, આદર્શ સમાજ સેવક, આદર્શ નેતા, આદર્શ કર્મચારી, આદર્શ પ્રાધિકારી, આદર્શ શિક્ષણવિદ્, આદર્શ સંચાલક, આદર્શ માતા/પિતા, આદર્શ પુત્ર/પુત્રી પુરવાર થશે. શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરેલ વ્યક્તિ પાસેથી પ્રજાને અપેક્ષા કંઈક જુદી જ હોય છે. જે શિક્ષણના કોર્ષમાં ભણવામાં આવતી નથી, પરંતુ આપો આપ શિક્ષણ સાથે આવી જાય છે.

શિક્ષણ સૃષ્ટિ

નટવર આહલપરા

બાણીતા લેખક, કેળવણીકાર, કોલમિસ્ટ, અભિનેતા અને ઉદ્દ્યોધક, સારસ્વત એવોર્ડ વિજેતા
૩૨ પુસ્તકોનું પ્રકાશન અને ૩૫ પાસ્તિષિક વિજેતા

પોસ્ટર્સ (લઘુકથા)

દિવસ ભર સાચું-ખોટું કર્યા પછી રાત્રે શહેર ઘોરતું હતું. શહેરના જાહેર માર્ગો સાવ સુમસામ લાગતાં હતાં. કોઈક જગ્યાએ તમરાંનો અવાજ. જાહેર માર્ગ કે જ્યાં આઠ રસ્તાઓનું મિલન. મહાત્મા ગાંધીજીનું બાવલું. બાવલાની આગળ ત્રણ વાંદરા. “ખરાબ બોલવું નહીં, ખરાબ સાંભળવું નહીં, ખરાબ જોવું નહીં” એવી પ્રતિજ્ઞાથી કંટાળતાં બેઠા હતાં.

રાત્રિના બારેક વાગ્યા હશે. સમય ધીરે - ધીરે પસાર થતો હતો, રસ્તા પર કોઈ દેખાતું ન હતું. દૂરથી એક લારી દેખાતી હતી. લારીને દોરતા માણસો દેખાયાં. લારીમાં શહેરમાં નવી રજૂ થનારી ફિલ્મના પોસ્ટર્સ હતા. લારીવાળો હસતો ગાંધીજીના બાવલા સામેની દિવાલ પાસે ગયો. દિવાલ પર ફિલ્મના ‘પોસ્ટર્સ’ લગાડ્યાં હતાં.

વાંદરાઓ પોતાની મુદ્રા ગંભીર જ હતાં. પોસ્ટર્સની લારી ઊભી હતી. લારી દોરનારા ઊભાં હતાં. નરી એકલતા. રાત્રિના ત્રણ વાગ્યાં. સવાર થયું. લોકોના ટોળેટોળા અવનવા અવાજો. ચિત્કારો, ત્રાડો સંભળાઈ. લોકોની દૃષ્ટિ ગાંધીજીના બાવલાની સામેની દિવાલે લાગેલા પોસ્ટર્સ પર કેન્દ્રિત. ત્રણેય વાંદરાઓ પુરી નિષ્ઠાથી મૂળ સ્થિતિમાં જ હતાં. લોકોની અવર-જવર વધવા લાગી. લોકો પોસ્ટર્સને જોઈ હસતાં હતાં. સૌએ ઊંધા લગાડેલા પોસ્ટર્સને વાંચી લીધા “હમ નહીં સુધરેંગે !” ત્રણેય વાંદરાઓ હતાશ. ■ મો. ૯૯૭૪૦ ૯૦૯૪૨

VISHVESH PATEL
9879590685

Garden of Delight

CHIRAG PATEL
9825010685

Gold Roof
DESIGNER DIAMOND JEWELLERY
VVS • EF • IGI CERTIFIED

202/3/4, Madhav Complex, Nr President Hotel, Off C. G. Road, Ahmedabad - 9

શ્રી અકલ્ય શક્તિનો ભંડાર

સૃષ્ટિના આરંભથી જ સ્ત્રીને શક્તિનો અવતાર માનવામાં આવેલ છે. એમાંય ૨૧મી સદીની કોમ્પ્યુટર યુગની સ્ત્રી તો પોતાની શક્તિ અને મનોબળના લીધે દરેક ક્ષેત્રમાં સફળ થઈ વિકાસને પંથે જે ઝડપથી આગળ વધી રહી છે તે જોતાં તો લાગે છે કે ખરેખર સ્ત્રી અજબ શક્તિ સ્વરૂપ છે.

આધુનિક યુગ પુરુષપ્રધાન હોવા છતાંયે આજ પુરુષોએ પણ આજ વાતનો સ્વીકાર કરી નારીની સ્તુતિ કરી છે. અનેક વીર પુરુષ, વિદ્વાન પુરુષ કે રાજપુરુષોએ નારીશક્તિને બિરદાવી છે. શારીરિક રીતે પુરુષ ભલે પોતાને

છે. પ્રકૃતિએ સ્ત્રીનું ઘડતર જ એવું કર્યું છે કે આ શક્તિ જન્મજાત એનામાં છુપાયેલી હોય છે. સ્ત્રી જે સહન કરે છે તે પુરુષો નથી સહન કરી શકતા.

સિદ્ધાર્થ જ્યારે યશોધરા અને રાહુલ - પોતાની પત્ની અને પુત્ર-ને ઊંઘતા મૂકી અડધી રાત્રે ગૃહત્યાગ કરે છે અને તપ કર્યા પછી જ્યારે ભિક્ષા માગવા યશોધરા પાસે આવે છે ત્યારે યશોધરાના મુખમાંથી જે શબ્દો નીકળે છે કે, તમે ગૃહત્યાગ કર્યો તેનો મને રંજ નથી. તમે તમારા જીવનનું કલ્યાણ કરવા જતા હોવ અને વચ્ચે આવું એવી હું અધમ નથી પણ તમે

અપમાન સામે યોગબળથી અગ્નિ પ્રગટાવી આત્મવિલોપન કરેલ અને મહાસતી સાવિત્રીએ પણ સતના બળે યમરાજાને પણ જીતીને પતિને સજીવન કરેલ.

આમ સીતા, સાવિત્રી કે દમયંતી જેનો આદર્શ છે તેવી ભારતીય સ્ત્રીઓએ સહનશીલતાની મૂર્તિ રૂપે, શક્તિ સ્વરૂપે રણચંડી બની બતાવી આપ્યું છે કે કાયાથી નાજુક હોવા છતાંયે સ્ત્રી મનથી કેટલી મહાશક્તિશાળી હોય છે. અને આ બધા ઉપરાંત તેની વિશેષ શક્તિ છે તેની સર્જનશક્તિ..! આ શક્તિ સ્ત્રીને પ્રકૃતિએ

સ્ત્રી જ્યારે પોતાની સામાજિક અને માનસિક સીમાઓના બંધનને તોડીને પોતાના પ્રચંડ તેજના પ્રભાવે ઊભી થાય છે ત્યારે એની શક્તિ, એના તેજની સામે આ જગત ઝાંખું પડી જાય છે.

બળવાન માને પણ સ્ત્રીની શક્તિ તેના તનમાં નહિ પણ મનમાં છે. બૌદ્ધિક રીતે સ્ત્રી ક્યાંય પુરુષ કરતાં કમ નથી, તેની આત્મશક્તિ અને વિચારશક્તિ અનેરી છે. નારીની વ્યવસ્થા-શક્તિ અને આસ્થાશક્તિ અનેકગણી છે.

આજની સ્ત્રી શું નથી કરી શકતી તે પ્રશ્ન છે. તે નોકરી પણ કરે છે અને ઘરની જવાબદારી પણ સંભાળે છે. વ્યવહાર અને સંસાર બંને સંભાળે છે. ઓફિસ અને ઘર બંને જગ્યાએ એકસાથે કામ સંભાળવાનું અઘરું હોવા છતાં ઘરના સુખ માટે, પતિને આર્થિક રીતે મદદરૂપ થવા માટે સ્ત્રી કેટલો પરિશ્રમ કરે છે? પ્રતિષ્ઠા અને પદ જાળવે છે. સ્વમાન પણ સમજે છે અને સામાજિક મૂલ્ય પણ જાણે છે. આ બધું હોવા છતાંયે સંસારમાં રહીને આદિકાળથી સાસુ-નાણંદ કે દિયર-જેઠના કડવા શબ્દબાણને હૈયાં સોંસરવા ઉતારે છે. પુરુષના અભિમાન કે અપમાનને પણ સમયે સમયે જીરવી જાણે છે. કારણ કે સ્ત્રી ગજબની સહનશક્તિ ધરાવે

મને ઓળખી ના શક્યા, મારા ઉપર વિશ્વાસ ના કરી શક્યા એનું મને દુઃખ છે.' સિદ્ધાર્થ શરમથી માથું ઝુકાવે છે. કેટલી દિવ્યતા છે નારીના ત્યાગની અને સહનશક્તિની!

આ ત્યાગ કે સહિષ્ણુતા સ્ત્રીની કાયરતા નથી પણ એના વિરલ વ્યક્તિત્વને ચમકાવનારું, નારીને નારાયણી બનાવનારું અનેરું ભૂષણ છે. સ્ત્રી કમજોર છે તે માન્યતા જ ખોટી છે. નારીશક્તિનું તો આજે ઝડપથી ઊર્વિકરણ થઈ રહ્યું છે. આજે એવું કોઈ ક્ષેત્ર નથી જ્યાં સ્ત્રીઓએ પોતાની કાબેલિયત ના બતાવી હોય. ઘરમાં અને બહારની દુનિયામાં પુરુષની હમસફર બનીને આજની નારી કાર્યશક્તિની મર્યાદાને તોડી ઝડપથી આગળ વધી રહી છે. ઈતિહાસ પણ નારીશક્તિની સાક્ષી પૂરે છે. મહાસતી અનસૂયાએ પોતાના તપોબળ દ્વારા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને મહેશ એ ત્રિદેવને બાળક બનાવીને પારણામાં ઝુલાવેલ. સતી પાર્વતીજીએ પણ ભગવાન શ્રી શંકરના - પોતાના પતિના

આપેલી અનમોલ શક્તિ છે. સ્ત્રી ધારે તો નરને નારાયણ બનાવી શકે છે, તેટલી ઊંચી શક્તિ કુદરતે નારીમાં મૂકેલી છે. આ સ્ત્રીશક્તિને ઓળખી પુરુષ જો એમાં સહભાગી થાય તો એનું પુરુષત્વ અને સ્ત્રીનું સ્ત્રીત્વ પણ ખીલી ઊઠે.

“ગીતા” માં સ્ત્રીની સાત શક્તિનું વર્ણન છે; ‘કીર્તિ’ રૂપે રાણી લક્ષ્મીબાઈ, ‘શ્રી’ સ્વરૂપે એનીબેસન્ટ, ‘વાક’ એટલે વાણીરૂપે સરોજિની નાયડુ, ‘મેઘા’ સ્વરૂપે મેડમ ક્યુરી, ‘ભકિત’ રૂપે મીરાંબાઈ, ‘સેવા’ રૂપે મધર ટેરેસા, ‘ક્ષમા’ સ્વરૂપે કસ્તૂરબા ઉપરાંત ‘શક્તિ સ્વરૂપે કિરણ બેદી અને ‘સાહસિક’ રૂપે કલ્પના ચાવલા કે પી.ટી. ઉષા જે બધાંને આપણે સારી રીતે જાણીએ છીએ. આ બધી એવી શક્તિ છે જેનું સ્વતંત્ર વ્યક્તિત્વ છે અને તેમની શક્તિને કારણે જ તેમને નામ મળ્યું છે. સંસારની દરેક સ્ત્રીમાં આવા સ્વતંત્ર અને ઝળહળતા વ્યક્તિત્વની સંભાવના રહેલી છે. ■

उन्नति
सबमर्सिबल पम्प

Unnati
SUBMERSIBLE PUMP
Since 1969

*"Together we can do it
Together we have always done it"*

Unnati Pumps Private Limited

81, Amarnath Industrial Estate, Opp. Shayona Estate, Naroda Road, Ahmedabad -
380025. Gujarat, INDIA. Phone : 079-22203434 / 0128

Email : sales@unnatipumps.com Website: www.unnatipumps.com

કવર સ્ટોરી

પ્રો. ડો. જે. એમ. પનારા

પૂર્વ પ્રિન્સિપાલ - કણસાગરા મહિલા કોલેજ - રાજકોટ
પૂર્વ NSS કો-ઓર્ડિનેટર, સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી

સ્વતંત્રતા દિવસ - ૧૫ મી ઓગસ્ટ

“भरा नहीं जो भावों से, बहती जिसमें रसधार नहीं,
हृदय नहीं वह पत्थर है, जिस दिल में वतन का प्यार नहीं।”

૧૫ મી ઓગસ્ટ ૧૯૪૭નો દિવસ એટલે ભારતના ઇતિહાસનો સોનેરી દિવસ. બ્રિટનની પાર્લામેન્ટે ભારતની આઝાદીનો ઠરાવ મંજૂર કર્યો અને આ દિવસે ભારતને એક ‘સ્વતંત્ર દેશ’ તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો. આપણો દેશ અંગ્રેજોની ૨૦૦ વર્ષની ગુલામીમાંથી મુક્ત થયો. ગુલામીનો એ સમય ઘણો જ દર્દનાક અને અસહ્ય હતો. આજે આપણે સૌ નસીબદાર છીએ કે આપણો જન્મ આઝાદીની ખુલ્લી હવામાં થયો છે. આ દિવસને બ્રિટિશ રાજના અંત અને ભારતના સ્વતંત્ર રાષ્ટ્ર તરીકેની શરૂઆત તરીકે મનાવવામાં આવે છે. આ દિવસ દેશભરમાં રાષ્ટ્રપ્રેમ, એકતા અને ભાઈચારાની લાગણીઓને મજબૂત બનાવે છે. આ દિવસ આપણા જ દેશના સ્વતંત્રતા સંગ્રામના સૈનિકોને યાદ કરવાનો અને તેને શ્રદ્ધાંજલિ આપવાનો અવસર છે. આ દિવસે ભારતના વડાપ્રધાન દિલ્હીમાં લાલ કિલ્લા પરથી ધ્વજવંદન કરીને ભવિષ્યનું આયોજન અને દેશની પ્રગતિ માટેના સંકલ્પો રજૂ કરે છે. આ તહેવાર રાષ્ટ્રીય એકતા અને દેશપ્રેમનું પ્રતીક બની ગયો છે. આ દિવસે દેશના તમામ નાગરિકો ધ્વજવંદન, દેશભક્તિના ગીતો અને વિવિધ સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો દ્વારા પોતાના દેશ માટેનો પ્રેમ વ્યક્ત કરે છે.

૧૯૪૭ માં વિન્સ્ટન ચર્ચિલ ઈંગ્લેન્ડના વડાપ્રધાન હતા. ચર્ચિલ ભારતને આઝાદી આપવાની વિરુદ્ધ હતા. ચર્ચિલ માનતા હતા કે, ભારતને આઝાદી આપવાનો અર્થ એ છે કે, આપણે એ દેશને લૂંટારાઓના હાથમાં મૂકી રહ્યા છીએ. ચર્ચિલ ભારતને લોકશાહી માટે પણ લાયક ગણતા નહોતા. ચર્ચિલના મત પ્રમાણે તો ભારતમાં આંતરિક વિખવાદ જ એટલો બધો હતો કે લોકશાહી ટકશે નહીં અને આઝાદી અપાયાના ગણતરીના મહિનાઓમાં ભારતમાં અંધાધૂંધી ફેલાઈ જશે. તેઓ ભારતને ગુલામીની બેડીઓમાં જ રાખવાના મતના હતા. તેઓ માનતા કે ભારત જો અંગ્રેજોની હકૂમત હેઠળ રહેશે તો જ પ્રગતિ કરી શકશે.

ચર્ચિલની ગણના ઈંગ્લેન્ડના પ્રખ્યાત નેતાઓમાં થાય છે અને તેમના વિચારોને સૌ બહુ જ ગંભીરતાથી લેતા હતા. પરંતુ આજે ૭૬ વર્ષે સ્થિતિ શું છે? મહાન વિન્સ્ટન ચર્ચિલ એકદમ ખોટા પડ્યા છે. ભારતમાં લોકશાહી માત્ર ટકી જ નથી, વધારે મજબૂત થઈ છે. ભારત અખંડ રહ્યું છે એ મોટી વાત છે. કેટલાક આંચકા પચાવીને પણ લોકશાહી જીવી છે.

સ્વતંત્રતા સંગ્રામ : ૧૮૫૭ ના પ્રથમ સ્વતંત્રતા સંગ્રામથી લઈને ૨૦ મી સુદીના મધ્ય સુધી અનેક ક્રાંતિકારીઓ, નેતાઓ અને સામાન્ય નાગરિકોએ બ્રિટિશ શાસન સામે લડત આપી હતી. મહાત્મા ગાંધીજીના માર્ગદર્શનમાં અહિંસાત્મક આંદોલન જેમ કે અસહકાર આંદોલન, દાંડીકૂચ, બારડોલી સત્યાગ્રહ તથા ક્વિટ ઈન્ડિયા મૂવમેન્ટે સ્વતંત્રતા માટેની ચળવળને મજબૂત બનાવવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી હતી. મહાત્મા ગાંધીજી, સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ, જવાહરલાલ નહેરુ, સુભાષચંદ્ર બોઝ, ભગતસિંહ, ચંદ્રશેખર આઝાદ, તિલક, ગોખલે, રાજેન્દ્રપ્રસાદ, રાજગોપાલાચારી, અબ્દુલ કલામ, આઝાદ, આંબેડકર, લક્ષ્મીબાઈ, સરોજિની નાયડુ, સાવરકર સહિત અનેક સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓ આ સંગ્રામના આધારસ્તંભ હતા.

“हम लाये हैं तूफान से कस्ती निकाल के,
इस देश को रखना मेरे बच्चों संभाल के।”

આ ગીતની પંક્તિઓ જ્યારે યાદ કરીએ ત્યારે આઝાદીના લડવૈયાઓની ખુમારી, વીરતા અને તેમણે આપેલી કુરબાનીના સ્પષ્ટ દર્શન થાય છે. દેશને આઝાદ કરવા માટે અસંખ્ય વીરોએ બલિદાન આપ્યા છે. ભારતમાતાના ઘણા સપૂતો પોતાની રમવાની અને ભણવાની ઉંમરે જ શહીદ થઈ ગયા હતા. અસંખ્ય યુવાનોએ સામી છાતીએ ગોળીઓનો વરસાદ ઝીલી પોતાનું લોહી રેડ્યું હતું. જો આવા અમર શહીદોની કુર્બાનીને યાદ ન કરવામાં આવે તો આજનો દિવસ અધૂરો લાગે. માટે કહેવું પડે છે કે...

કવર સ્ટોરી

“ऐ मेरे वतन के लोगों जरा आंख में भर लो पानी,
जो शहीद हुए हैं उनकी जरा याद करो कुर्बानी।”

સાચે જ આ ગીતને સાંભળીને આપણી આંખો પણ અશ્રુભીની થઈ જાય છે, અને દેશના વીર શહીદોને સલામી આપવાનું મન થાય છે.

અંગ્રેજોના આગમન પહેલાં આપણો દેશ આર્થિક રીતે અતિ સમૃદ્ધ હતો. આપણા દેશને “સોને કી ચિડિયા” કહેવામાં આવતું હતું. સત્ય અહિંસા અને ધર્મ એ આપણી સંસ્કૃતિનો પાયો છે. આપણો સંસ્કાર વારસો પણ એટલો જ ભવ્ય છે.

“जहाँ डाल - डाल पर सोने की चिड़ियाँ करती है बसेरा,
वो भारत देश है मेरा, वो भारत देश है मेरा।”

અનેકતામાં એકતા :

ભારત દેશમાં અલગ - અલગ જાતિ, પ્રાંત, ધર્મ, ભાષા અને પહેરવેશ ધરાવતા લોકો વસે છે, છતાં તેઓમાં એક અનોખી એકતા છે. વિવિધતામાં રહેલી આ એકતા જ આપણા ભારત દેશની વિશિષ્ટતા છે. જ્યારે દેશ પર કોઈ મુશ્કેલી આવે ત્યારે બધા જ ભારતવાસી એક થઈ જાય છે. જે ભારતમાતાને સ્વતંત્ર કરવા માટે શહીદોએ પોતાના પ્રાણ ન્યોછાવર કરી દીધા, જે ભારતમાતાની આઝાદી માટે ભારત ભૂમિની માતાઓએ પોતાના લાડકવાયા પુત્રોના બલિદાન આપી દીધા, સુહાગનોએ હસતા મોઢે પોતાના પતિને આઝાદી જંગ માટે વિદાય આપી દીધી, તે ભારતમાતાનું ગૌરવ જાળવવું અને તેનું રક્ષણ કરવું એ આપણી જવાબદારી છે.

દેશની સાંપ્રત સ્થિતિ :

ગુલામીની બેડીઓ તોડીને દેશ સ્વતંત્ર થયાને આજે ૭૬ વર્ષ પૂરા થઈ ચૂક્યા છે. અંગ્રેજોની ગુલામીમાંથી છૂટ્યા પછી આપણા દેશે ઘણા ક્ષેત્રોમાં નેત્રદીપક પ્રગતિ કરી છે. ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રે દેશ વિકાસની હરણફાળ ભરી છે. કોમ્પ્યુટર ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં તો દેશના બુદ્ધિધનની વિશ્વ આખામાં માંગ નીકળી છે. દેશ અન્ન ઉત્પાદન ક્ષેત્રે ખરા અર્થમાં સ્વનિર્ભર થયો છે. દેશના અન્ન ભંડારો છલકાઈ રહ્યા છે. આરોગ્ય અને શિક્ષણ ક્ષેત્રે હજુ ઘણું કરવાનું બાકી છે તેમ છતાં વિશ્વકક્ષાની કહી શકાય એવી સુવિધાઓ ઉભી કરવામાં દેશ પાછળ રહ્યો નથી.

સંરક્ષણ ક્ષેત્રે અમેરિકા જેવા વિકસિત દેશોની સાથે સરખામણી થઈ શકે એવા સંશોધનો કરીને, અણુબૉમ તેમજ તેનું હજારો માઈલ સુધી વહન કરી નિર્ધારિત લક્ષ્ય પર ત્રાટકી શકે તેવા પ્રક્ષેપાસ્ત્રો વિકસાવીને ભારતીય વિજ્ઞાનીઓએ દુનિયાને દંગ કરી દીધી છે. દૂર સંદેશા વ્યવહાર ક્ષેત્રે જગતમાં આવેલી ક્રાંતિ સાથે આજે દેશ કદમ મિલાવી રહ્યો છે. આપણે ચંદ્રયાન-૩ નું ચંદ્રની ધરતી પર સફળતાપૂર્વક ઉતરાણ કરી ચૂક્યા છીએ.

સમગ્ર દેશની પ્રજામાં, ખાસ કરીને યુવા પેઢીમાં જ્ઞાન અને કૌશલ્ય હાંસલ કરવાની જબરદસ્ત ભૂખ ઉઘડી છે. મહિલા વર્ગમાં પણ નોંધપાત્ર જાગૃતિ આવી છે. અનેકવિધ ક્ષેત્રે સ્ત્રી - પુરુષ સાથે ખત્મે-ખત્મા મિલાવી કામ કરી રહી છે અને પુરુષ કરતા કોઈપણ રીતે નબળી નહીં હોવાના અનેકવિધ ઉદાહરણો પૂરા પાડી રહી છે.

જગતભરમાંથી આપણા દેશમાં વ્યાપાર - ઉદ્યોગના વિવિધ ક્ષેત્રે અબજો ડોલરનું મૂડી રોકાણ થઈ રહ્યું છે, જેને કારણે રોજગાર ક્ષેત્રે દેશના લોકો માટે રોજગારીની અનેકવિધ તકો નિર્માણ થઈ છે. ભારત આર્થિક ક્ષેત્રે વિશ્વની પાંચમી ઈકોનોમી બની ચૂક્યો છે, ટૂંક સમયમાં દેશ વિશ્વની ત્રીજી અર્થસત્તા બનવા જઈ રહ્યો છે.

પશ્ચિમી જગતના ઉપભોક્તાવાદની અસર હેઠળ દેશનો મધ્યમ વર્ગ ખાણી-પીણીથી માંડીને જુદી-જુદી જાતની સુખ-સગવડના સાધનોનો વ્યાપક પ્રમાણમાં ઉપયોગ કરતો થયો છે, અને તેને કારણે દેશમાં વિશાળ બજારો સર્જાયા છે, તેનો લાભ લેવા સમગ્ર દુનિયાના વ્યાપાર - ઉદ્યોગના માંધતાઓ પ્રયાસો કરી રહ્યા છે. મધ્યમ વર્ગની ખરીદ શક્તિ વધતાં તમામ ક્ષેત્રે વિવિધ ચીજોની જબરદસ્ત માંગ નીકળી છે. આના પરિણામે બહુરાષ્ટ્રીય કંપનીઓ આપણા દેશમાં ધીકતો ધંધો કરી રહી છે.

કવર સ્ટોરી

વિવિધ ક્ષેત્રે દેશે પ્રગતિ અને વિકાસની જે દોટ મૂકી છે તે જોઈને આગામી થોડા વર્ષોમાં જ ભારત “સુપર પાવર” - મહાસત્તા બની જશે તેમ પશ્ચિમના નિષ્ણાતો પણ માનવા લાગ્યા છે. આજે દુનિયાનો કોઈપણ દેશ ભારતને અવગણી શકે તેમ નથી. દેશની ભવ્ય સંસ્કૃતિ અને સમૃદ્ધ વારસાના મૂળિયા ઘણા ઊંડા છે, અને તેની પ્રચંડ તાકાતને કારણે અનેક પ્રકારના ચઢાવ - ઉતાર છતાંયે દેશ એકસૂત્રે બંધાયેલો રહ્યો છે. અંગ્રેજોના દમનકારી શાસન અને ગુલામીની એડી તળે કચડાયેલી જૂની પેઢીની જીંદગીથી તદ્દન વિરુદ્ધ આજે દેશનો સામાન્ય પ્રજાજન મુક્તિનો શ્વાસ લઈ રહ્યો છે. આજની આ સ્થિતિ ઘણી બધી રીતે ગૌરવપ્રદ અને આશ્વાસનદાયી છે.

ચર્ચિલે કહેલું કે આ દેશના લોકો લોકશાહીને લાયક નથી, પરંતુ આજના આઝાદી દિને આપણે ચર્ચિલની આ વાતને ખોટી સાબિત કરીએ. જ્ઞાતિવાદ, કોમવાદ, પ્રદેશવાદ, ભાષાવાદ તથા રાજકારણના અપરાધીકરણ જેવા મુદ્દાઓને દફનાવી દઈ આપણને મળેલી લોકશાહીની અમૂલ્ય ભેટનું જતન કરીએ. આ પ્રસંગે દેશની સમસ્યાઓ માટે માત્ર નેતાઓને દોષ દેવાને બદલે આપણે પણ આપણી જાતનું આત્મનિરીક્ષણ કરવું જોઈએ.

ભારતના વીર શહીદોએ આપણને આઝાદી તો અપાવી, પરંતુ શું આપણે સાચા અર્થમાં આ આઝાદીનો મતલબ સમજ્યા છીએ ખરા? જવાબ છે ના, કારણ કે આપણે જ્યારથી જન્મ્યા ત્યારથી આઝાદીનો શ્વાસ લઈએ છીએ. ગુલામી શું હતી તેની આપણને ખબર નથી. કહેવાય છે કે જે વસ્તુ સહેલાઈથી મળી જાય છે તેની કદર નથી હોતી, અને તેથી જ આ દેશમાં ભ્રષ્ટાચાર, આતંકવાદ, બળાત્કાર, ગરીબી જેવા દૂષણોએ આપણા દેશને ઘેરી લીધો છે. ખરેખર આપણે આપણા દેશની આ સળગતી સમસ્યાઓ તરફ ધ્યાન આકર્ષિત કરી તેને દૂર કરવી જોઈએ. આતંકવાદ અને ભ્રષ્ટાચારરૂપી દૂષણને ઉખાડી ફેંકવા જોઈએ, ત્યારે જ આપણને સાચી આઝાદી મળશે અને શહીદોની કુર્બાની રંગ લાવશે. ભારતમાતાના વીર શહીદ સપૂતોને પણ ત્યારે જ સાચી શ્રધ્ધાંજલિ મળશે. સ્વતંત્રતા દિવસ પર શહીદોને નમન કરી તેમના સપનાઓને સાકાર કરીએ.

મેરી જાન ન રહે, મેરા સર ન રહે, સમાં ન રહે, ન યે સાજ રહે ।

फक्त हिन्द मेरा आझाद रहे, मेरी माता के सर पर ताज रहे ॥

- કવિ માધવ શુક્લ

નવી દિશા... નવા વિચાર...

સહકારથી સમગ્ર સમાજની સેવા

- નાગરિકો માટે જૂથ અકસ્માત વીમા યોજનાનો પુનઃ પ્રારંભ...
- પાક સહાય યોજનાનો અમલ...
- ટપક સિંચાઈ યોજનામાં આર્થિક યોગદાન...
- વાયર ફેન્સિંગ યોજનામાં આર્થિક સહાય...
- ખેતીકામમાં ઉપયોગી તાલપત્રીઓનું રાહતદરે વિતરણ...
- જમીન ચકાસણી લેબ તથા સ્પર્શસિસ લેબની નજીવા દરે ટેસ્ટિંગની સુવિધા...
- એ.સી. ભોજનાલયમાં શુદ્ધ અને સાત્વિક ભોજનની ઉત્તમ વ્યવસ્થા...
- માત્ર રૂ. ૧૦/- માં સારી કવોલિટીના ચા-નાસ્તાની સુવિધા...
- માર્કેટચાર્ડમાં ગરમીની સીઝનમાં ફ્રી છાશનું વિતરણ...
- જાહેર સ્થળોએ ઠંડા મિનરલ પાણીની સુવિધા...
- એમ્બ્યુલન્સ તથા ફાયરફાઈટરની ૨૪ કલાક સુવિધા...
- બ્રાહ્મણવાડા મુકામે ૩૦ એકર જમીનમાં અદ્યતન સુવિધાઓવાળા માર્કેટચાર્ડનો શુભારંભ...
- ઉંઝા તાલુકા તથા બજાર વિસ્તારના કુપોષિત બાળકોને દત્તક લઈ માનવતાનું કાર્ય...

જય સહકાર... જય કિસાન...

દિનેશભાઈ પટેલ
ઈન્ચાર્જ સેક્રટરી

અરવિંદભાઈ પટેલ
વા. ચેરમેન

દિનેશભાઈ પટેલ
ચેરમેન

તથા ડિરેક્ટરગણ

ખેતીવાડી ઉત્પન્ન બજાર સમિતિ, ઉંઝા

પાંચ તોફાની અશ્વો અને મનમોહુ સારથિ !

પાંચ ખૂંબાર, તોફાની અને અત્યંત ધમાલિયા અશ્વોવાળો રથ ધસમસતો જઈ રહ્યો હોય અને એ રથ પર એનો સારથિ અશ્વોને પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે આમતેમ દોડાવતો, ઉછાળતો અને કુદાવતો હોય તે કલ્પના સહુને વિદિત છે. આ પાંચ અશ્વ એટલે આપણી પાંચ ઈન્દ્રિયો અને એના પરનો સારથિ એટલે આપણું મન. આ મન ઈચ્છે તે પ્રમાણે આપણી ઈન્દ્રિયોને દોડાવે છે અને એ અશ્વરૂપી ઈન્દ્રિયો જો હાંફી જાય તો એને આગળ ધપાવવા માટે નિર્દય બનીને ચાબુક ફટકારે છે, એ થાકી જાય તો એની લગામ ક્યક્યાવીને જોરથી ખેંચે છે અને એ અશ્વો દોડતા દોડતા પડી જાય, તો એને બળજબરીથી ઊભા કરીને દોડાવે રાખે છે.

આ ઈન્દ્રિયો કરે છે શું ? એ ઈન્દ્રિયો માનવીને નિર્ધારિત કરેલી દિશામાં દોડાવે રાખે છે. ઈન્દ્રિયોનો ગુલામ માનવી માત્ર એક જ ઈન્દ્રિયની ઈચ્છા સંતુષ્ટ કરવા જતાં થાકીને લોથપોથ બની જાય છે, ત્યારે અહીં તો પાંચ - પાંચ ઈન્દ્રિયોનો ઉલ્કાપાત હોય છે, જે માનવીને આમતેમ દોડાવતી, ફંગોળતી, ઉછાળતી, થકવતી, ઉશ્કેરતી રહે છે. આ ઈન્દ્રિયોમાં આંખનું એક આગવું રૂપ છે. આંખ બે બાબત ધરાવે છે. એક છે પ્રતિબિંબ અને બીજી છે પ્રભાવકતા,

વ્યક્તિનું જે ભીતર હોય છે, એનું પ્રતિબિંબ એની આંખમાં પડે છે. તમારા ભીતરમાં વાસના ખદબદતી હશે, તો એ આંખમાં છલકાવા લાગશે. તમારા હૃદયમાં સંતો તરફ આદર હશે, તો એ સંતને જોતાં આંખો છલકાઈ જશે, એ રીતે ઈશ્વરભક્તિનો અગાધ સાગર અંતઃકરણમાં ઘૂઘવતો હોય તેવી વ્યક્તિ પ્રભુદર્શન પામે ત્યારે એની આંખોમાંથી આનંદનો ધોધ વહેતો હોય છે.

આંખ એ વ્યક્તિનો સૌથી વધુ નિકટનો, ગાઢ પરિચય આપે છે. એ એના ભીતરનું પ્રતિબિંબ છે એ સાચું, પરંતુ એના ભવિષ્યની ખોજ પણ છે. જો આંખમાં વાસના હશે, તો જોનારો આ જગતમાંથી બીજું બધું ત્યજીને માત્ર વાસના જ શોધશે. જો એ આંખમાં વસ્તુઓની લાલસા હશે, તો જોનાર આ જગતમાં રહેલી વસ્તુઓને ઝીણી નજરે જોતો રહેશે. અને જેની લાલસા હશે એના તરફ ચકળવકળ આંખ ફેરવ્યા કરશે. જો એ આંખમાં અધ્યાત્મભાવ વિહરતો હશે, તો જોનારની નજર આ

જગતને જોશે ખરી, પરંતુ એ નજરમાં ભૌતિક જગત પ્રત્યેની ઉદાસીનતાનો અહેસાસ થશે.

આમ, આંખ એ ભીતરનું પ્રતિબિંબ આપતી હોવાની સાથોસાથ બહારના જગતમાંથી એ પ્રતિબિંબને પોષક સામગ્રી શોધતી હોય છે અને આથી જ આંખ વ્યક્તિના હૃદયમાં વસતા ભાવોને દર્શાવે છે.

આંખની ઈન્દ્રિયનું બીજું કામ છે પ્રભાવ. આંખ દ્વારા વ્યક્તિ સામેની વ્યક્તિને પ્રભાવિત કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે. કોઈ વિભૂતિની આંખનું તેજ વિશાળ જનમેદની પર પથરાઈ જાય છે. ભગવાન બુદ્ધની આંખોમાં વહેતી કરુણા સર્વત્ર પથરાઈ જતી હતી. સ્વામી વિવેકાનંદની આંખોનું તેજ સહુને આકર્ષક બનતું હતું. ઓશો રજનીશની આંખોમાં એક

મંદ પ્રભાવકતા હતી. એનો અનુભવ એમને શ્રવણ કરનારાઓને હંમેશાં થતો હતો.

આંખની ઈન્દ્રિય એ વ્યક્તિની બારી છે અને એ બારી બંને બાજુ ખૂલે છે. આંખથી એ ભીતરને જુએ છે અને આંખથી એ બહારની દુનિયાને પણ જુએ છે અને એથી જ આંખનો સંયમ અતિ કઠિન સંયમ હોવાથી શાસ્ત્રોએ વારંવાર એના પર ભાર મૂક્યો છે. એ ચક્ષુરાગ જગાવે છે, એ ચક્ષુરાગ વ્યક્તિને મહારાગી બનાવે છે. ઋષિ વિશ્વામિત્ર મેનકાથી મોહિત થયા હતા અને

સમાજ સૃષ્ટિ

એવા મોહનાં દૃષ્ટાંતો તમામ ધર્મોની કથાઓમાં મળે છે.

એ જ આંખ જ્યારે પરમનો સ્પર્શ પામીને પરમાત્માને જુએ છે, ત્યારે એનું રૂપ જુદું હોય છે. ‘ઋગ્વેદસંહિતા’માં કહ્યું છે : પશ્યદક્ષાણવાન ન વિચેતદન્ધાઃ ‘જેની પાસે આંખ છે અને જે જ્ઞાની છે, એ જ દૃષ્ટિવાન છે. જ્યારે જ્ઞાન વિનાની વ્યક્તિ અંધ છે.’

જો કે અંધ તો એ છે કે જેની પાસે આંખની દૃષ્ટિ હોવા છતાં એ આંખનો દુરુપયોગ કરે છે; જેની પાસે દૃષ્ટિ હોવા છતાં એ દૃષ્ટિને વિષય વાસનામાં લીન રાખે છે; જેની પાસે નજર હોવા છતાં એ નજરને વ્યર્થ અને નિરર્થક બાબતોમાં ધુમાવતો રહે છે. વળી, આંખની ઈન્દ્રિયની વિલક્ષણતા એ છે કે એ વ્યક્તિને સતત એની લાલસા અને ઈચ્છાઓ પાછળ ભટકતો રાખે છે.

આજે એને એક ચીજ લેવાની ઈચ્છા હોય અને બજારમાંથી એ ચીજ ખરીદે છે, પણ એની સાથોસાથ બીજી કોઈ મોંઘી વસ્તુ જુએ એટલે એને વળી એ મોંઘી વસ્તુ ખરીદવાનું મન થાય છે. આ રીતે આંખ એ એની ભૌતિક દોડમાં સહાયક અને માર્ગદર્શક બને છે, અન્ય ઈન્દ્રિયો લાલસા કે લિપ્સાની દોડમાં જેટલી સહાયક બનતી નથી એટલી સહાયક ચક્ષુરેન્દ્રિય બને છે.

આંખ સતત રૂપને શોધતી રહે છે, એની શોધ માત્ર રૂપવાન સુંદરી સુધી જ સીમિત રહેતી નથી, પરંતુ રસ્તા પર, અખબારનાં પૃષ્ઠો પર કે ટેલિવિઝનની ચેનલમાં પણ આ એ જ સ્વરૂપવાન સુંદરીઓને શોધતી રહે છે. આનું કારણ એ છે કે આંખ આકાર સાથે જોડાય છે એને

આકારનું આકર્ષણ હોય છે. વસ્તુમાં હોય કે વ્યક્તિમાં – બધે જ એ આકારને શોધે છે. આકારને શોધતી આંખને નિરાકાર ભણી વાળવી અતિ કઠિન છે.

જહ્વા ઈન્દ્રિયને સ્વાદમાં રસ છે. આ ઈન્દ્રિય સતત સ્વાદિષ્ટ વાનગીઓ શોધતી હોય છે. સ્વાદ વ્યક્તિને ઘણો લલચાવનારો છે. વ્યક્તિ સ્વાદના શોખને કારણે અનેક બીમારીઓમાં સપડાતી હોય છે. સ્વાદ તેને સતત ઉશ્કેરે છે. એ ઘરમાં બીમાર થઈને બેઠો હોય અને એને લારીના દાળવડાં ખાવાનું મન થાય છે. મધુપ્રમેહથી પરેશાન હોય અને શ્રીખંડ, રસગુલ્લાં કે આઈસક્રીમ ખાવાની ઈચ્છા થાય. પોતાની આ ઈચ્છાને સંતોષવા માટે એ અનેક માર્ગો અપનાવે છે. ઘરનાં સ્વજનોનો વિરોધ હોય તો છાનીમાની ક્યાંક છુપાઈને આસ્વાદ માણી લેતી હોય છે !

સ્વાદની એક ચળ કે ખંજવાળ હોય છે અને વ્યક્તિ જો સ્વાદેન્દ્રિયનો ગુલામ હોય તો એ ચળને વશ થઈ જતો હોય છે. એનો આ શોખ ક્યારેક એટલી બધી હદે વકરી જાય છે કે એ સ્વાસ્થ્યના ભોગે જ નહીં કિંતુ પ્રાણના ભોગે પણ સ્વાદની આદત ણોડી શકતો નથી.

કર્ણોન્દ્રિયની મજા તો કંઈક ઓર જ છે. માનવી એના મનને જે ગમતું હોય તેને સાંભળવા માટે કાન સરવા કરીને બેસે છે. અને અણગમતું હોય તે સાંભળવાને બદલે તેને ન સાંભળ્યું કરતો હોય છે. વ્યક્તિએ પોતે જે વાત, વિચાર કે અભિપ્રાયનો સ્વીકાર કર્યો હોય, તેને બીજા પાસેથી સ્વીકારવાનું કાનને ગમે છે. કથા સાંભળનાર કથાના દીર્ઘ પટમાંથી પોતાને ગમતી કે ફાવતી વાતને જ

પ્રહણ કરશે. કોઈ કાનને સંગીત ગમે છે, તો કોઈની નિંદા પણ પસંદ પડે છે. જેટલો આનંદ કલાશોખીનને સંગીત સાંભળતાં થાય છે, એટલો જ આનંદ નિંદાખોરને કોઈની નિંદા સાંભળતાં થાય છે.

પાંચમી ઈન્દ્રિય છે સ્પર્શ અને આ ઈન્દ્રિય હંમેશાં સુંવાળા, મુલાયમ સ્પર્શને માટે આતુર હોય છે. આ સ્પર્શ એને માટે કામોત્તેજક પણ હોય છે. સ્પર્શ દ્વારા વ્યક્તિ પોતાના અન્ય સાથેના સંબંધો પ્રગટ કરતી હોય છે. આજના યુગમાં સ્પર્શનું વિશેષ મહત્ત્વ છે અને સ્પર્શની પોતાની એક ભાષા છે. વ્યક્તિને જાડાં, ખરબચડાં વચ્ચે નહીં ગમે, પરંતુ રેશમી વચ્ચે સાથે એનું મન જોડાઈ જશે.

ઈન્દ્રિયોનો આ વ્યાપાર ઘણો મોટો છે. એનો અનુભવ વર્તમાનમાં થાય છે, પરંતુ એ વ્યક્તિને છેક એના ભૂતકાળથી માંડીને આવનારા ભવિષ્યકાળ સુધી લઈ જાય છે અને તેથી ભૂતકાળનો કોઈ સ્પર્શ એને ભવિષ્યના સ્પર્શ માટે ઉત્તેજિત કરતો હોય છે. ભૂતકાળમાં અનુભવેલી વાસના એને ભવિષ્યની વાસના તરફ દોરી જાય છે.

આમ એકને બદલે પાંચ દોડતા અશ્વો જેવી ઈન્દ્રિયોને કાબૂમાં રાખવી મુશ્કેલ હોય છે અને તેમાં વળી આ ઈન્દ્રિયો ક્યારેક પાછા પગે ભૂતકાળમાં દોડી જાય છે, તો ક્યારેક ભવિષ્ય તરફ ધસી જાય છે. આને માટે એનું સારથિ મન મોકળાશ આપે છે. પાંચ તોફાની અશ્વોવાળા જીવનરથના સારથિ મનને યોગ્ય દિશામાં અને માર્ગે દોરવા એ જ એવરેસ્ટ - વિજય સમો દરેક

“...તો ઘર બનશે સ્વર્ગ”

(ઘરને સ્વર્ગ બનાવવાની બીજી ચાવી - ક્ષમાભાવના)

ગતાંકથી ચાલુ :

માણસે બીજાના મનની ક્ષુદ્ર વાતો મગજમાં ન સંઘરવી જોઈએ. કામ વગરની વાતોને મગજમાં જમા કરતાં જઈએ તો મગજ નકામું બની જાય છે. માણસને કામની વાતો યાદ કેમ નથી રહેતી ? કેમકે નકામી વાતો મગજમાં ઘર કરીને બેસી ગઈ છે. વ્યર્થ વાતોથી દૂર રહો, દિલને વિશાળ બનાવો, જેથી બીજાની ભૂલોને ભૂલવાની પાત્રતા આવી શકે. આનું નામ જ ક્ષમા છે.

ક્ષમા આરાધનાની પરાકાષ્ટા છે. સાધનાનો કળશ ક્ષમાભાવ છે. જીવનમાં સમત્વની આરાધના કરવા માટે અને સંબંધોના સેતુને તૂટતો બચાવવા માટે ક્ષમાભાવ ‘માસ્ટર-કી’ છે. ક્ષમા માગવી સરળ છે, આપવી કઠિન. ક્ષમા માગવી સરળ એટલા માટે છે કે એમાં પોતાની ભૂલનો સુધાર અને સ્વીકાર છે. આપણી ભૂલ આપણા દ્વારા થઈ છે માટે આપણે ક્ષમા માગીએ છીએ. એમાં કોઈ મોટી સાધના નથી. ક્ષમા આપવી કઠિન એટલા માટે છે કે બીજી વ્યક્તિએ તમારી સાથે ખરાબ વર્તન કર્યું છે. ભૂલ એમની છે, તમારી નથી. તમારો અહંકાર એમને માફ નહિ કરી શકે એટલે તમે ક્ષમા નહિ આપી શકો. જીવન વ્યવહારમાં ભગવાન મહાવીરની પવિત્ર વાણીનું અનુસરણ કરીએ:

खामेमि सव्व जीवे सव्वे जीवा खमं तु मे ।

मिच्छिं मे सव्वभूएसु वेरं मज्झ न केणई ॥

આમાં ક્ષમા આપવાની વાત પહેલાં છે, માગવાની પછી. શું આપણે ક્ષમાની આ

મહાનતાને જીવનમાં ઉતારી શક્યાં છીએ ખરાં ? પોપટની જેમ પ્રતિક્રમણનાં સૂત્રો ગોખીને બોલી જવાં આસાન છે. જીવનને પણ એવું બનાવો તો કંઈક પામ્યાં એમ કહેવાય, મનને એવું બનાવો કે તમને શત્રુ કોઈ દેખાય જ નહિ. કોણ કોના માટે શત્રુ બને છે ? અંદરની આંખ ખૂલ્યા પછી, સમ્યગ્ દર્શન પ્રગટ થયા પછી કોઈ કોઈનું કંઈ જ બગાડી શકતું નથી.

હું પોતે જ મારાં કૃત્યનું ફળ ભોગવું છું. બીજી વ્યક્તિ તો માત્ર નિમિત્ત છે. તમારા માટે મારા દિલમાં ગાંઠ હતી એ ખુલી ગઈ. હું સૌને ક્ષમા આપું છું, કેમ કે કોઈ વ્યક્તિ મારું બગાડી શકતી નથી. **सव्वे जीवा खमं तु मे - બધા જીવો મને ક્ષમા આપો.** હું સૌ જીવોને ક્ષમા આપું છું. મારા નિમિત્તે કોઈને દુઃખ થયું હોય તો મને ક્ષમા કરે. હું કોઈના દુઃખનું નિમિત્ત પણ બનવા નથી માગતો.

આ દુનિયામાં બે ભાવધારા છે - પ્રેમની ભાવધારા અને વેરની ભાવધારા. પ્રેમની ભાવધારામાં બધા એક થઈને આગળ વધે છે, હળીમળીને રહે છે, એકબીજાનું સહન કરવાના સંસ્કાર હોય છે, પરસ્પર આત્મીયતા અને પોતાપણાથી ભયો સ્નેહ હોય છે. પ્રેમની ભાવધારા સમભાવની ભાવધારા છે. વેરની ભાવધારામાં આપણે એકબીજાની ગાંઠો છાતીમાં બાંધીને ફરીએ છીએ. વેરની ગાંઠોના કારણે કર્મની પરંપરા વધે છે. ઘરમાં રોજ મહાભારત યુદ્ધ જ ચાલતું હોય છે, એકબીજાને ઉતારી પાડવાની કોશિશ થતી હોય છે. એકબીજાનો વાંક કાઢવામાંથી જ સૌ ઊંચાં નથી

આવતાં. પરિણામે પરિવાર તૂટે છે, દિલ ટૂંકા થાય છે, વિખવાદ ઊભો થાય છે અને સૌને હંમેશાં ખરાબ જ જોવાની ટેવ પડી જાય છે.

આજે સંકલ્પ કરો કે પ્રેમની ભાવધારાને વધારવી છે અને વેરની ભાવધારાને ઘટાડવી છે. વેરને કારણે બગડેલા સંબંધોને ધોઈને શુદ્ધ કરી નાખવા છે. બધી જ ભૂલ મારી છે, કારણ કે હજુ મને કેવળજ્ઞાન થયું નથી. ઋગ્વેદના ઋષિ ગાય છે :

मित्रस्य अहं चक्षुसा सर्वाणि भूतानि समीक्षे ।

मित्रस्य मा चक्षुषा भूतानि समीक्षन्ताम् ॥

હું બધા જીવોને મિત્રતાની દૃષ્ટિએ જોઈશ. સૌ જીવો પણ મને મિત્રતાની દૃષ્ટિએ જુએ. તમે ક્ષમા માગી લ્યો. સામેની વ્યક્તિ તમને ક્ષમા કરે કે ન કરે, તમે ક્ષમા માગી લીધી. એટલે તમને મળી ગઈ સમજો. સામેની વ્યક્તિ તમને ક્ષમા ન કરે તો એ એની સમસ્યા છે, તમારી નથી. ભગવાનનાં કાનમાં ખીલા ઠોકનાર ભરવાડે કહેલું : ‘હું તને સાત ભવમાં પણ છોડીશ નહિ ! પરિણામે એ ભરવાડ નર્કમાં ગયો અને ભગવાન મોક્ષ પામ્યા. મિત્તિ મે સવ્વભૂएसુ આપણો આદર્શ છે. મારી પ્રાણીમાત્ર સાથે મૈત્રી છે. મારે કોઈની સાથે વેરનો સંબંધ નથી. ભૂતકાળમાં કોઈ વાત બની ગઈ હોય તો તેને મનમાંથી કાઢી નાખો. આમાં જ જીવનની મહાનતા છે.

બીજાની તુચ્છ અને નિરર્થક વાતોને મગજમાં ન રાખવી જોઈએ. આ જ મોટામાં મોટી ક્ષમા છે. આવી ક્ષમાભાવના, ઉદારતા, વિશાળતા આપણા જીવનમાં આવે તો જીવન કેટલું સુદર બની જાય !

સમાજ સૃષ્ટિ

જૈન આચાર્ય ઉમાસ્વાતિએ લખ્યું છે :
પરસ્પરોઽપગ્રહો જીવાનામ્ ।

પ્રત્યેક જીવ એકબીજાના અનુગ્રહથી અને ઉપકારથી જીવે છે. આ સંસારમાં મારી જીવનયાત્રાને આગળ વધારવામાં કેટલા લોકોનો સહયોગ મળ્યો ! એમનો મારા પર ઉપકાર છે. કોઈના ઉપકારને ભૂલી જવો, એ કૃતઘ્નતા છે. ઉપકારીનું ઋણ ચૂકવવાની માનસિક ભાવના રાખવી જોઈએ.

જરા વિચાર કરો : તમારા જીવન વિકાસમાં કોના-કોના ઉપકારો છે? ઉપકારીને ભૂલનાર માણસ મોટી ભૂલ કરે છે. તેના જીવનનો વિકાસ અટકે છે, માનવતાનો લોપ થાય છે. જે-જે તમારા ઉપકારી છે એમના પ્રત્યે કૃતજ્ઞતાની ભાવના હોવી જોઈએ. આપણા જીવનના વિકાસમાં કેટકેટલાનો સહયોગ મળ્યો છે ! શું એ સૌ પ્રત્યે ક્યારેય આભારની લાગણી અનુભવો છો ખરા? જો આભારની લાગણી અનુભવાય તો તમે કૃતજ્ઞી છો, નહિતર કૃતઘ્ની છો.

એક શેઠ રેલવે સ્ટેશનેથી ઓટોરિક્ષા પકડી ઘર તરફ રવાના થયા. રિક્ષાચાલકે એમના ઘર પાસે રિક્ષા ઊભી રાખી. શેઠ નીચે ઊતર્યા, રિક્ષાભાડાના પચાસ રૂપિયા આપ્યા અને રિક્ષાચાલકને કહ્યું : 'તારો આભાર માનું છું.' રિક્ષાચાલકે કહ્યું : 'એમાં આભાર શું માનવાનો હોય? મેં મારા ભાડાના પૈસા લઈને તમને અહીં પહોંચાડ્યા છે, એમાં મેં તમારા ઉપર કોઈ ઉપકાર નથી કર્યો.'

શેઠે કહ્યું : 'મેં રિક્ષાભાડાના જે પચાસ રૂપિયા આપ્યા છે એ તારા હકના છે, પરંતુ સુરક્ષિત ડ્રાઈવિંગ કરીને તું મને મારા ઘર સુધી લઈ આવ્યો એ માટે મેં તારો આભાર માન્યો. આ અડધો કલાક મારી જિંદગી તારા હાથમાં

હતી. તેજો સુરક્ષિત ડ્રાઈવિંગ ન કર્યું હોત તો હું મારા પરિવારને મળી શક્યો હોત ખરો? તારા સુરક્ષિત ડ્રાઈવિંગથી મારી જિંદગી બચી છે એ માટે તારો આભાર માનું છું.'

ડ્રાઈવરની આંખમાં ખુશીનાં આંસુ આવી ગયાં. તેણે કહ્યું : 'શેઠજી ! જિંદગીમાં પહેલી વાર આભાર માનનારા તમે મળ્યા છો મને. આજે મને ખબર પડે છે કે મારું સુરક્ષિત ડ્રાઈવિંગ કોઈની જિંદગી બચાવી શકે છે. શેઠજી, સાચી વાત આજે તમારાથી છુપાવી નથી શકતો. હું રોજ દારૂ પીને ગાડી ચલાવું છું. એ તો સંયોગ હતો કે આજે મને દારૂ મળ્યો નથી, એટલે તમે બિલકુલ સુરક્ષિત હતા. પણ આજે તમારી સામે સંકલ્પ કરું છું કે હું જીવનમાં ક્યારેય શરાબ નહિ પીઉં, કેમકે આજે મને ખ્યાલ આવ્યો છે કે મારું સુરક્ષિત ડ્રાઈવિંગ કોઈની જિંદગી બચાવી શકે છે.'

આ છે કૃતજ્ઞતા પ્રગટ કરવાનો અથવા આભાર માનવાનો પ્રભાવ. તમારો માનેલો આભાર કોઈને વ્યસનમુક્ત કરી શકે છે. તમારો માનેલો આભાર કોઈનું જીવન બદલી શકે છે. આભાર માનવાથી વિનમ્રતાનો ભાવ વિકસિત થાય છે, વ્યક્તિત્વમાં નવી ચમક અને આકર્ષણ ઊભાં થાય છે, સંબંધોમાં આત્મીયતા અને પોતાપણાનો ભાવ જાગે છે.

ઉપકારી પ્રત્યે સદાય નમ્રતા રાખવી, એની સેવા કરવી, એના ઉપકારને ભૂલવો નહિ આ જ જીવન વિકાસની યાત્રા છે. ઘરને સ્વર્ગ બનાવવા માટે આવો ગુણ આપણા સૌમાં વિકસિત થાય. આપણે આપણા જીવનની સજાગતાપૂર્વક તપાસ કરતાં રહીએ અને પોતાને સુધારવાનો દૃઢ સંકલ્પ કરીએ. માનવની નમ્રતા જ માનવને મહાન બનાવે છે. મહાનતાનું, શ્રેષ્ઠતાનું બીજ નમ્રતાના ગુણમાં જ છુપાયેલું છે. આ વાત ધ્યાનમાં

રાખી જીવનને એ દિશામાં ગતિશીલ બનાવીએ. બસ, પછી જુઓ, ઘર કેવું સ્વર્ગથી પણ સુંદર લાગે છે ! આપણે સારાં છીએ તો સૌ સારાં છે, એ સત્યને આપણે જીવનમાં સાકાર કરીએ.

આ પ્રકરણ વાંચ્યા પછી આટલી વાતો તમને સારી રીતે સમજાઈ ગઈ હશે :

- ♦ સંસારમાં અને ઘરમાં રહેતાં આવડે તો સ્વર્ગ અહીં જ છે. મર્યા પછીના સ્વર્ગની કલ્પનામાં કોઈ સાર નથી, માટે યાદ રાખો - સ્વયંને સુધારવામાં જ સ્વર્ગ છે.
- ♦ બીજાની ભૂલોને ઢાંકવાનો પ્રયત્ન કરો, પોતાની ભૂલોને સુધારવાનો પ્રયત્ન કરો. એકબીજા ઉપર દોષનો ટોપલો ન ઢોળો.
- ♦ લીધેલા ઉપકાર પ્રત્યે સદાય દિલમાં કૃતજ્ઞતા અને નમ્રતાનો ભાવ રાખો. તમારો કોઈ અપકાર કરે તો એને ભૂલી જતાં શીખો. ઘણું બધું ભૂલવા જેવું છે, તેને આપણે હંમેશાં માથા પર લઈને ફરીએ છીએ અને જાણી-જોઈને દુઃખી થઈએ છીએ.
- ♦ ક્યારેય કોઈના પ્રત્યે વેરભાવ ન રાખશો. વેરથી ચીકણાં કર્મોનો બંધ થશે, જે પછી ભોગવવાં ભારે પડશે. સૌથી પહેલાં નજીકવાળાં સાથે મૈત્રીભાવ રાખો. એમની ભૂલોને ઉદાર ચિત્તે ક્ષમા કરતાં શીખો.
- ♦ અહં એ સંબંધોરૂપી દૂધમાં લીંબુના રસનું ટીપું નાખવા બરાબર છે. ક્યારેય અહંભાવમાં આવી સંબંધો અને પ્રેમની ઉપેક્ષા ન કરશો. નમ્રતા ભલભલા માણસને વશ કરી શકે છે. માટે નમ્રતા એ જ ધર્મનો અને પ્રેમનો પાયો છે, એમ સમજી નમતાં શીખજો. નાના રહેવું એ જ મોટા બનવાનો ઉપાય છે. ■

જ્યારે ટોળાંની બુદ્ધિ લોક થઈ જાય છે

કોઈએ કહ્યું ગામમાં ચોર આવ્યા છે !, પછી તો આખું ગામ હાકોટા.. પડકારા કરતું... બૂમો પાડતું.. લાકડીઓ લઈને લાકડીઓ પછાડતું નીકળી પડ્યું, ચોરને પાડી દેવા અને ધીબેડવા...ઉમટી પડ્યું , ગામ એવું દોડ્યું કે દૂર દૂર સુધી ધૂળની ડમરીઓ ઉડી, બાજુના ગામે આ ડમરીઓ જોઈ અને કોક બોલ્યું કે બાજુના ગામમાં ચોર આવ્યા છે, તો તે ગામ પણ હાકોટા પડકારા કરતું બહાર નીકળી... બાજુના ગામ તરફ દોડવા લાગ્યું, ટોળાને ના કોઈ દિશા હોય છે કે ના કોઈ વિવેકબુદ્ધિ, ખરેખર ચોર આવ્યો જ નહોતો, ગામમાંથી એક પણ જણે સાચું જાણવાની તસ્દી લીધી નહિ કે ખરેખર ચોર આવ્યો છે કે નહિ ? આવા સમયે ટોળાની બુદ્ધિ લોક થઈ જાય છે, વિચારશક્તિ કુંઠિત થઈ જાય છે, ટોળું ભાન ભૂલેલું હોય છે, સારા નરસાનો વિવેક ટોળું ગુમાવી દે છે, જેમ પવન ફરે તેમ ટોળું ફરી જતું હોય છે, ટોળાને જેમ દોરવવું હોય તેમ દોરવાઈ જાય, કારણકે ટોળાંની કોઈ મંઝિલ હોતી નથી કે નથી હોતી પોતાના વિચારોની સ્થિરતા, કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે જૂઠું કે અફવા વાવાઝોડાની જેમ ફેલાય છે અને તેટલી જ ઝડપથી શમી પણ જાય છે. આખરે સાચી વાત ટકી જાય છે અને સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરે છે, ઘણીવાર સાંભળેલી વાત.. જૂઠું ના પિલર ઉપર ટકેલી હોય છે, સત્યના મૂળ ને સ્પર્શ કર્યા વગર સત્યની અનુભૂતિ થઈ ના શકે.

પાછું ભેગું થયું ટોળું...નક્કી આજે કોઈ નિર્દોષ નવાણીયો વધેરાઈ જશે, કોઈ એકલો અટૂલો સત્ય નિષ માણસ વધેરાઈ

જશે, નથી હોતા ટોળાને આંખ કાન..જે જોઈ શકે.. સાંભળી શકે સાચું, વધેરાય શ્રીફળ ભગવાનને શુભ હેતુ..પૂજા વિધિ માટે, પણ ટોળું વધેરે માણસને ભોંય ભેગો કરવા, રચાય પેંતરા ખોટાને સાચા સાબિત કરવાના, ભગવાને આપખું આપ્યું નથી આવા પેંતરા કરવા માટે, આંગણે આવી ઉભુ રહેશે દ્વાર ખટખટાવતું મૃત્યુ, ઘરની મધ્યમાં પડી હશે લાશ તમારી મડદું બનીને, ત્યારે તમને જરૂરથી યાદ કરશે તમારા પેંતરા માટે... આજ ટોળું!!

જ્યારે કોઈ ટોળાંને અનુસરે છે ત્યારે તેની પણ વિચારશક્તિ લોક થઈ જાય છે, ટોળું સ્વતંત્ર વિચાર ગુમાવી બેસે છે, ટોળાંને સરળતાથી ગેરમાર્ગે દોરી શકાય છે, ટોળામાં કોઈ ખોટી વાત નાખી દો... તો ટોળું કશું જ વિચાર્યા વગર ખોટી વાત ને સાચી માનીને અનુકરણ કરશે, ટોળાંની માનસિકતા ખતમ થઈ ગઈ હોય છે, ક્યારેક ટોળું એટલી હદે દ્રષ્ટિહિન થઈ જાય છે કે સાચા ફૂલો અને કુત્રિમ ફૂલો વચ્ચેનો ભેદ પણ ઓળખી શકતું નથી, ટોળાંમાં સામેલ થતાં પહેલાં આપણે આપણી સ્વતંત્ર સમજણ ગુમાવવી જોઈએ નહિ, ટોળાંની પાછળ જતા પહેલા આપણી બુદ્ધિનું તાળું વિવેક પૂર્વક ખોલી નાખવું જોઈએ, ટોળાંની દુનિયા હૈશો.. હઈશો.... અને હાઈશો.. હાઈશો વાળી હોય છે, જેમાં કેટલાય નિર્દોષ માણસો કુટારી જાય છે અને ટોળાંની વિકૃતિનો ભોગ બને છે, ટોળાંમાંથી અને ટોળાની જ એક મુખ્ય વ્યક્તિ જે પોતાના

બદઈરાદા થકી આખા ટોળાંને સરળતાથી ગેરમાર્ગે દોરીને ભમરીયા કૂવામાં ડુબાડી શકે છે, બુદ્ધિજીવી વ્યક્તિ એ છે કે આવા ટોળાંમાંથી બહાર નિકળી પોતાનો રસ્તો અલગ કરી દે છે. ઘેટાંના ટોળાંમાંથી સૌથી આગળ ચાલતું ઘેટું કૂવામાં પડે એટલે પાછળ બધા ઘેટાં ઊંધું ઘાલી કૂવામાં ધકેલાય છે. જંગલી ઘાસ વાળા જંગલમાં ભૂલા પડ્યા પછી બહાર નીકળવું મુશ્કેલ છે, પરંતુ જંગલી ઘાસના જંગલમાં પ્રવેશ કરતા પહેલા જ આપણે વિચારી લઈએ કે આગળ ઘનઘોર અને ભયાનક જંગલ છે.. તો બચી શકાય છે, ક્યારેક બુદ્ધિનું તાળું વિવેકપૂર્વક ખુલ્લું રાખવું હિતાવહ છે જે આપણને સાચા રસ્તે જવામાં મદદરૂપ થાય છે તે નિર્વિવાદ છે.

જ્યારે ટોળાની વિચારશક્તિ કુંઠિત થઈ જાય છે ત્યારે વ્યક્તિની સ્વતંત્રતા રૂંધાઈ જાય છે. જ્યાં વિચારોની મોકળાશ ના હોય ત્યાં બંધિયારપણાની બદબુ આવતી હોય છે, ટોળામાં રહેલા વ્યક્તિઓની પોતાની ખુદની વૈચારિક સમૃદ્ધિ નહિ હોવાને કારણે ટોળાથી પોતાની જાતને અલગ કરી શકતા નથી.

આખરે સાતત્ય પૂર્ણ વાત એ છે કે ટોળાંની માનસિકતાનો ભોગ આપણે ના બનવું જોઈએ. ■ મો. ૯૮૨૫૦૧૪૦૬૩

Reach the pinnacle of
SOPHISTICATION

Security with CCTV

Jogging Track

Landscape Garden

Club House
Indoor games

Multi Purpose Hall

Open Theatre

Gymnasium

Gazebo

Children Play Area

Senior Citizen Sitting

Drop Off Zone

DG Set

THE SPIRE

3 BHK HAPPY LIVING & SHOPS

SCAN FOR LOCATION

Nr. Bharat Petrol Pump, Opp. Babylon Club
S.P. Ring Road, Ahmedabad 380060

CONTACT NO.
+91 75 75 00 92 77

SCAN FOR BROCHURE

PR/GJ/AHMEDABAD/AHMEDABAD CITY/Ahmedabad Municipal Corporation/MN235AA10135/211022 | www.gujrera.gujarat.gov.in

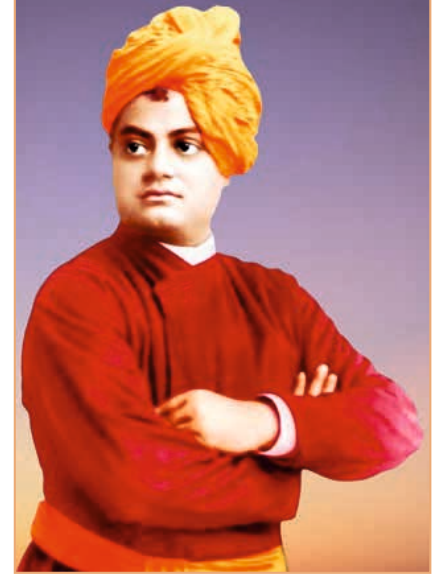
૩૨ | ૦૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૨૪ | ઉમાસૃષ્ટિ | www.vishvumiyafoundation.org

યુવાનોને સંબોધન - શ્રદ્ધા

- ❖ કહેવાતા ધનિકોનો વિશ્વાસ ન કરો. તેઓ જીવતાં કરતાં મરેલા વધારે છે. જેઓ વિનમ્ર, ગરીબ છતાં વફાદાર છે એવા ઉપર, તમારા ઉપર આશા અવલંબી રહી છે. પરમેશ્વરમાં શ્રદ્ધા રાખો. મને અસલ મનુષ્ય આપો. મારે ઢગલે ઢગલા નકલી માણસોની જરૂર નથી. કોઈ તમને મદદ કરે એમ ઈચ્છો નહિ. બધાં માનવ કરતાં શું પરમાત્મા અનંત ગણો મહાન નથી? પવિત્ર રહો, ઈશ્વરમાં શ્રદ્ધા રાખો. હંમેશાં તેના પર આધાર રાખો. તો તમે સાચા રાહ પર છો; તમારી સામે કોઈપણ ફાવશે નહિ.
- ❖ આજ્ઞાપાલનનો સદ્ગુણ કેળવો. પરંતુ તમારે તમારી શ્રદ્ધાનું બલિદાન કદી આપવું નહીં. જો વડીલોની આજ્ઞા ન માનવામાં આવે તો શક્તિઓનું એ કીકરણ થઈ શકે નહિ, અને વ્યક્તિગત શક્તિઓનું એ કીકરણ થાય નહિ ત્યાં સુધી મહાન કાર્ય થઈ શકે નહિ.
- ❖ તમારામાંના દરેકે મહાન શક્તિશાળી થવું જ જોઈએ. ‘થવું જ જોઈએ’ એવા શબ્દો હું વાપરું છું. આજ્ઞાપાલન, તત્પરતા અને પોતાના સંઘ માટે પ્રેમ, જો તમારામાં આ ત્રણ વાત હશે તો તમને કોઈપણ રોકી શકશે નહિ.
- ❖ લોહું ગરમ હોય ત્યારે તેના પર હથોડાના ઘા કરો. એ વખતે આગસ નહિ ચાલે. કાયમને માટે ઈર્ષ્યા અને અહંભાવને ઊંડા દરિયામાં પધરાવી દો. અતૂટ શક્તિ સહિત કાર્યક્ષેત્ર પર આવો, અને

સમગ્ર બળ વાપરી કાર્ય કરો. એટલે પરમાત્મા તમારો માર્ગદર્શક બનશે.

- ❖ બાવરા બનીને કંઈ કરો નહિ. પવિત્રતા, ધૈર્ય અને ખંત, આ ત્રણ વિજયનાં આવશ્યક અંગ છે. અને પ્રેમ સર્વોપરી છે. અનંત કાલ તમારો છે. અયોગ્ય ઉતાવળ કરવાની જરૂર નથી.
- ❖ દરેક પ્રજાનો ઈતિહાસ તપાસતાં માલૂમ પડશે કે જે વ્યક્તિઓમાં આત્મશ્રદ્ધા હતી તે વ્યક્તિઓ જ મહાન અને શક્તિશાળી થયેલ છે.
- ❖ આપણું અપૂર્વ પુરાતન પુસ્તક શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા આપણને નાની નાની બાબતોમાં પણ મહત્તા શીખવે છે.
- ❖ ગયેલું ફરી પાછું આવતું નથી. વીતેલી રાત પાછી દેખાતી નથી. બલહીન બનેલું ભરતીનું મોજું ફરીથી સપાટી પર આવતું નથી; તેમ જ જીવાત્મા પણ એનું એ જ શરીર બીજીવાર ધારણ કરતો નથી. તેથી નિર્જીવ ભૂતકાળને છોડી જીવંત વર્તમાનની પૂજા કરવાનું ઓ માનવી ! અમે તમને આમંત્રણ આપીએ છીએ. ગઈ ગુજરીનો સખેદ વિચાર કર્યા કરવાને બદલે વર્તમાનની પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવાનું અમે તમને આમંત્રણ આપીએ છીએ; ભૂંસાઈ ગયેલા જૂના ચીલાઓને ફરી સમા કરવાની નકામી તકલીફ લેવાને બદલે નજીકમાં જ આવેલા અને તાજેતરમાં જ તૈયાર કરેલા નવા ધોરી રસ્તા ઉપર ચાલવા અમે તમને બોલાવીએ છીએ. જે બુદ્ધિમાન હશે તે સમજશે !

- ❖ ફરીથી સાચી શ્રદ્ધાની ભાવના આપણામાં જાગ્રત થવી જોઈએ; આપણે પોતાની જાતમાં વિશ્વાસ પ્રગટાવવો જોઈએ, અને તો જ આપણા દેશ સમક્ષ પડેલી સમસ્યાઓનો ઉકેલ આપણે આપણી જાતે જ ધીરે ધીરે શોધી શકશું.
- ❖ તમે જરા વધારે સુધારેલી ભાષામાં વાતચીત કરો છો તેથી માનો છો કે સાધારણ માણસ કરતાં તમે વધારે ઊંચા દરજ્જાના છો અને આ ઉપરાંત જો તમારામાં આધ્યાત્મિકતાનું ધમંડ આવી જાય, તો પછી સત્યાનાશ જ નીકળી ગયું સમજવું. એ તો બધાં બંધનોમાં ભયંકર છે.
- ❖ હું કઠોપનિષદનો એ મહાન શબ્દ ‘શ્રદ્ધા’ યાદ રાખું છું. શ્રદ્ધાનો ઉપદેશ આપવો તેને મેં મારા જીવનનું મુખ્ય કર્તવ્ય બનાવ્યું છે. હું ફરીથી તમને કહું છું કે, મનુષ્યજાતિનું તથા સર્વ ધર્મોનું એ

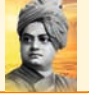
યુવા સૃષ્ટિ

સૌથી બળવાન તત્ત્વ છે. સર્વપ્રથમ તમારામાં શ્રદ્ધા રાખો. ધનવાનો અને એવા મોટા માણસોની મદદ શોધો નહિ. દુનિયામાં સૌથી મહત્ત્વનાં અને જબરાં કામો તો ગરીબોએ જ કર્યા છે. દઢ રહો અને સર્વથી વધારે તો પૂરેપૂરા પવિત્ર અને નિખાલસ બનો. તમારા ઉચ્ચ ભાવિમાં વિશ્વાસ રાખો.

- ❖ દરેક વાતની મજાક ઉડાવવાનો તથા ગંભીરતાના અભાવનો જે ભયંકર રોગ આપણા પ્રજાજીવનમાં ધીરે ધીરે પેસતો જાય છે, તેનાથી બચો. એ ટેવ છોડી દો. શક્તિમાન બનો અને શ્રદ્ધા ધારણ કરો; બસ, બીજું બધું તેના મેળે ચોક્કસ ચાલ્યું આવશે.
- ❖ તમે ગરીબ છો, મિત્ર વિનાના છો, એમ ધારો નહિ. વારુ, કહો તો ખરા, પૈસાથી કદી માણસ બનતો જોયો છે? માણસ હંમેશાં પૈસાને પેદા કરે છે. માનવશક્તિ દ્વારા, ઉત્સાહના સામર્થ્ય દ્વારા ને શ્રદ્ધાના બળથી જ આ જગત અસ્તિત્વમાં આવ્યું છે.
- ❖ હું તો ઝનૂનીના ઊંડાણ સાથે જડવાદીની વિશાળતા માગું છું. મહાસમુદ્ર જેવા ઊંડા અને અનંત આકાશ જેટલા વિશાળ હૃદયની જરૂર છે.
- ❖ એ બધી જૂની ચર્ચાઓ જવા દો; નકામી બાબતો માટેની તકરાર, એ તો ખુલ્લેખુલ્લી મૂર્ખાઈ છે. આપણા અધઃપતનનાં છેલ્લાં છસો-સાતસો વર્ષોનો વિચાર કરો. હજારો આધેડ ઉંમરના માણસો વર્ષોનાં વર્ષો ચર્ચા કર્યા કરે કે પ્યાલો જમણા હાથમાં રાખીને પાણી પીવું કે ડાબા હાથમાં રાખીને? હાથ ત્રણવાર ધોવા કે ચાર

ઊભા થાઓ, જાગૃત થાઓ, અને જ્યાં સુધી લક્ષ્યસ્થાને પહોંચો નહિ ત્યાં સુધી અટકો નહિ !

- ❖ વાર ? કોગળા પાંચ વાર કરવા કે છ વાર ? આવા આવા મહત્ત્વ (!) ના પ્રશ્નોનો નિર્ણય કરવામાં જે માણસો પોતાની આખી જિંદગી ખર્ચી નાખે તેમની પાસેથી તમે શાની આશા રાખી શકો? અને વળી તેના ઉપર વિદ્વતાભર્યું તત્ત્વજ્ઞાન ઠાલવે ! આપણો ધર્મ રસોઈઘરમાં જ સમાઈ જશે એવી મને બીક લાગે છે. આપણામાંનો મોટો ભાગ વેદાંતીયે નથી, પૌરાણિક પણ નથી, તાંત્રિક પણ નથી; આપણે તો છીએ ‘રખે મને અડકતા’વાદી. આપણો ધર્મ રસોડામાં છે, આપણો ઈશ્વર રાંધવાનાં વાસણ છે, અને આપણો ધર્મ છે, ‘મને અડતા નહિ, હું પવિત્ર છું.’ આમ થોડાં વધારે વર્ષ ચાલશે તો આપણામાંના દરેકને ગાંડાની હોસ્પિટલમાં જવું પડશે.
- ❖ તમારા આદર્શને તમારે એકનિષ્ઠાથી વળગી રહેવું જોઈએ. ક્ષણિક લાગણી-વશતા નહિ પણ શાંત, સ્થિર અને આગ્રહી એકનિષ્ઠા; ગર્જના અને વીજળીના કડાકા વખતે પણ આકાશ સામે જોઈ રહેતા અને મેઘના પાણી સિવાય બીજું પાણી નહિ પીતા ચાતકના જેવી એકનિષ્ઠા જોઈએ.
- ❖ પવિત્રતા મેળવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં ખપી જાઓ; હજારવાર મૃત્યુને આવકાર આપો, નિરાશ ન થતા. જો મધુર અમૃત ન મળે તો તેથી કંઈ ઝેર ન સ્વીકારાય.
- ❖ કદી પણ ધર્મ બાબતમાં ઝઘડામાં ન પડો, ધર્મ સંબંધી ઝઘડા અને વાદવિવાદ માત્ર એટલું જ બતાવે છે કે આધ્યાત્મિકતાનો અભાવ છે. ધાર્મિક ઝઘડાઓ ફોતરાંઓ

જેવી નકામી બાબતો માટે જ હોય છે. જીવાત્માને નીરસ બનાવીને જ્યારે વિશુદ્ધિ અને આધ્યાત્મિકતા ચાલ્યાં જાય છે, ત્યારે ઝઘડાઓ શરૂ થાય છે, તે પહેલાં નહિ.

- ❖ મતમતાંતરોની દરકાર કરો નહિ. પંથ, સંપ્રદાય, દેવળ કે મંદિરની પરવા કરો નહીં. દરેક વ્યક્તિની અંદર રહેલ જીવનના સારભૂત તત્ત્વની અપેક્ષાએ પંથ વગેરેની કંઈ કિંમત નથી અને એ સારભૂત તત્ત્વ જ આધ્યાત્મિકતા છે.
- ❖ વ્યક્તિમાં જેમ તેનો વધારે વિકાસ તેમ કલ્યાણ કરવાને તે વધારે શક્તિમાન. સર્વપ્રથમ એ આધ્યાત્મિકતા મેળવો, શક્તિ પ્રાપ્ત કરો, અને કોઈની પણ ટીકા કરો નહિ; દરેક ધર્મના સિદ્ધાંતમાં, દરેક સંપ્રદાયમાં કંઈ ને કંઈ સત્ય રહેલું છે. ધર્મ એ શબ્દ નથી; સંજ્ઞા નથી કે સંપ્રદાય પણ નથી, પણ એ તો આધ્યાત્મિક સાક્ષાત્કાર છે, એમ તમારા જીવન દ્વારા બતાવો.
- ❖ અંતઃકરણપૂર્વકનો વિશ્વાસ તથા શુદ્ધ ઉદ્દેશ હંમેશાં વિજયી નીવડે છે, અને આ બંને વડે સજ્જ થયેલ નાનો સમૂહ પણ ગમે તેવા સખત વિરોધની સામે ટકી શકવાને સરજાયેલો છે.
- ❖ સત્ય, પવિત્રતા અને નિઃસ્વાર્થતાને ધારણ કરનાર જ્યાં જ્યાં હોય, ત્યાં ત્યાં તેને દબાવી શકે એવી કોઈ શક્તિ આ પૃથ્વી પર નથી. આ ગુણો હોય તો એક વ્યક્તિ પણ તેની વિરુદ્ધમાં રહેલા આખા વિશ્વનો સામનો કરી શકે છે.

મહાદેવના પંચ ક્ષેદારની યાત્રા

પંચકેદાર હિન્દુઓના પાંચ શિવમંદિરોનું સામુહિક નામ છે. આ મંદિરો ભારતના ઉત્તરાખંડ રાજ્યના ગઢવાલ વિસ્તારમાં આવેલા છે. અસીમ પ્રાકૃતિક સૌંદર્યથી છલોછલ હિમાલયની પર્વતમાળાના મધ્યભાગમાં સનાતન હિન્દુ સંસ્કૃતિનો શાશ્વત સંદેશ આપનાર, અડગ શ્રદ્ધા અને વિશ્વાસના પ્રતિક આ મંદિરો પંચકેદાર નામથી ઓળખાય છે. પંચકેદારમાં પ્રથમ કેદારનાથ જ્યોતિર્લિંગ (૩૫૮૩ મી.), ૨. તુંગનાથ (૩૬૮૦ મી.), ૩. રૂદ્રનાથ (૨૨૮૬ મી.), ૪. મદમહેશ્વર (૩૪૮૦ મી.), ૫. કલ્પેશ્વર (૨૨૦૦ મી.) નો સમાવેશ થાય છે. ભારતમાં હિન્દુ ધર્મની સૌથી મહત્વપૂર્ણ યાત્રાઓમાં ‘પંચકેદાર’ નો સમાવેશ થાય છે. પંચકેદાર યાત્રા કરવાનો સૌથી સારો સમય એપ્રિલ, જૂન, સપ્ટેમ્બર અને ઓક્ટોબર મહિનો છે. કારણ કે ઓગસ્ટમાં વરસાદને કારણે લેન્ડ સ્લાઈડીંગ થાય છે અને શિયાળામાં ખૂબ જ હિમવર્ષા થાય છે. પંચકેદારનું વર્ષાન સ્કંદપુરાણમાં કેદારખંડમાં જોવા મળે છે.

૧. કેદારનાથ :

પ્રાચીન કથાનુસાર મહાભારત યુધ્ધમાં ભાતૃહત્યાના પાપનું પ્રાયશ્ચિત કરવા પાંડવો આ વિસ્તારમાં આવી મહાદેવનું તપ કરવા લાગ્યા, પરંતુ શિવ પાંડવોને દર્શન આપવા ઈચ્છતા ન હોઈ અંતર્ધ્યાન થઈ કેદારમાં ચાલ્યા ગયા. પાંડવો શિવની પાછળ - પાછળ ગયા, ત્યારે મહાદેવે બળદનું સ્વરૂપ ધારણ કરી લીધું. ભીમ જ્યારે બળદને પકડવા લાગ્યો ત્યારે ભીમે બળદની ત્રિકોણાકાર પીઠનો ભાગ પકડી લીધો. મહાદેવ પાંડવોની ભક્તિ અને દૃઢ સંકલ્પથી પ્રસન્ન થયા અને પાંડવોને પાપ મુક્ત કર્યા. ત્યારથી મહાદેવ બળદની પીઠની આકૃતિના રૂપમાં કેદારનાથમાં પૂજાવા લાગ્યા. મહાદેવ જ્યારે બળદના સ્વરૂપે અંતર્ધ્યાન થયા તો એના ધડનો ઉપરનો ભાગ કાઠમંડૂમાં પ્રગટ થયો. જ્યાં પશુપતિનાથ નામે પ્રસિધ્ધ થયાં.

શિવની ભુજાઓ તુંગનાથમાં, મુખ રૂદ્રનાથમાં, નાભી મદ મહેશ્વરમાં અને જટા કલ્પેશ્વરમાં પ્રગટ થઈ. એટલે જ આ ચારેય સ્થાનો સાથે કેદારનાથ ધામને પંચકેદાર કહેવામાં આવે છે. કેદારનાથ ધામ ઉત્તરાખંડના રૂદ્ર પ્રયાગ જિલ્લામાં આવેલ છે. કેદારનો અર્થ થાય છે દલદલ. આ મંદિરનું નિર્માણ પાંડવોએ કરાવેલ જ્યારે આદિ શંકરાચાર્યે મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવેલ. અહીં આદિ શંકરાચાર્યની સમાધિ પણ છે. અહીં મે થી નવેમ્બર દરમિયાન જ ઈઈ શકાય છે. ૨૦૧૮માં ભીષણ તોફાનમાં આખો કેદારનાથ વિસ્તાર સાફ થઈ ગયેલ, પરંતુ મંદિરને કશું જ નુકસાન ન થયું. ત્યારબાદ પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ કેદારનાથ ધામનો કરોડો રૂપિયાના ખર્ચે અકલ્પનીય વિકાસ કર્યો. ગૌરીકુંડથી ૧૪ કિ.મી. પગપાળા/ઘોડા/પાલકી દ્વારા અને હેલિકોપ્ટરથી પણ કેદારનાથ પહોંચી શકાય છે. કેદારનાથમાં રાત્રિ નિવાસ વ્યવસ્થા લીમીટેડ હોવાથી મોટાભાગના યાત્રિકો બેઝ કેમ્પમાં નીચે સીતાપુર/ગૌરીકુંડ નાઈટ કરે છે. ચારધામ યાત્રામાં પણ કેદારનાથનો સમાવેશ થાય છે. સમગ્ર ભારતમાંથી સૌથી વધુ યાત્રિકો અને ખાસ કરીને યુવાવર્ગ બાબા કેદારના દર્શને આવે છે. ઋષિકેશથી કેદારનાથ ૨૨૩ કિ.મી. દૂર છે. ઋષિકેશથી દેવપ્રયાગ, શ્રીનગર, રૂદ્ર પ્રયાગ, તીલવાડા, અગસ્ત્ય મુનિ કુંડ, ગુમ કાશી, ફાટા, રામપુર, સોનપ્રયાગ, ગૌરી કુંડ, રામબારા, લીનચૌલી થઈ કેદારનાથ પહોંચી શકાય છે. ગૌરીકુંડથી કેદારનાથ જવા બે રસ્તા છે : જેમાં ૧. ચૌમાસી, ખામ, રામવાડા, કેદારનાથ (૧૮ કિ.મી.) અને ૨. ત્રિજુગી નારાયણથી કેદારનાથ જે ૧૫ કિ.મી. દૂર છે.

યાત્રા સૃષ્ટિ

૨. મધ્ય મહેશ્વર મહાદેવ મંદિર :

આ મંદિર ૧૨,૦૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ પર ચોખંલા શિખરની તળેટીમાં આવેલ છે. જે દ્વિતીય કેદાર તરીકે ઓળખાય છે. અહીં મહાદેવના મધ્યભાગના દર્શન થાય છે. દ.ભારતના શૈવ પુજારી કેદારનાથની જેમ અહીં પણ પૂજા કરે છે અને છ મહિના શીતકાલમાં આ મંદિર બંધ રહે છે. મહાદેવે માતા પાર્વતી સાથે અહીંના નૈસર્ગિક વાતાવરણમાં એક રાત્રી વીતાવેલ એવું મનાય છે. ગુપ્ત કાશીથી ૨૫ કિ.મી. ઉત્તર-પૂર્વમાં આ મંદિર આવેલ છે. અહીંથી કેદારનાથ અને નિલકંઠના બર્ફચ્છાદિત શિખરોના પણ દર્શન થાય છે. મંદિરથી ૮ કિ.મી. દૂર નંદીકુંડ આવેલ છે. જે ગરમ પાણીનો કુંડ છે. મધ્ય મહેશ્વર હિમાલયના માનસોના ગામમાં એક સુંદર હરિયાળી ઘાટીમાં આવેલ છે. ઉખીમઠથી ૧૮ કિ.મી. દૂર અનિયાનાથી ટ્રેકિંગ કરીને મધ્ય મહેશ્વર જઈ શકાય છે. રસ્તામાં યાત્રિકોને હિમાલયના મોનાલ તેતર, હિમાલયન કસ્તુરી મૃગ સહિત અનેક ઝરણાં અને હિમાલયના ઉતુંગ શિખરો જોવા મળે છે.

૩. તુંગનાથ મહાદેવ મંદિર :

તુંગનાથ દુનિયામાં સૌથી વધુ ઊંચાઈ પર આવેલ શિવમંદિર છે. પંચકેદારમાં તૃતીય કેદાર તરીકે તુંગનાથનો સમાવેશ થાય છે. પ્રાચીન કથાનુસાર મહાદેવની ભૂજા અહીં જોવા મળેલ. રાવણે મહાદેવને પ્રસન્ન કરવા આ મંદિરમાં તપસ્યા કરી હતી. કેદારનાથની જેમ આ મંદિરનું નિર્માણ પણ પાંડવો દ્વારા કરાયેલ, બીજી માન્યતાનુસાર આદિ શંકરાચાર્યએ પોતાની ઐતિહાસિક યાત્રા દરમ્યાન તુંગનાથ મંદિરનું નિર્માણ કરેલ. મંદિરના ગર્ભગૃહમાં આજે પણ પાંડવો અને આદિ શંકરાચાર્યની તસ્વીર જોવા મળે છે. રૂદ્રપ્રયાગ જલ્લામાં ચોપતાથી ૪ કિ.મી.

દૂર તુંગનાથ આવેલ છે. કેદારનાથથી બદ્રીનાથ જતાં રસ્તામાં ટ્રેકિંગ કરી તુંગનાથ પહોંચી શકાય છે. આ મંદિર સુંદર વાસ્તુકલાથી નિર્મિત છે. દર વર્ષે હજારો યાત્રિકો મહાદેવના આર્શિવાદ મેળવવા તુંગનાથ આવે છે, અહીંથી ચંદ્રશીલા શિખર પણ ટ્રેકિંગ દ્વારા જઈ શકાય છે. જે ૧ કિ.મી. દૂર છે અહીંથી નંદાદેવી, કેદાર, ત્રિશુલ, બંદરપૂંછ અને ચોખંલા શિખરનો ખૂબસુરત નજારો યાત્રિકોને મંત્રમુગ્ધ કરી દે છે. તુંગનાથ મંદિર પણ છ મહિના માટે બંધ રહે છે. તુંગનાથ જવા માટે હરદ્વાર, ઋષિકેશથી દેવપ્રયાગ, શ્રીનગર, રૂદ્રપ્રયાગ, ઉખીમઠ, ગુપ્ત કાશી, ચોપતા થઈ તુંગનાથ પહોંચી શકાય છે. ચોપતા અદ્ભૂત અલૌકિક પ્રાકૃતિક સૌંદર્યને કારણે ભારતના ‘મીની સ્વિટ્ઝર્લેન્ડ’ તરીકે પ્રખ્યાત છે. ચોપતા પહોંચવાના બે માર્ગ છે. ૧. ઋષિકેશ થી ગોપેશ્વર ૨૧૨ કિ.મી. અને ગોપેશ્વર થી ચોપતા ૪૦ કિ.મી.

છે. ૨. ઋષિકેશ થી ઉખીમઠ ૧૮૩ કિ.મી. અને ત્યાંથી ચોપતા ૨૫ કિ.મી. દૂર છે. ઋષિકેશથી ગોપેશ્વર નિયમિત બસ સેવા ઉપલબ્ધ છે. એનાથી આગળ જીપ, કાર, ટેક્સી દ્વારા જઈ શકાય છે. તુંગનાથ જવા માટે માર્ચ થી નવેમ્બરનો સમય ઉત્તમ છે. તુંગનાથ જવા માટે બેઝ કેમ્પ ચોપતા છે. ત્યાંથી તુંગનાથ ૪ કિ.મી. અને તુંગનાથથી ચંદ્રશીલાનો બે કિ.મી.નો ટ્રેક છે.

યાત્રા સૃષ્ટિ

૪. રૂદ્રનાથ મહાદેવ મંદિર :

ચોથા કેદારના રૂપમાં ભગવાન રૂદ્રનાથ વિખ્યાત છે. આ મંદિર ૨૨૮૬ મીટરની ઊંચાઈ પર એક ગુફામાં આવેલ છે. ગુફામાં મહાદેવના મુખારવિંદના દર્શન થાય છે. આ મંદિર ગાઢ જંગલની વચ્ચે આવેલ છે. અહીંથી નંદાદેવી, નંદાઘંટી, ત્રિશુલી સહિત અનેક ભવ્ય શિખરના દર્શન થાય છે. ભક્તો અહીં પૂર્વજોની પ્રાર્થના માટે આવે છે. પ્રાકૃતિક પથ્થરો દ્વારા નિર્મિત રૂદ્રનાથ મંદિર અલ્પાઈન ઘાસના મેદાનથી ઘેરાયેલ છે. આ મંદિરની ખાસીયત એ છે કે તે સૂર્યકુંડ, ચંદ્રકુંડ, તારાકુંડ અને મનકુંડ જેવા અનેક તળાવ અને કુંડથી ઘેરાયેલ છે. આ મંદિરનો ટ્રેક પંચકેદારના અન્ય બધા મંદિરોની તુલનામાં સૌથી વધુ કઠિન મનાય છે. જે ૨૦ કિ.મી. નો છે. રૂદ્રનાથ જતા મોટાભાગના ટ્રેક ગોપેશ્વર (ચમોલી જિલ્લો) થી શરૂ થાય છે. બીજો રસ્તો ઉર્ગમ ઘાટીના દમુક ગામથી જાય છે. જે ખૂબ જ દૂર્ગમ છે. એટલે મોટાભાગના લોકો ગોપેશ્વરથી નજીક સગર ગામથી યાત્રા શરૂ કરે છે. શિયાળામાં રૂદ્રનાથ મંદિરના કપાટ બંધ થતાં ગોપેશ્વરમાં ભગવાન શિવની પૂજા - અર્ચના કરવામાં આવે છે.

૫. કલ્પેશ્વર મહાદેવ મંદિર :

પંચમ કેદારના રૂપમાં કલ્પેશ્વર મંદિર પ્રખ્યાત છે. તે કલ્પનાથ નામે પણ પ્રખ્યાત છે. અહીં મહાદેવની જટાના દર્શન થાય છે. યાત્રિકો બારે મહિના આ સ્થાનની યાત્રા કરી શકે છે. આ સ્થળે દૂર્વાષા ઋષિએ કલ્પવૃક્ષ નીચે તપસ્યા કરી હતી. ત્યારથી આ સ્થાન કલ્પેશ્વર અને કલ્પનાથ નામે પ્રસિધ્ધ થયું. ઋષિઓનું ધ્યાન ધરવા માટેનું પ્રિય સ્થળ છે. ઋષિ અર્થે પણ અહીં જ તપસ્યા કરેલ. એ સમયે એમણે અપ્સરા 'ઉર્વશી'ની પણ રચના કરી હતી. ઋષિકેશ- બદ્રીનાથ માર્ગ પર આવેલ હેલંગ થી ઉર્ગમ ઘાટી પહોંચી શકાય છે. ઉર્ગમ થી કલ્પેશ્વરનો ૨ કિ.મી. આસાન ટૂંક છે. હેલંગથી કલ્પેશ્વરની યાત્રા પર રસ્તામાં અલકનંદા અને કલ્પસંગા નદીની સુંદર સંગમની સાથે અહીંનું પ્રાકૃતિક સૌંદર્ય યાત્રિકોને મંત્રમુગ્ધ કરી દે છે.

હિન્દુ ધર્મની પંચકેદાર યાત્રાનું વિશેષ મહત્ત્વ છે. જેમાં યાત્રિકોને અલૌકિક પ્રાકૃતિક સુંદરતાની સાથે આધ્યાત્મિક અને પરમતત્ત્વની અનુભૂતિનો અહેસાસ કરાવે છે. સાથે સાથે હિમાલયની આરોગ્યપ્રદ આબોહવા યાત્રિકોને સ્વસ્થ અને તંદુરસ્ત બનાવે છે. પંચકેદારના દર્શનનો પ્રારંભ મે મહિનાની અલગ - અલગ તારીખે થાય છે. જેમાં કેદારનાથ ૧૦ મે, મધ્ય મહેશ્વર ૨૨ મે, તુંગનાથ ૧૪ મે, રૂદ્રનાથ ૧૮ મે અને કલ્પેશ્વર સમગ્ર વર્ષ દરમ્યાન ખુલ્લું રહે છે. પંચકેદારની આ યાત્રા યાત્રિકોને પરમસત્તાની અનુભૂતિ કરાવવાની સાથે યાત્રિકોના શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ અને સાહસને વધુ મજબૂત બનાવે છે.

મો. ૯૪૨૭૪ ૯૫૧૭૫

ડૉ. વિક્રમ શાહ

લેખક વિશ્વ વિખ્યાત બોઈન્ટ - રિપ્લેસમેન્ટ સર્જન, Zero Techniqueના પ્રણેતા, શેલ્બી હોસ્પિટલના સ્થાપક અને ભારત સરકાર દ્વારા Dr. B.C. Roy Award થી વિભૂષિત છે.

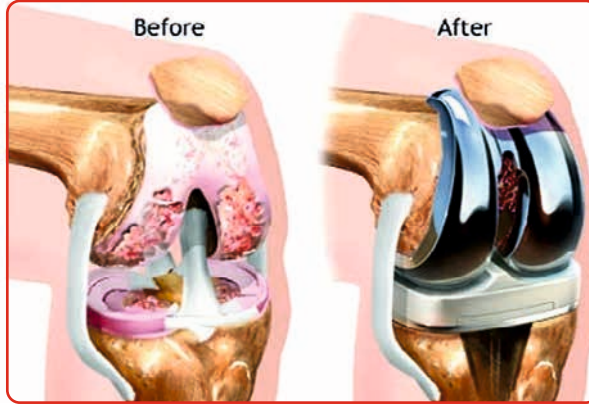
બધા ઘસારા ઓપરેશન લાયક નથી હોતા, આગોતરી સંભાળ ઘૂંટણનું આયુષ્ય વધારશે

સાંધાનો ઘસારો અત્યંત ધીમી ગતિએ આગળ વધતી પ્રક્રિયા છે. મોટા ભાગના કિસ્સાઓમાં પાંચથી દસ વરસ સુધી તેના લક્ષણો ધીમી ગતિએ આગળ વધતા જોવા મળે છે. પરંતુ, જો આગોતરી સંભાળ લેવામાં આવે તો વ્યાધિને આગળ વધતી અટકાવી શકાય છે.

બીના બહેનને ૪૮ વર્ષની વયે ચાલવામાં તકલીફ પડવા લાગી હતી. છેલ્લાં ૪-૫ વર્ષથી તેમને ઘૂંટણમાં દુઃખાવો વધ-ઘટ થયા કરતો હતો પરંતુ, તેઓ આ બાબતે ધ્યાન આપતાં નહોતા. બીના બહેનને જ્યારે વધુ દુઃખે ત્યારે ડોક્ટર પાસેથી ટીકડી લઈ આવતાં હતા પરંતુ, હવે આ ટીકડીઓથી આરામ મળવાનો બંધ થઈ ગયો હતો.

બીના બહેન ૧૫-૨૦ મિનિટ ચાલે ત્યાં તો અસહ્ય દુઃખાવો થવા લાગતો. સામાજિક પ્રસંગોમાં જવાનું તો પહેલેથી જ ઓછું કરી નાખ્યું હતું પરંતુ, હવે દેવદર્શન અને બજાર જવા જેવી રોજિંદી બાબતોમાં પણ ખૂબ તકલીફ પડવા લાગી હતી. જ્યારે ઘૂંટણના સ્પેશિયાલિસ્ટને બતાવ્યું તો તેમણે કહ્યું કે, “સાંધા ઘસાઈ ગયા છે અને ઓપરેશન કરવું પડશે. બીના બહેનને તો માનવામાં આવતું જ નહોતું કે આ ઉંમરે તેમના સાંધા ઘસાઈ શકે ખરા?”

હાલા વાયક મિત્રો, આપણી આસપાસ આવા એક નહીં પણ અનેક બીના બહેન છે કે જેમને નાની ઉંમરથી સાંધાનો ઘસારો થવાની શરૂઆત થઈ જાય છે. તદ્દુપરાંત લોકોના મનમાં સાંધાના ઘસારા બાબતે ઘણી ગેરસમજો છે, જેને દૂર કરવી અત્યંત જરૂરી છે. સાંધાના ઘસારા અને તેના ઉપચાર વિશે દરેકે માહિતગાર હોવું જરૂરી છે.

● સાંધાનો ઘસારો એટલે શું ?

હલન-ચલન કરવા માટે જે જગ્યા પર બે કે વધુ હાડકાં ભેગા થાય તેને સાંધો કહેવાય છે. હાડકાં એકબીજા સાથે ઘસાય નહીં તે માટે તેમની ઉપર કૂચાં હોય છે. આ કૂચાં ખૂબ સુંવાળા અને સ્નિગ્ધ હોય છે. જેમ જેમ ઉંમર વધે છે તેમ, આ કૂચાં પાણી ઓછું થવાની સાથે પાતળા પડતાં જાય છે અને નવા કોષો બની શકતા નથી. આથી, હાડકાં એકબીજા સાથે ઘસાવા લાગે છે, જેને આપણે સાંધાનો ઘસારો કહીએ છીએ.

● **બધા ઘસારા ઓપરેશન લાયક નથી હોતા :** જેમ જેમ ઉંમર વધે છે તેમ કેટલાક ઘસારા દરેકને આવે છે. પરંતુ, ઓપરેશન કરવું પડે તેટલો ઘસારો કેટલાક લોકોને જ થાય છે, જેના અનેક કારણો છે, જેવાં કે,

૧. **વંશવારસાગત :** Heredity સાંધાના ઘસારાના પ્રમાણને અસર કરે છે. ખાસ કરીને એશિયન મૂળના લોકોને આ વ્યાધિ થવાની સંભાવના પશ્ચિમના લોકોની સરખામણીએ ત્રણ ગણી વધુ હોય છે.

૨. **તંદુરસ્ત જીવનશૈલીનો અભાવ :** બેઠાંડું જીવન અને કસરતનો અભાવ. આ બંને મુખ્ય કારણો છે કે જેના કારણે આજે નાની ઉંમરના વ્યક્તિઓને પણ આ વ્યાધિ લાગુ પડે છે. બેઠાંડું જીવનથી વજન વધવાની સમસ્યા સર્જાય છે અને કસરતના અભાવે સ્નાયુઓમાં નબળાઈ આવે છે. જેના કારણે સાંધા ઉપર ખૂબ જ વધારે જોર પડે છે.

૩. **અસંતુલિત ભોજનશૈલી :** પોષણનો અભાવ શરીરના નવા કોષોનું ઉત્પાદન કરવામાં અડચણ ઉભી કરે છે, જેના કારણે કોષો રોજિંદા કાર્યોથી ઘસાય તો છે જ પરંતુ, ઘસાઈને નાશ પામેલા કોષોને સ્થાને નવા કોષો ઉત્પન્ન થવાની પ્રક્રિયા અત્યંત ધીમી કે નહિવત થઈ જાય છે, જેને કારણે ગાદી ક્રમશઃ પાતળી થઈને તૂટવા લાગે છે.

૪. **હલેનોમાં સમયાંતરે થતાં હોર્મોનના બદલાવ** ને કારણે સાંધાનો દુઃખાવો થવાની

આરોગ્ય સૃષ્ટિ

શક્યતાઓ અનેકગણી વધી જાય છે.

પ. સાંધા પર વધુ ભારણ આપતાં કાર્યો :

રોજિંદા કાર્યોમાં સાંધા પર વધુ ભારણ આવે તેવા કાર્યો કરતાં વ્યક્તિઓને સાંધાનો ઘસારો થવાની સંભાવના વધુ રહેતી છે. દા.ત. લાંબા સમય સુધી ઉભા રહીને કરવાના થતાં કાર્યો, વજન ઉંચકવાના કાર્યો, વધુ પગથિયાં ચઢવા-ઉતરવાના કાર્યો, પગવાળીને લાંબો સમય સુધી ઉભડક બેસીને કરવાના થતાં કાર્યો વગેરે જેવા વ્યવસાયો સાથે સંકળાયેલા વ્યક્તિઓને સાંધામાં વધુ ઝડપથી ઘસારો થઈ શકે છે.

દ. અન્ય કારણો : સાંધાને વધુ ભારણ પડે તેવી રમતો, સાંધાની નસો પર માર વાગવો, નબળા સ્નાયુઓ, પોચા હાડકાં, સંધિવા, ગઠિયો વા વગેરેને લીધે પણ સાંધા ઘસાવાની સંભાવના વધુ રહે છે.

● સાંધાને ઘસારો આવે ત્યારના લક્ષણો :

સાંધાના ઘસારાની શરૂઆતમાં બેસીને ઉભા થવામાં તકલીફ પડે છે. પગથિયાં ઉતરવા-ચઢવામાં દુઃખાવો થાય છે. હલન-ચલન કર્યા વિના લાંબો સમય બેસીને ઉભા થયા પછી ઘૂંટણના સાંધા જકડાઈ ગયેલા લાગે છે. ઘસારો વધતાં ચાલવામાં દુઃખાવો થવા લાગે છે, ચાલવાની ગતિ ધીમી થવા લાગે છે અને પગ વાંકા થવા લાગે છે. જો ધ્યાન રાખવામાં ના આવે તો ઘૂંટણની સ્થિતિ-સ્થાપકતા ઓછી થવા લાગે છે. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં ઝડપથી સારવાર લેવામાં ન આવે તો ફેકચર થવાની પ્રબળ સંભાવના રહે છે.

● સમયસર નિદાન અને સારવાર :

ઘૂંટણના દુઃખાવાને હળવાશથી નહીં લેતાં તરત જ સ્પેશિયાલિસ્ટને બતાવી, નિદાન કરાવી સમયસર સારવાર શરૂ કરી

દેવામાં આવે તો ઘસારાને વધતો અટકાવી શકાય છે. ડૉક્ટર તમને એક્સ-રે અને લોહીની તપાસ કરવાની સલાહ આપી શકે છે. મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં વિટામીન-ડી, વિટામીન બી-૧૨ અને કેલ્શિયમની ઉણપના કારણે આ તકલીફ શરૂ થતી હોય છે. દવાનો કોર્સ અને કસરત કરવાથી ઘસારાને વધતો અટકાવી શકાય છે. જો એક્સ-રેમાં કૂચાનો ઘસારો દેખાય અને બંને હાડકાં એકબીજાને ઘસાતાં હોય તો ડૉક્ટર ઓપરેશનની સલાહ આપી શકે છે.

જીવનશૈલીમાં બદલાવ અત્યંત અગત્યની બાબત છે. વર્તમાન સમયમાં અત્યંત વ્યસ્ત જીવનશૈલીના કારણે સર્જતા શારીરિક અને માનસિક તણાવને લીધે શરીરમાં નવા કોષો બનાવવાની ક્ષમતા ઘટી જાય છે. આથી, ઘસારાને કાબૂમાં રાખવા જીવનશૈલીના બદલાવને પ્રાથમિકતા આપવી જરૂરી છે.

પોષક આહાર અને વહેલી સવારના સૂર્યના કિરણો સાંધાના સ્વાસ્થ્ય માટે ખૂબ જ મહત્વના છે. કેલ્શિયમયુક્ત ખોરાકનો આહારમાં સમાવેશ કરવો જોઈએ. દૂધ અને દૂધની બનાવટોનો વપરાશ કરવાનું શરૂ કરવું જોઈએ. જરૂર પડે તો ડાયેટિશિયનની સલાહ લેવી જોઈએ.

હાડકાં અને સાંધાઓના ઉત્તમ સ્વાસ્થ્ય માટે શારીરિક કસરતો અત્યંત મહત્વની છે. મજબૂત સ્નાયુઓ સાંધા ઉપરથી વધારાનું પ્રેશર ઓછું કરવામાં મદદ કરે છે. નબળા સ્નાયુઓને લીધે સાંધા ઘસાવાનું પ્રમાણ વધે

છે. આ માટે ઘૂંટણ અને થાપાના સાંધા માટેની ફિઝિયોથેરાપીની કસરતો શીખી, રોજ સમય કાઢીને અચૂક કરવી જોઈએ.

● સાંધાનો ઘસારો આવી ગયો હોય તો શું કરવું ?

ઘૂંટણના એક્સ-રેમાં હાડકાં ઘસાતાં જોવા મળે તો ઘૂંટણની ગાદી બદલાવવા માટેનું ઓપરેશન જરૂરી બને છે. અદ્યતન એવી 'Zero Technique' દ્વારા આ ઓપરેશન ખૂબ જ સરળતાપૂર્વક થઈ શકે છે. આ ટેકનિક દ્વારા દર્દીને ઓપરેશન કર્યાના થોડા જ કલાકોમાં ઉભા કરવામાં આવે છે. ખૂબ ઓછી કસરતની જરૂર રહે છે અને રીકવરી ઘણી ઝડપી આવી શકે છે. આ સાંધા ૨૦-૨૫ વર્ષથી વધુ કામ કરે છે અને બધા કાર્યો કરી શકાય છે. આ ઓપરેશન કર્યા બાદ દર્દીના ઘૂંટણનું આયુષ્ય વધી જાય છે.

● સાર : વ્હાલા વાયક મિત્રો, જીવન શૈલીમાં યોગ્ય સુધારા દ્વારા ઘૂંટણની સંભાળ રાખવાની શરૂઆત દરેક વાયકે આજથી જ શરૂ કરી દેવી જોઈએ. ખાન-ખાનની ખોટી આદતોને બદલવા માટે માનસિક તૈયારી કરી લેવી જોઈએ. જે દર્દીના સાંધા ઘસાઈ ચૂક્યા છે તેમણે ઓપરેશન કરાવીને જીવન માણવું જોઈએ અને ચાલવાનું શરૂ કરી પોતાના શરીરના સંપૂર્ણ સ્વાસ્થ્યનું ધ્યાન પોતે જ રાખવું જોઈએ. ■

સંપાદક :

ડૉ. ભગીરથ કે. પટેલ

ચેરમેનશ્રી - ઈનોવેટીવ અને ઈનીશીયેટીવ કમિટી
લેખક બાળકોના ચાહક અને પ્રેરક છે.

ઈમાનદારીનું ઈનામ

એક ગામમાં ચિન્દુ નામનો છોકરો રહેતો હતો. તે સ્કૂલમાં ભણતા તેના મિત્રો સાથે રિસેસ દરમિયાન નાસ્તો કરતો. ચિન્દુના બધા મિત્રો પાસે અલગ-અલગ લંચબોક્સ હતાં. પીન્દુ રોજ ચિન્દુને એકનો એક લંચબોક્સ લાવવા બદલ ચિડાવતો. એક વખત ચિન્દુ એના ઘરે કહે કે, 'મને પણ અલગ લંચબોક્સ જોઈએ છે.' મમ્મી કહે, 'જો બેટા આપણા પાસે એટલા પૈસા નથી કે આપણે - અલગ અલગ વસ્તુ ખરીદી શકીએ.' તારા પાસે એક લંચ બોક્સ છે એ તું અત્યારે ચલાવ. જરૂર વગર ખોટો ખર્ચ ન કરવો જોઈએ. ચિન્દુ ક્યારેય જીદ ન કરતો. તે માની ગયો.

એક દિવસ સ્કૂલથી પરત ફરતી વખતે રસ્તામાં ચિન્દુને રંગબેરંગી લંચબોક્સ મળે છે. એ તો રાજી થઈ બેગમાં રાખી ઘરે લઈ જાય છે. મમ્મીએ પૂછ્યું, 'બેટા આ લંચબોક્સ કોનું છે? મને રસ્તામાંથી મળ્યું મમ્મી!' મમ્મી કહે, 'બેટા આ કોઈનું ખોવાઈ ગયું લાગે છે! આપણાથી આમ કોઈની વસ્તુ લેવાય નહીં. કાલે તું સ્કૂલમાં જઈ ટીચરને આપી દેજે.'

મમ્મીની વાત માની ચિન્દુ ટીચરને આપી દે છે. બધાના ક્લાસમાં નોટિસ આવે છે જેનું પણ લંચબોક્સ હોય એ ક્લાસ ટીચર પાસેથી લઈ જાય. પીન્દુ તરત ટીચર પાસે જઈ કહે છે, 'આ મારું લંચ બોક્સ છે. મારાથી ખોવાઈ ગયું હતું. તેની અંદર એક ચોકલેટ પણ હતી.' હાથે કરીને ચિન્દુને વઢ ખવડાવવા તે ખોટું બોલે છે. ટીચર તરત ચિન્દુને પૂછે છે. 'આ બોક્સમાં ચોકલેટ હતી?'

ચિન્દુ રડતાં - રડતાં કહે છે, 'ટીચર, મને તો ખાલી લંચબોક્સ મળ્યું જે મે તમને આપી દીધું. હું ચોકલેટ ખાઈ ગયો હોત તો તમને લંચબોક્સ પણ આપવા ન આવત. ટીચરને વિશ્વાસ આવ્યો કે તે સાચું કહી રહ્યો છે.

ટીચર બોલ્યા, 'પીન્દુ આ તારું લંચબોક્સ નથી. તારા લંચબોક્સમાં તો ચોકલેટ હતી ને! પરંતુ આ બોક્સમાં ચોકલેટ નથી. આથી હું ચિન્દુની ઈમાનદારી માટે એને આ લંચબોક્સ ઈનામમાં આપું છું.' આ જોઈ પિન્દુને અંદરથી ખોટું બોલવા અંગે પસ્તાવો થાય છે.

આ વાર્તા પરથી બોધ મળે છે કે હંમેશાં ઈમાનદાર રહેવું.

સૌજન્ય સાભાર
બાળવાર્તા : લેખિકા પૂજા કટ્ટા

સ્પષ્ટતા

'ઉમાસૃષ્ટિ' ના જુલાઈ - ૨૦૨૪ ના અંકમાં બાલસૃષ્ટિ વિભાગમાં પ્રકાશિત થયેલ બાળવાર્તા 'કાગડાના કવેશ્વર' ના લેખિકા નિધિ મહેતા છે, પરંતુ શરત ચૂકથી તેમનું નામ પ્રિન્ટ થયું નહોતું તે માટે અમે દિલગીર છીએ. તેણી ખૂબ સારી બાળવાર્તાઓ લખે છે અને આ વાર્તાની સંપૂર્ણ ક્રેડીટ પણ તેમને જ આપીએ છીએ, જેની સર્વે વાચકોએ નોંધ લેવી. તેમના સૌજન્ય બદલ અમે નિધિ મહેતાના આભારી છીએ.

સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ - અનુપમ મિશન સંસ્થા - આણંદની મુલાકાતે

તા. ૦૪-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ મોગરી - આણંદ ખાતે આવેલ અનુપમ મિશન સંસ્થાની મુલાકાતે ગયેલ, તે દરમિયાન અનુપમ મિશનમાં જોડાયેલા ભાઈઓએ સાંસારિક જીવનનો ત્યાગ કરીને 'સ્વયં' ને ઓગાળીને સમર્પણ ભાવથી સ્વામિનારાયણ ભગવાનની સેવામાં પોતાનું જીવન સમર્પિત કર્યું છે તેવા તમામ સાધુભાઈઓને નતમસ્તકે વંદન કરી પરમ પૂજ્ય જશુભાઈ સાહેબશ્રીને જગતજનની મા ઉમિયાની પ્રતિમા અર્પણ કરી સંસ્થાના વિઝન - મિશન તથા સંસ્થાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ વિશે માહિતગાર કર્યા હતા.

જગતજનની મા ઉમિયાના ધામમાં - આનંદનો ગરબો

તા. ૦૫-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે શ્યામા મંડળ - નારણપુરાના ફાલ્ગુનીબેન ભટ્ટ તથા ભજન મંડળી દ્વારા જગત જનની મા ઉમિયાના સાંનિઘ્યમાં આનંદના ગરબાનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં મોટી સંખ્યામાં ભાવિક બહેનો ઉપસ્થિત રહી આનંદના ગરબાનું રસપાન કરી, મા ઉમિયાની આરતી - દર્શન કરી ધન્યતા અનુભવી હતી.

ભગવાન જગન્નાથજી રથયાત્રા અંતર્ગત નેત્રોત્સવ પૂજા

તા. ૦૬-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ ભગવાન જગન્નાથજીની રથયાત્રા અંતર્ગત ભગવાન જગન્નાથજી, બલરામજી તથા સુભદ્રાજીની નેત્રોત્સવ પૂજા - અર્ચના સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ તેમજ સંસ્થાના સંગઠનના કાર્યકર્તા મિત્રોની ઉપસ્થિતિમાં કરવામાં આવી.

પ્રવૃત્તિ અહેવાલ

વિશ્વ ઉમિયાધામ દ્વારા પ્રથમવાર ભગવાન જગન્નાથજીની રથયાત્રાનો શુભારંભ

વિશ્વ ઉમિયાધામ - જાસપુર, અમદાવાદ દ્વારા સૌ પ્રથમવાર અષાઠી બીજ, ૦૭ જુલાઈ, ૨૦૨૪, રવિવારના રોજ રથયાત્રાનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં સ્વયં ભગવાન સામે ચાલીને પોતાના ભક્ત સમુદાયને મળવા વાજતે-ગાજતે નગરયાત્રાએ નીકળેલ.

આ શુભ પ્રસંગે વિશ્વ ઉમિયાધામના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલ, સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ, ડ્રેસ્ટીશ્રીઓ દ્વારા

રથયાત્રાનું પ્રસ્થાન કરવામાં આવેલ. આ દરમિયાન વિવિધ કમિટીના ચેરમેનશ્રીઓ, સંગઠનના હોદ્દેદાર / કાર્યકર્તાશ્રીઓ, અદાણી શાંતિગ્રામ તેમજ વૈષ્ણોદેવી આસપાસ રહેતા તમામ સોસાયટીના પરિવારજનોએ રથયાત્રામાં બિરાજમાન ભગવાન જગન્નાથજી, ભાઈ બલરામજી તથા બહેન સુભદ્રાજીના દર્શન કરી ધન્યતા અનુભવી હતી. ત્યારબાદ પ.પૂ. કથાકારશ્રી રાજેન્દ્રપ્રસાદ શાસ્ત્રીજીની દિવ્ય વાણીથી ધર્મસભા - મહાઆરતી કરી સૌ ભાવિ - ભક્તોએ મહા પ્રસાદનો લાભ લીધો હતો.

VUFICS - ગાંધીનગર ખાતે વૃક્ષારોપણ કાર્યક્રમ

તા. ૦૯-૦૭-૨૦૨૪ ના રોજ VUFICS (Institute for civil services) દ્વારા ગાંધીનગર ખાતે વૃક્ષારોપણ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં ગાંધીનગર મ્યુ.કોર્પોરેશનના કમિશ્નરશ્રી જે. એન. વાઘેલા, મેયર શ્રીમતી મીરાબેન પટેલ, ડે.મેયરશ્રી નટુજી ઠાકોર, સ્ટેવિંગ કમિટી ચેરમેનશ્રી ગૌરાંગભાઈ વ્યાસ, સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલ, VUFICS ના ચેરમેનશ્રી એસ. કે. પટેલ, રેડીયન્સ સ્કૂલના હોદ્દેદારશ્રીઓ તેમજ VUFICS સ્ટાફ તથા કાર્યકર્તા ભાઈઓ, બહેનો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

પ્રવૃત્તિ અહેવાલ

અમદાવાદ પૂર્વ કાર્યાલય ખાતે - મહાઆરતી

સંસ્થાના સિલ્વર દાતાટ્રસ્ટી શ્રી મનહરભાઈ એમ. પટેલના સુપુત્ર ચિ. પ્રશેષ પટેલના જન્મદિનની ખુશાલીમાં VUF અમદાવાદ - પૂર્વ કાર્યાલય ખાતે તા. ૧૩-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ મહાઆરતીનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં સંસ્થાના ટ્રસ્ટીશ્રીઓ - પરિવાર કાર્યકર્તાશ્રીઓ, ઉમાભક્તો ઉપસ્થિતિ રહી આરતીનો લાભ લઈ ધન્યતા અનુભવી હતી.

પ્રવક્તા પ્રશિક્ષણ સેમિનાર

તા. ૧૮-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે શ્રી મૌલિક સોની (માઈન્ડ ટ્રેનર અને માઈન્ડ પાવર કોચ) ના માર્ગદર્શન હેઠળ પ્રવક્તા પ્રશિક્ષણ સેમિનારનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં સંગઠનના કાર્યકર્તા ભાઈઓ / બહેનો ઉપસ્થિત રહી પ્રશિક્ષણ સેમિનારનો લાભ લીધો હતો.

વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે સોલાર સિસ્ટમનો શુભારંભ

વિશ્વ ઉમિયાધામમાં સોલાર સિસ્ટમ પ્લાન્ટ લગાવવામાં આવેલ, તે સોલાર સરકારશ્રીના નિયમ મુજબ સંપૂર્ણ ટેસ્ટીંગ બાદ તા. ૨૦-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલના વરદ્હસ્તે શાસ્ત્રોક્ત પૂજા વિધિવત્ શુભારંભ કરવામાં આવેલ. જેમાં સંસ્થાના હોદ્દદારશ્રીઓ, દાતાટ્રસ્ટીશ્રીઓ સંગઠનના કાર્યકર્તાઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. સમગ્ર સોલાર સિસ્ટમના પ્લાન્ટનું આયોજન ખૂબ જ ઝીણવટતાપૂર્વક ઈલેક્ટ્રીક કમિટીના ચેરમેનશ્રી એસ. કે. પટેલ તેમજ શ્રી રમેશભાઈ પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલ, તે બદલ સંસ્થા તેમને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન પાઠવે છે.

પ્રવૃત્તિ અહેવાલ

કેન્દ્રીય સંગઠન મીટિંગ

તા. ૨૦-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલના અધ્યક્ષ સ્થાને કેન્દ્રીય સામાજિક સંગઠન મીટિંગનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં વિવિધ જીલ્લાઓમાંથી કેન્દ્રીય કમિટીના પ્રભારીશ્રી, ચેરમેનશ્રી, મંત્રીશ્રી ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ SGVP ગુરુકુળની મુલાકાતે

તા. ૨૧-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ ગુરૂપૂર્ણિમાના પવિત્ર દિવસે SGVP ગુરુકુળના પ.પૂ. ગુરુવર્યશ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા પ.પૂ. પુરાણીશ્રી બાલકૃષ્ણદાસજીના આશીર્વાદ લેવા માટે સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલ, શ્રી કાંતિભાઈ પટેલ તથા સાહિત્ય કમિટીના ચેરમેનશ્રી જે. એમ. પનારા ઉપસ્થિત રહી આશીર્વાદ મેળવ્યા હતા.

સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ સિદ્ધેશ્વર બ્રહ્મર્ષિ ગુરુવરની મુલાકાતે

તા. ૨૧-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ ગુરૂપૂર્ણિમાના પવિત્ર દિવસે ગાંધીનગર મહાત્મા મંદિર ખાતે તિરૂપતીથી પધારેલ શ્રી સિદ્ધેશ્વર બ્રહ્મર્ષિ ગુરુવરના આશીર્વાદ મેળવતા સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલ સાહેબ તથા સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ.

સમાચાર

ડૉ. રૂપલબેન પટેલ
સમાચાર સંપાદિકા

ભાડજ - સુપર સીટીના કાર્યકર્તાઓ સાથે મીટિંગ

તા. ૨૧-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલના અધ્યક્ષ સ્થાને ભાડજ - સુપર સીટી વિસ્તારના કાર્યકર્તાઓ સાથે શુભેચ્છા મીટિંગનું આયોજન કરવામાં આવેલ.

ગુરૂપૂર્ણિમા નિમિત્તે વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે મહાઆરતી

તા. ૨૧-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ ગુરૂપૂર્ણિમાના પવિત્ર દિવસે વિશ્વ ઉમિયાધામ ખાતે મહાઆરતીનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ, દાતાટ્રસ્ટીશ્રીઓ, કાર્યકર્તાઓ, ઉમા ભક્તો ઉપસ્થિતિ રહી આરતીનો લાભ લઈ ધન્યતા અનુભવી હતી. ત્યારબાદ સંસ્થાના પ્રમુખશ્રી આર. પી. પટેલ તથા ઉપપ્રમુખશ્રી ડી. એન. ગોલે સંસ્થાના વિઝન - મિશન તથા હાલમાં ચાલતી પ્રવૃત્તિઓથી માહિતીગાર કર્યા હતા. આ પ્રસંગે એન.આર.આઈ. કમિટીના ચેરમેનશ્રી અરવિંદભાઈ પટેલ, કો-ચેરમેનશ્રી પ્રવિણભાઈ પટેલ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

VIBES - અશોકા ચેપ્ટર દ્વારા વિશ્વ ઉમિયાધામ - ઉપવનમાં વૃક્ષારોપણ

VUF - VIBES અશોકા ચેપ્ટર દ્વારા વિશ્વ ઉમિયાધામ - ઉપવનમાં વૃક્ષારોપણનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં સંસ્થાના ઉપપ્રમુખશ્રી ડી. એન. ગોલ તથા વાઈબ્સના સભ્યો પરિવાર સાથે ઉપસ્થિત રહી વૃક્ષારોપણ કરી એક અનહદ પુશી વ્યક્ત કરી હતી.

સમાચાર

VUF - સુરત ચેપ્ટર દ્વારા મેડીકલ સ્ટોરનો શુભારંભ

તા. ૨૮-૦૭-૨૦૨૦૪ ના રોજ VUF - સુરત ચેપ્ટર સંચાલિત મેડીકલ સ્ટોર - જનરલ સ્ટોરનો જી-૭, સાંઈ વિટોરિયા, એટલાન્ટા શોપિંગ સેન્ટરની સામે, અલથાણ, સુરત ખાતે શીફ્ટ કરવામાં આવેલ. સદર કાર્યક્રમમાં સંસ્થાના હોદ્દેદારશ્રીઓ, ટ્રસ્ટીશ્રીઓ, સમાજના આગેવાનશ્રીઓ, પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિઓ, કાર્યકર્તા ભાઈઓ - બહેનો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

વિશ્વ ઉમિયાધામ - અમદાવાદ
આસ્થા - એકતા અને ઊર્જાનું ધામ
(ISO 9001:2015 - Approval No. 00044220)

મા ઉમિયાનો પ્રસાદ એટલે...

<p>દિવાળી</p> <p>ઘાટે</p> <p>પ્રી - ઓર્ડર</p> <p>બુક</p> <p>કરાવો</p>	<p>ફાયરફુટ</p> <p>બદામ કાજુ પીસ્તા અંજીર કિસમીસ અખરોટ</p> <p>મીઠાઈ</p> <p>મગજના લાડુ સોનપાપડી</p>	<p>શ્રીખંડ</p> <p>આઈસ્ક્રીમ</p> <p>ગરમ મસાલા</p> <p>ચોકલેટ</p> <p>નિસ્કીટ</p> <p>ખાખરા</p> <p>જીરૂ-તલ</p> <p>વરિયાળી</p> <p>ઘાણાઘાળ</p>	<p>રક્ષાબંધન</p> <p>પર્વ ઉપર</p> <p>સોશિયલ</p> <p>ગીફ્ટ</p> <p>હેમ્પર</p> <p>ઉપલબ્ધ</p>	<p>નમકીન</p> <p>કુલવડી ભાખરવડી રતલામી સેવ મસાલા પાણ, તીખું - મીઠું ચવાણું સાદા ગાંઠીયા તીખા ગાંઠીયા વટાણા ફરાળી ચેવડો ચીજ-નટર સેવ ટોમેટો-કુદીના રીંગ</p> <p>સોનપાપડી સીંગ ભુજિયા, ફ્રાય કરોરી કુડીસ ખારી - ટોસ ચણા ઘાળ મગદાળ સદી સેવ સોલ્ડેડ મરી-મસાલા વેફર સોચાર્ટીક</p>	<p>મો. ૭૨ ૦૨ ૦૮ ૫૫ ૫૧</p>
--	---	--	---	--	----------------------------------

સ્કારા પર્લ, શોપ ૧૯,૨૦, મહિન્દ્રા શોરૂમની પાછળ, ઓફ સાયન્સ સિટી રોડ, અમદાવાદ.

© ઓફીસ મો : ૭૫૫૮૭૧૬૯૦૧

નોંધ : ઓર્ગેનિક કઠોળ વર્ષ દરમિયાન ભરી શકાય તેવા ૧-૨-૫ કિલોના પેકેટમાં તમામ કઠોળ ઓગસ્ટ મહિનાથી મળી રહેશે.

સાયન્સ સીટી. અમદાવાદ
૮૦૭, "ફોર્યુન બીઝનેસ હબ" શેલ પેટ્રોલ પંપની બાજુમાં,
સોલા, અમદાવાદ-૩૮૦૦૬૦. (મો.) ૬૩૫૯૯ ૭૭૮૨૭
email: vivah@vishvumiyafoundation.org

અલથાણ. સુરત
૧૧૮, પહેલો માળ, મેગ્નેસ શોપિંગ મોલ, મલ્હાર સુપર સ્ટોરની ઉપર,
એટલાન્ટા મોલની બાજુમાં, અલથાણ, સુરત. (મો.) ૭૨૦૨૦ ૮૫૨૨૨

: મેટ્રિમોનિયલ સર્વિસીસ :

ઓનલાઈન રજીસ્ટ્રેશન માટે
<https://vivah.vishvumiyafoundation.org>
OR
-: સંસ્થાની વેબસાઈટ :-
vishvumiyafoundation.org
ઉપર જઈને Activity Menu
માં મેટ્રિમોનિયલ સર્વિસીસ પર ક્લિક કરી
ઓનલાઈન રજીસ્ટ્રેશન પણ કરાવી શકાશે.

મેટ્રિમોનિયલ સર્વિસીસમાં આપના દિકરા - દિકરીઓના નામ ઓનલાઈન તેમજ નીચેના કાર્યાલયે રૂબરૂ મુલાકાતથી પણ નોંધણી કરાવી શકાશે.
મુખ્ય કાર્યાલય :- વિશ્વ ઉમિયાધામ - જસપુર, ચેષ્ટોદેવી મંદિર સામે, એસ. જી-હાઈવે, અમદાવાદ - ૩૮૨૭૨૧ ગુજરાત.
(M) : + 91 7202080 333 / 222 | info@vishvumiyafoundation.org | www. vishvumiyafoundation.org

સમાચાર

અત્યંત આનંદના સમાચાર

આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે વિશ્વભરમાં આજે ક્રિકેટની પ્રીમિયર લીગ મેચની લોકચાહના અકલ્પનીય છે. કોઈપણ દેશમાં રમાતી કોઈપણ પ્રીમિયર લીગ મેચ ગમે તે સમયે ક્રિકેટના પ્રેમીઓ ઉત્સાહ-પૂર્વક મેચ નિહાળતા હોય છે.

આજે ક્રિકેટની દુનિયામાં ભારતમાં રમાતી IPL - 20 મેચ લોકચાહનામાં પ્રથમ સ્થાને છે. ત્યારબાદ ઓસ્ટ્રેલિયા અને કેનેડા અનુક્રમે નંબર-૨ અને ૩ ના સ્થાને છે, ત્યારે ૨૦૨૩ માં કેનેડામાં રમાયેલ Gt - 20 Match (IPL જેવી જ) માં મોન્ટ્રીયલ ટાઈગર્સની

ટીમ ચેમ્પિયન બની હતી અને તે જ ટીમ ૨૦૨૪ માં હાલમાં Canada ખાતે રમાતી Gt - 20 Match માં ભાગ લઈ રહી છે અને પ્રથમ બે મેચમાં વિજેતા પણ બની છે. તે ટીમમાં મેચ રમતા આંતરરાષ્ટ્રીય ખેલાડીઓની ટી-શર્ટ ઉપર ઈન્ટર્નશિયલ વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશનનો લોગો અંકિત થયેલો છે. જે સંસ્થાના ધ્રાન્ડીંગમાં ખૂબ મોટી સિદ્ધિ ગણી શકાય. કારણ કે...

G-20 Match દુનિયાના ૮૯ જેટલા દેશોમાં ખેવાઈ રહી છે અને ૨૦૦ મિલિયનથી પણ વધારે તેના વ્યુવર્સ આ મેચ નિહાળી રહ્યા છે. ત્યારે મોન્ટ્રીયલ ટાઈગર્સ ટીમના ખેલાડીઓએ પહેરેલી ટી-શર્ટ ઉપર વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશનનો લોગો એક ઐતિહાસિક ઘટના કહી શકાય.

આ માટેનો શ્રેય મોન્ટ્રીયલ ટાઈગર્સ ટીમના માલિક અને

વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશનના ઈન્ટરનેશનલ સ્પોર્ટ્સ કમિટીના કન્વીનર શ્રી આશિષભાઈ પરીખ અને યુ.એસ.એ. સેન્ટ્રલ કમિટીના ચેરમેન શ્રી દિનેશભાઈ પટેલ (ડેની) ના ફાળે જાય છે. આ બંને મિશ્રેને જેટલા ધન્યવાદ આપીએ તેટલા ઓછા છે. કારણ કે, જે વિશ્વ લેવલે આવી પ્રસિદ્ધિ મેળવવી તે સંસ્થા માટે ગૌરવ ભરી વાત છે. આ પ્રકારના ધ્રાન્ડીંગમાં ૫ લાખ ડોલર સ્પોન્સર ફી પેટે ચૂકવવાના થાય છે, જે ફી ઓફ કોસ્ટમાં પોતાની રીતે આશિષભાઈ પરીખે કરીને જગતજનની મા ઉમિયાની કૃપા મેળવી છે.

ક્રિકેટ લીગની સ્થાપના ૨૦૧૮માં કરવામાં આવી હતી. આ લીગ તેની ઉચ્ચ ગુણવત્તાની રમત અને ખેલદિલી જુસ્સાના લીધે ક્રિકેટ ચાહકોમાં ઝડપી લોકપ્રિયતા મેળવી છે, ત્યારે Canada માં રમાતી Gt - 20 મેચમાં ૨૦૨૩ ની ચેમ્પિયનશીપ જીતનાર ટીમ મોન્ટ્રીયલ ટાઈગર્સ વિશ્વના અસાધારણ પ્રતિભાશાળી ખેલાડીઓની યાદીમાં ઝડપથી ચાહકોના પ્રિય પ્રશંસકના રૂપમાં ઉભરી આવેલ છે.

ફરી એકવાર શ્રી આશિષભાઈ તેમજ શ્રી દિનેશભાઈને આપણે સૌ ખૂબ ખૂબ અભિનંદન પાઠવીએ છીએ અને જગતજનની મા ઉમિયા તેમની સર્વે મનોકામના પૂર્ણ કરે તેવી પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

UPSC-GPSC Regular Batch

ADMISSION OPEN

❖ Starting Date: 12th August, 2024, Monday ❖

બેચની વિશેષતાઓ:

- ❖ પ્રિલિમ્સ તથા મેન્સનો સંપૂર્ણ અભ્યાસક્રમ
- ❖ સ્ટાન્ડર્ડ મટીરિયલ
- ❖ એક્સપર્ટ ફેકલ્ટી દ્વારા કોચિંગ તથા માર્ગદર્શન
- ❖ યુનિટ ટેસ્ટ તથા મોક ટેસ્ટ
- ❖ 1:1 મેન્ટરશીપ પ્રોગ્રામ
- ❖ UPSC માં 750 કલાકથી વધારે તથા GPSCમાં 500 કલાકનો અભ્યાસક્રમ

PSI - Constable Batch

ADMISSION OPEN

❖ Starting Date: 1st August, 2024, Thursday ❖

: બેચની વિશેષતાઓ :

- 1) ફિઝિકલ ટ્રેનિંગ પ્રેક્ટીસ
- 2) મુખ્ય પરીક્ષાનો સંપૂર્ણ અભ્યાસક્રમ
- 3) યુનિટ ટેસ્ટ તથા સેક્શનલ ટેસ્ટ
- 4) 1 : 1 મેન્ટરશીપ પ્રોગ્રામ
- 5) વિસ્તૃત સ્ટડી મટીરિયલ

Exclusive Facilities Given by VUFICS

- 1) રહેવાની
 - 2) જમવાની
 - 3) ડિસ્કશન રૂમ
 - 4) કમ્પ્યુટર લેબ
- (ફક્ત UPSC - GPSC માટે)

સંપર્ક કરો: 📞 72020 80202 🌐 edu.vishvumiyafoundation.org 📱 📺 📺 📺 VUFICS

📍 VUFICS: C/o Radiant School of Science Nr. Sargasan - Kh Rd., Gandhinagar - 382421.

ખુશીઓથી રમશે આંગણું, જ્યારે ઘરે બંધાશે પારણું

કયા દંપતીઓ લાભ લઈ શકે છે?

મહિલા

બંધ ટ્યૂબ્સ, વારંવાર IUI માં નિષ્ફળતા, ઈંડામાં ખરાબી અનિયમિત માસિક અને ગર્ભાશયમાં ગાંઠ હોવી

પુરુષ

ઓછા શુક્રાણુ, શુન્ય શુક્રાણુ, શુક્રાણુઓની ધીમી ગતિશીલતા અને ખરાબ ગુણવત્તા

તમામ સુવિધા એકજ સ્થળે

અત્યાધુનિક IVF લેબ, સયોટ નિદાન, સફળ પરિણામ, IVFના પ્રથમ પ્રયત્ને ઉત્તમ સફળતા, પોતાનું ઈંડું અને પોતાના જ શુક્રાણુથી IVF સારવારમાં અગ્રેસર, નિષ્ણાંત અને અનુભવી એમ્બ્રિઓલજિસ્ટની ટીમ, જેવા અત્યાધુનિક જિનેટિક ટેસ્ટ.

ઉપલબ્ધ સેવાઓ

IUI | IVF | ICSI

બ્લાસ્ટોસિસ્ટ કલ્ચર | PGD/PGS એન્ડ્રોલોજી સર્જિકલ સ્પર્મ એસ્પિરેશન | ક્રાયો પ્રિઝર્વેશન એગ - સ્પર્મ - એમ્બર્યો | TESA | PESA માઈક્રો TESE 4D સોનોગ્રાફી | એન્ડોસ્કોપી NABL પ્રમાણિત લેબોરેટરી

2+ વર્ષોનો અભ્યાસ

પરિવારને મળી આઈ.વી.એફ. થી ખુશીઓ

90 દેશોના લોકોને સારવાર આપનારા

ટાઈમ્સ ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા નેશનલ સર્વે ઓફ ફર્ટિલિટી ક્લિનિક 2019માં દ્વિતિય ક્રમાંક (પશ્ચિમ ઝોન)

ડૉ. આર. જી. પટેલ

(ઈન્ફર્ટિલિટી અને IVF સ્પેશ્યાલીસ્ટ)

સનફ્લાવર ઈન્ફર્ટિલિટી એન્ડ IVF સેન્ટર

માનવ મંદિર પાસે, ટ્રાફિક પોલીસ હેલ્મેટની સામે, મેમનગર, અમદાવાદ, ગુજરાત 380052. મોબાઈલ નં : 079 27410080, +91-9687003993

સનફ્લાવર મલ્ટી સ્પેશ્યાલિટી હોસ્પિટલ

નાથાલાલ કોલોની, પંજાબ નેશનલ બેંક ની સામે, લખુડી સર્કલ પાસે, નારણપુરા, અમદાવાદ- 380013. મોબાઈલ નં : 07929914965, +91-9099400445

સનફ્લાવર IVF ક્લિનિક

418, સાહિત્ય આર્કેડ, હરિદર્શન ચાર રસ્તા પાસે, નવા નરોડા, અમદાવાદ, ગુજરાત - 382 330. મોબાઈલ નં : 07946010728, +91-9099400221

Sunflower
Hospital

COMPLETED PROJECTS

**SOUTH BOPAL
TRADE CENTRE**
RETAIL & WORK SPACE

**RETAIL & WORK SPACES
AT SOUTH BOPAL**

PR/GJ/AHMEDABAD/DASKROI/AUDA/CAA00341/051017
GUJRERA.GUJARAT.GOV.IN

**WTT WORLD
TRADE
TOWER**

**RETAIL & OFFICE SPACES
AT SG HIGHWAY**

PR/GJ/AHMEDABAD/AHMEDABAD CITY/AUDA/CAA04785/AIC/160221
GUJRERA.GUJARAT.GOV.IN

NEW PROJECTS

STC

**RETAIL & OFFICE SPACES
AT AMBLI "T" JUNCTION**

PR/GJ/AHMEDABAD/AHMEDABAD CITY/AUDA/CAA09112/290921
GUJRERA.GUJARAT.GOV.IN

**serene
elegancy**

**3 BHK SERENE HOMES
AT SINDHU BHAVAN EXTENSION ROAD**

PR/GJ/AHMEDABAD/AHMEDABAD CITY/AUDA/CAA09112/290921
GUJRERA.GUJARAT.GOV.IN

**3 BHK
KIDS FRIENDLY HOMES
COMING SOON**

OPPOSITE APOLLO INTERNATIONAL SCHOOL,
SOUTH BOPAL

**સંજયભાઈ પટેલ
(વિસલપુર)**

+91 98254 42197